శ్రీ రస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

కృష్ణకవి ప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

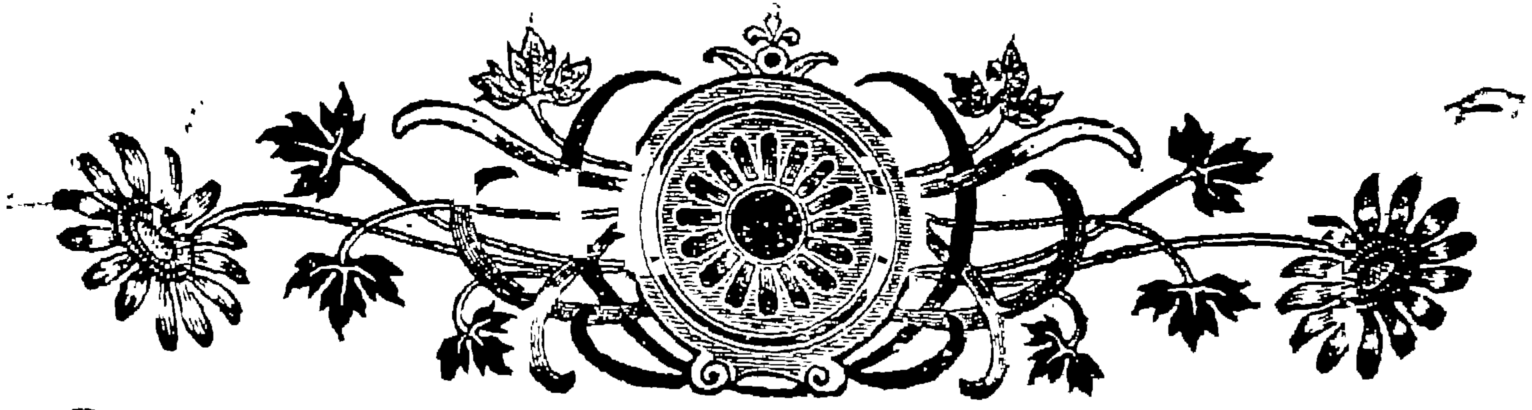
1916.

PRINTED BY

V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,

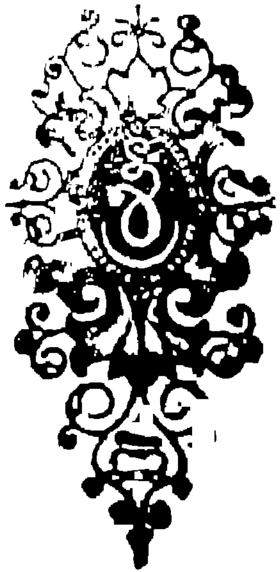
AT THE AUDI SARASWATY NILAYA PRESS,

69, MALAYAPERUMALL STREET, MADRAS.—1916.

శకుంతలాపరిణయము.

పీఠిక.

శ్రీవత్సాంకలసద్భుజాంతరయుత స్త్రీయోరుహారాగ్ర రే
ఖావిశ్రాంతి నెసంగుతత్కుచతటిన్ గైసేయు కాశ్మీరసం
భావంబుల్ తనమైఁ బొసంగ నలమేల్మంగాభిధానేందిరా
దేవిం గౌఁగిటఁ జేర్చు వేంకటపతిన్ ధీయుక్తిఁ గీర్తించెదన్. 1

ఉ. ధీనిరవద్య హృద్యనిరతిన్ హరితోభరితోత్సవంబులన్
బూనుకడాని బొమ్మకలుముల్ వెలుముల్లలముద్దుగుమ్మ స
న్మౌనిమనోవిహారిణి రమారమణీమణి భూరిసూరిస
న్మానముఁ గూర్చుఁగాత గరిమన్ నెఱిమంజుల మైనమత్కృతిన్. 2

ఉ. పుంఖితశత్రుకర్ణములు భూరివిరోధిశిరోఘులుం జవ
ప్రేంఖదరాతిమస్తములు విద్విడురంబులు నంగదావళీ
రింఖదరిప్రవేష్టములు ద్రెళ్లఁగ లీల నెసంగుదైత్యభి
చ్ఛృంఖముఁ జక్రమున్ గదయు శార్ఙ్గము ఖడ్గము మమ్ముఁ బ్రోవుతన్. 3

క. భాసురసూరిగ్రామణి, భూసురముఖపంకరుహనభోమణివినమ
ద్దాసనిచయచింతామణి, నే సింగరిగురుశిఖామణిం గణుతింతున్. 4

తే. సోమునన్నపఁ దిక్కనసోమయాజి, భీముశ్రీనాథు భాస్కరుఁ బెద్దనార్యుఁ
బోతనామాత్యు మఱియును బొలుపుఁగాంచు, నాంధ్రకవితానిశాంతుల నభినుతింతు.

ఉ. శ్రీరమణీధవార్పితము సేయుకృతిన్ బ్రతిమూలవృత్తిమై
క్రూరవచోవికారములఁ గుందగు నెఱ్ఱని చూడ్కిఁ జూచి వే
సారుచు సారె దూఱుచుఁ గుశంకలఁ బోవకుఁ డన్నలార! మీ
పేరుపు లన్యకావ్యసరణిన్ బురణింపఁగఁ జేయుఁ డొప్పగున్.

వ. అని యివ్విధంబున నిష్టదేవతాప్రార్థనంబును గురువందనంబును సుకవిభూషణంబునుం గుకవిదూషణంబునుం గావించి యెద్దియేనియు నొక్క ప్రబంధంబు రచియించి మదిష్టదైవతంబునకు నంకితంబు గావింపం దలంచునవసరంబున. 7

సీ. ఏమహాత్ములపుట్టినిల్లు బ్రహ్మాదులు, శిరసావహించి పూజింతు రెలమి
నేదయాహృదయుల నైదోడుజగములఁ, ద్రిస్రోతయై పవిత్రీకరించు
నెవ్వారిశుశ్రూష నేకాలమంతయు లేక, వసుధాసుధాశనవ్రతము లెసఁగు
నేమహామహులసంగ్రామసామర్థ్యంబు, పార్థివోత్తములకుఁ బట్టుఁగొమ్మ
తే. వారు దుర్వారగర్వారవముఖరముఖ, శత్రుజత్రుక్షతిక్షురక్షతజకృతజ
యార్ఘ్యచర్చాసమర్చితోగ్రాసిలసన, భాసురభుజోత్థవిభవులు పాదభవులు. 8

క. ఆపాదభవులలోపల, నాపాదితధైర్యధుర్యు లార్యు లవార్యుల్
ప్రాపితధనకనకాంబర, గోపాయితకవులు పైఁడికులగోత్రభవుల్. 9

క. ఆరసికులలోఁ బెద్దన, గారనఁగా రూఢదీపకళికావిలస
ద్ధోరణి నిద్ధారిణిఁ దగు, కారుణికులలోనఁ బరమకారుణికుండై. 10

క. పెద్దనఁగారావేలుపుఁ, బెద్దనఁగారతిభాతి భృతవైభవుఁడై
పెద్దనఁగా రాశూరుల, పెద్దనఁగారాచ మెచ్చుబిరుదముఁ దెచ్చెన్. 11

ఉ. సన్నుతకృష్ణరాయనృపసత్తముచిత్తము రాఁ జరించుచున్
మన్నన మీఱి భూరిబహుమానముగా గజరాజరాజిఁ గై
కొన్నఘనుండు పైఁడికులగోత్రపవిత్రచరిత్రుఁ డౌర పె
ద్దన్నసిరుల్ సరుల్ వొగడ నక్కడ నిక్కడ నెక్కుడై తగున్. 12

సీ. మహిమనేటూరియిమ్మడి తిర్మలకుమార, సింగరార్యులప్రియశిష్యుఁ డగుచు
నాచార్యపదభక్తి యాశ్రితావనరక్తి, గలిగిశౌర్యౌదార్యకలితుఁ డగుచు
రాయలరాజకార్యమునందు నిరతుఁడై, ప్రాజ్యసామ్రాజ్యసంభరితుఁ డగుచు
ధనధాన్యకటకమై తనయిల్లు వర్ధిల్ల, ధాత్రీసురత్రాణదక్షుఁ డగుచు
తే. నవనిశవణించె తరణిహృద్యానవద్య, పద్యగద్యావళీస్తవ్యభవ్యనవ్య
కావ్యసంభావ్యభీమసంగ్రామవిజయ, బిరుదుఁ డగుచిలుమామిళ్లపెద్దశౌరి. 13

ఉ. మానితమూర్తియైన చిలుమామిళపెద్దనృపాలమౌళికిన్
సూనుఁ డొరుండు గల్గె మధుసూదనపాదనమస్క్రియాపరుం
డానతశత్రుజాలుఁడు నయానయనిర్ణయశీలుఁ డుత్తమ
జ్ఞానఘనుండు తిమ్మనృపసత్తముఁ డుత్తముఁ డిమ్మహిన్ రహిన్. 14

పంచచామరము. ధరాధరాధరాహివర్యధైర్యధుర్యవీట్కర
స్ఫురత్తళత్తళత్ప్రభాప్రభూతశాతహేతిచే

విరోధిరాడ్భిరోధిరాజి ప్రీలహేళిసల్పునా
స్థిరామరామరాగుఁ డైన తిమ్మభూవిభుం డనిన్. 15

తే. తిమ్మనృపతికిఁ బట్టపుదేవివలన, సురుచిరాకారులిరువురు సుతులు గలిగి
రగ్రజుఁడు వేంకటాద్రీంద్రుఁ డవరజుండు, భవ్యగుణశాలి రామభూపాలమాళి. 16

సీ. బలరామ రఘురామ పరశురాములతోడ, విక్రమంబునమాద్రి వేంకటాద్రి
ద్విజరాజ ఫణిరాజ దిగిభరాజులతోడ, విశదకీర్తులమాద్రి వేంకటాద్రి
యినజాత వనజాత ఘనజాతములతోడ, వితరణంబున మాద్రి వేంకటాద్రి
భారతీశ సతీశ భార్గవీశులతోడ, విన్నాణమున మాద్రి వేంకటాద్రి

తే. ధారుణి భరించి విబుధుల గారవించి, సురుచిరసువర్ణపూర్ణత సొబగుమించి
యగణితోచ్ఛ్రాయమున దివ మాక్రమించి, వెలయు హేమాద్రితోమాద్రి వేంకటాద్రి.

సీ. దినదిన దీనాతిథిప్రీణనంబున, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
నిత్యసత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌశీల్య వాత్సల్య సాకల్యకల్యత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యధుర్యత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్నపూర్ణ

తే. వరకవుల వేలుపులగిడ్డి వాసిరెడ్డి, పద్మనాభునితోఁ బుట్టుపడఁతి యగుట
కన్నపూర్ణమహాదేవి కన్నపూర్ణ, మహితసద్గుణనికురుంబ మాదమాంబ. 18

క. ఆమాదమాంబవలనఁ బ్ర, ధామహితుఁడు వేంకటాద్రితనయుం గనియెన్
సోమదరస్తోమ శర, వ్యోమసరిద్ధామకీర్తి నూర్జితమూర్తిన్. 19

క. వేంకటనాథుం డొసఁగిన, సంకల్పఫలం బటంచు జననీజనకుల్
వేంకటపతినామంబున, సంకీతుఁ గావించి రతని నాశ్రితరతునిన్. 20

క. శంకాతంకానంకా, హంకారసాగరశౌర్యహార్యత్వుం డై
వేంకటపతి ధృతిమీరట, వేంకటపతి యనఁగ జగతి వినుతికె నెక్కెన్. 21

క. ఆవేంకటపతినరపతి, దేవి రహిం బాపమాంబ దినదినమార్యా
దేవిని శ్రీదేవిని వా, గ్దేవినిఁ బూజించు వసుమతిన్ సుమతియనన్. 22

ఉ. నేరుపుమీఱఁ బుట్టినిలు నీరును రాలును గాఁగఁబుట్టిరా
మారునిఁగన్న తల్లియుఁ గుమారునితల్లియు సాటివత్తురే
భూరితరవ్రతాచరణఁ బుట్టినయింటికి ధన్యకీర్తియున్
బౌరుషమున్ దనర్చిధరఁబ్రై నొఱప్పై తగు పాపమాంబకున్. 23

చ. పటుగతిఁ బాపమాంబకును బ్రాభవప్రై భవశాలియైన వేం
కటపతికిన్ దనూభవులు గల్గిరి నల్వురు విక్రమక్రమో
ద్భటరిపుహారి జగ్గనరపాలుఁడు రామధరావరుండు మా
రట మదనుండు పెద్దశివరామ మహీపతి వేంకటాఖ్యుఁడున్. 24

మహాస్రగ్ధర. పరవైరించ ప్రపంచావరణమున యశోవ్యాజనైజాంశులొప్పం
జిరుమామిళ్లాన్వవాయాంచితజలనిధికిన్ శీతభానుండు వోలెన్
బరఁగున్ జగ్గక్ష్మాధీశ్వరుఁ డురుతరసంపన్నిధానుండు దానా
పరకానీనుండు బాహాబలచరితజగత్ప్రాణుఁడై రాణమీఱన్. 25

తే. హవణిసత్సంప్రదాయంబునందు భాగ్య, చిహ్నములతోడ నుదయించె శీలవృత్తి
నియమములమేటి యగుభవానీవధూటి, భార్యగా నేలె జగ్గభూపాలకుండు. 26

మ. నిరతిన్ జగ్గనృపాలమౌళికి భవానీదేవికిం గాంచనాం
బరుసన్నన్ సిరిగన్నయన్న శివరామక్షోణినాథుండు ని
ర్భరఘోరప్రతివీరహాలహలమా పట్టాభిరామప్రభుం
డరుదౌ వేంకటశౌరినాఁగలిగి రూహన్ ముప్వురాత్మోద్భవుల్. 27

వ. అందు. 28

సీ. తనదానమర్థులొందినఁ గాఁకఁ జూపక, మిత్రభావంబున మెలఁగు నేనిఁ
దనభోగ మొరులు మీటిన వెచ్చనూర్చక, తా నజిహ్మగలీలఁ దాల్చు నేనిఁ
దనవారి నొరులు వేఁడిన నైనవీడక, ఘనవృత్తి భువనమ్ము మనుచు నేనిఁ
దనధర్మ మొరులు పూనిన డీలుపడనీక, సమదృష్టి మోదమ్ము సలుపు నేనిఁ
తే. దేజమునఁ జిత్రభానుండు ధృతి నహీనుఁ, డీవి ఘనమూర్తి గిరిను మాహేశ్వరుండు
సాటిరాఁదగునా శ్రితశ్రమపయోధ, తరణి కిచ్చినశివరామధరణిపతికి. 29

క రమణాంబను లక్ష్మాంబను, గ్రమమునఁ బాణిగ్రహణము గావించి నృపో
త్తముఁ డయ్యిరువురవలనం, గొమరుల నిరువురను గాంచి కూర్మివహించెన్. 30

వ. అక్కుమారయుగళమ్మునందు. 31

తే. రమణమాంబాత్మజుఁడు బలరామనృపతి, లక్ష్మణాంబాసమేతుఁడై లలి వహించె
నచ్చమాంబాసుతుఁడు పార్వతమ్మతోడఁ, బ్రబలుఁడై యొప్పె వేంకటరామనృపతి.

క. చినశివరామసుధీమణి, యనుజుఁడు పట్టాభిరామయాగ్రణి లక్ష్మాం
బను బెండ్లియాడి క్రమమునఁ, దనయచతుష్కంబుఁ గాంచి ధాత్రి రహించెన్. 32

సీ. రంగమాంబామనోరాజీవమిత్రుఁడై, కరమొప్పు రఘునాయకప్రభుండు
వెంకమాంబాగుణాలంకారకలితుఁడై, రాణించు వేంకటరామవిభుఁడు
బుచ్చమాంబాపరిస్ఫురితోపభోగుఁడై, మహిమంబుఁ గాంచులక్ష్మణవిభుండు
చినరంగమాంబికాశృంగారవిభవంబుఁ, గాంచుకుమారజగ్గక్షితీశుఁ
తే. దజ్జభవునానముల వియ్యంబు గాంచి, వేదములతోడ నెయ్యమ్ము విస్తరించి
ప్రబలెఁ బట్టాభిరామభూపాలసుతచ,తుష్టయము పేర నబ్ధిచతుష్టయంబు. 34

తే. అవనిఁ బట్టాభిరామన్నఁ యనఁగుఁదమ్ముఁ, డాశ్రితామరధాత్రీరుహమ్ము శత్రు
కాలకూటము మిత్రసుధాలవాల, మోలిఁ దనరారు వెంకభూపాలకుండు. 3

క. ఆవెంకక్షితిపతిరహి, గావిలసిలువెంకమాంబి కాసతివలనన్
ధీవిహితునాయఁడమ్మనఁ, గావిశ్రుతిఁగాంచుతనయుఁ గాంచి రహించెన్. 36

తే. పార్వతీనామమున నేత్రపర్వమైన, బాలికామణిఁ బెండ్లియై పేలఁదనరె
నాసగోనుసర్వసర్వంసహామరులను, నవసుధాసారములతెమ్మ నాయఁడమ్మ. 37

వ. ఆకూటస్థు లగునలువురిలో నగ్రజుం డగుజగ్గక్ష్మాపాలునివంశప్రకారంబు వివరింపం బడియె వెండియు. 38

శా. ఆజగ్గక్షితిపాలుతమ్ముఁ డలరున్ హంవీరవీరాసిధా
రాజీర్యద్రిపురాజి మేళనలలద్రంభాదికాద్యప్సరగ
కూజత్కంకణకింకిణీఘణఘణాఘోషానుస్ఫురద్వ్యద్ధసీ
మాజాగ్రత్తురగుండు పెద్దశివరామక్షోణిపాలుం డిలన్. 39

కవిరాజవిరాజితము. సదయవిచారుఁడు నారదపారదశారదనీరదహీరదర
త్సదమలకీర్తివిహారుఁడు ధీరుఁ డుదారుఁడు శూరుఁ డభీరుఁ డనిన్
బదిలుఁడు శర్వదనావిలకేవలభావలతావలనాకలనన్
బెదశివరామసుధీమణి యాశలఁ బేశలకౌశలుఁడై చెలఁగున్. 40

తే. సంశ్రితసురద్రువల్లియో పామతల్లి, బంధుజనసింధుసరణిసంపదలధరణిఁ
బరగు పెదశివరామభూపాలుదేవి, భూరిసద్గుణనికురుంబ బుచ్చమాంబ. 41

ఆ. ఎలమిబుచ్చమాంబవలనఁదనూభవ, పంచకంబుఁబడసెఁబంచశరుని
బాణపంచకంబుభాతి శ్రీపెదశివ, రామవిభుఁడు భాగ్యరాశియనఁగ. 42

చ. రతిపతికన్నమిన్న జయరామవిభుండు ఘనుండు వెంకన
క్షితిపతి సాహితీసలిలసింధుఁడు రామధరాధురంధరుం
డతిధృతిలక్ష్మణప్రభుఁ డుదారయశుం డగుచంద్రమౌళియ
ప్రతిభవులౌగ పెద్దశివరామతనూభవు లాత్తవైభవుల్. 43

వ. అందు. 44

క. అలజయరామసుధీమణి, వలనొప్పఁగఁ బార్వతమ్మవలనఁ దనయులం
బలియురనిరువురఁ గాంచెన్, సులలితగతి వెంకవిభునినూరప్రభునిన్. 45

తే. వెంకమాంబాసమేతుఁడై వెంకధరణి, పాలతిలకుండుసిరులచేఁ బరిఢవిల్లె
బుచ్చమాంబాసమేతుఁడై భూరిసౌఖ్య, సంపదలఁగాంచెనూరనిలింపవిభుఁడు. 46

మ. జయరామప్రభుముద్దుతమ్ముఁ డురుదోస్సారుండు ధీరుండుని
ర్భయుఁ డుగ్రాహవదోహలుండు విమతప్రాలేయబాలార్కుఁడ
వ్యయనారాయణపాదభక్తినిరతుం డార్యుండు రంగాంబికా
ప్రియుఁ డావెంకనృపాలచంద్రుఁ డిలఁ గన్పెన్ గీర్తియన్వెన్నెలన్. 47

శా. ఆవెంకక్షితిపాలసోదరుఁడు రామాధీశ్వరుం డుల్లస
ల్లావణ్యంబునఁ గావ్యనాటకగుణాలంకారపారీణతా
ప్రావీణ్యంబున వాక్పటుత్వమున సద్భావంబునన్ విక్రమ
శ్రీవైయాత్యమునన్ బ్రసిద్ధుఁ డగుచున్ జెల్వారు నిద్ధారుణిన్. 48

సీ. తమ్ములయెడల నెయ్యమ్మునూపఁడుగాని, రాజుకాంతులసాటిరాకయున్నె
యిచ్చుచోఁ గొణఁగి పెల్లెగురకుండఁడుగాని, రసవమీగికిసాటిరాకయున్నె
సశరీరుఁడగుచు సాక్షాత్కరింపఁడుగాని, రతిరాజురహిసాటిరాకయున్నె
కువలయామోదంబుఁ గూర్పజాలఁడుగాని, రవితేజమునసాటిరాకయున్నె
తే. యీదరస్మితవదనునకీవదాన్య, మాళికీరూపశాలికీమానితప్ర
తాపునకునంచుబుధులుచిత్తముల నెన్నఁ, బ్రబలు పెదశివరామన్నరామశౌరి. 49

సీ. ప్రథమాంశమునధర్మభంగముంకువగాఁగ, బాణిగ్రహణమైనపలుచఁదనము
రాఁగూడదని పల్కురమణువెంబడి నేగి, కానలోవిహరించుకడుసుఁదనము
మాయామృగము వెంట మగఁడుపోవఁగ దంట,మఱఁదినంపిననాటిమంకుతనము
రావణాసురువీట రహిఁబాసి నానాట, చెఱసాల నెలకొన్న చిన్నతనము
తే. హవణిఁదీర్పఁగఁగ్రమ్మఱనవతరించి, పైఁడిమలగోత్రమిద్ధాత్రిపాత్రముగను
జెలఁగురామక్షమాపాలుఁజెట్టపట్టె, ధీరధోరణిజానకీదేవితీవి. 50

తే. తీవిఁదనరారుజానకీదేవివలన, రామభూపాలతిలకుండు ప్రేమమీఱఁ
బడసె మువ్వురఁదనయులఁ భరితనయుల, హరిహరాబ్జభవాంశమ్ములందువారి. 51

క. వెంకక్షితిపతియనశౌ, ర్యాంకుఁడు లక్ష్మన్నయనిజాశ్రితకువలై
ణాంకుఁడు సీతప్రభుఁడన, నంకితనామములవిజయమందిరిధరణిన్. 52

చ. సులలితభాగ్యచిహ్నముల సన్నుతికెక్కుడుచిన్నమాంబికా
జలరుహపాణితోడ సుఖసంతతిఁ గాంచుచు భూరివైభవం
బులఁ దనరారి సూరిజనముల్ జనముఖ్యుఁ డటంచు నెంచఁగా
విలసిలు రామభూవరుని వెంకనృపాలుఁ డలోలశీలుఁడై. 53

మ. చిరమామిళ్లకులాబ్ధిచంద్రుఁడు జయశ్రీసాంద్రుఁడచ్చన్నభూ
వరుఁడున్ వెల్గుచునాఁదనర్పుతరుణింబాణిగ్రహంబై శుభ
స్ఫురణన్ సంతతిఁ గాంచి విప్రతతికిన్ భూగోహిరణ్యాదిభా
స్వరదానంబులఁ దృప్తిచేసి తనరెన్ సభ్యుల్ ప్రశంసింపఁగన్. 54

శా. ఆరామప్రభుసీతభూతలవిభుం డశ్రాంతవిశ్రాణన
స్వైరంబైనసురద్రుపంచకము గెల్వం బంచశాఖాహ్వయో
దారంబైనిజహస్తవారిరుహమిద్ధాత్రీసురశ్రేణికిన్
హేరాళంబుగఁ గోర్కులీనఁదనరున్ హేమాద్రితో మాద్రియై. 55

సీ. కులగోత్రముల కాదికొన్న చిన్నతనంబు, విసములో నుదయించుకసరుఁదనము
పుడమి నంతకనామమునఁ బేర్చువైశింబు, రేలు వెలారించుచేలతనము
కాఁపురం బప్పులగడపుకోఁచుఁదనంబు, నిలిచినచోట కాల్కిలనిగొనము
మేనిమచ్చల నిచ్చలూనువిన్నఁదనంబు, గళమున గరమూను గడుసుఁదనము
తే. మానదిగ్రాజరాజవశ్యానురూప, రూపగుణగణవిభ్రమారూఢగాఢ
వైభవస్ఫూర్తి మన్మూర్తి వసుధఁ బరఁగె, సరసుఁడైన సీతారామధరణివిభుఁడు. 56
క. ఠీవిఁ వెంకటలక్ష్మీ, దేవీమణివలన సంతతిం గాంచుచు వి
ద్యావైదుష్యంబునను, ద్భావంబున సీతనృపతి ప్రబలుఁ ధరణిన్. 57
క. ఆరామప్రభునను జుం, డైరాజిలులక్ష్మణేంద్రుయశో మిల వెలసెఁ
దారాచలతారాధిప, తారాచయతారహారతారాభం బై. 58
క. ఆలక్ష్మీపతి నరపతి, వైలమ్మునజానకమ్మవలననిరువురం
బాలురఁ గాంచెం బృథ్వీ, పాలురఁగా నాయఁడమ్మ పాపయ్యయనన్. 59
క. ఆనాయఁడమ్మ నెమ్మది, గానెలకొని పాపమాంబికాసహితుండై
నానావిధభోగమ్ముల, నానందమునొంది జగతి నభినుతిఁ గాంచెన్. 60
క. ఆనలువురు కూటస్థుల, లోనంగడగొట్టుసుజనలోలుఁడు వెంక
క్ష్మానాథుఁడు గోవిందాం, బానురతిం గాంచె సీతయాఖ్యుం దనయున్. 61
క. ఆనలుగురుధీరులఁ దగు, నానలుగురు మీరువిభ్రమాతిశయమునన్
ధీనిరతిజయమునం జతు, రాననుఁడై రామభూవరాగ్రణి ధరణిన్. 62
పంచచామరము. పన్నగారివాహుఁడూహ వన్నిచిన్నపాపఁడైఁ
యన్నగారివెంటనంట యై చరించు వైఖరిన్
బన్నగారినాహనాంశభాజిరామభూవిభుం
డన్నగారివెంటదంట యై చరించు వైఖరిన్. 63
మ. అనయంబు న్వినయంబు పండితుల కత్యానందముం గూర్ప హే
మనగేంద్రప్రతిమానధైర్యుఁడగు రామక్షోణిపాలుండు తా
ఘనదానంబును క్షాత్రము న్గలసి యేకస్ఫూర్తి మూర్తీభవిం
చినచందంబునఁ దోఁచుఁ జూపఱకు నక్షీణప్రభావోన్నతిన్. 64
తే. శీలగుణవృత్తముల ధాత్రిఁ జెలగువాసి, రెడ్డిపెదపద్మనాభుపుత్రీలలామ
భాగ్యములదీవి రామభూపాలుదేవి, పడఁతులకు మేటిరమణమాంబావధూటి. 65
తే. రమణమాంబికవలన నారామవిభుఁడు, కనియె ముగ్వురుతనయులగణితనయుల
ఘనునిఁ గోదండరామునిఁ గవిజనాను, నయులవేంకటరామన్ననాయఁడముల. 66
వ. అందు. 67
క. కోదండరామజనపతి, వేదండకరప్రకాండవిలసన్నిజబా

హోదండమున వసుంధరఁ, బూదండదరహీ న్వహించె బుధులు నుతింపన్. 68

శా. మాన్యుండై తగువాసిరెడ్డిపెదలక్ష్మక్షోణిభృన్మౌళికిన్
కన్యారత్నము నానమాంబ తనకుం గాంతాలలామంబుగాఁ
గోన్యోన్యమత్సదృగిత్యుదారభుజుఁడై కోదండరామార్యమూ
ర్ధన్యుండాత్మభవుం జెలన్నయనునుద్యన్మూర్తిఁ గాంచెన్ రహిన్. 69

క. శ్రీపతిభాతిఁ జలనో్న, ర్వీపతియాలబోడెవ్పూడివేంకటరామ
క్ష్మాపతి గాదిలిపట్టిన్, రూపవతిఁ బకీరమన్ని రూఢి వహించెన్. 70

వ. అమ్మువ్వురిలోనం గోదండరామకృపాలునకుం గడగొట్టుతమ్ముండు. 71

ఉ. దండిగ నాయఁడన్ బ్రభువతంసుఁడు ఖండనభూమి భూరిదో
ర్మండలమండలాగ్రమరిమండలిపై జళిపింపఁ గాంచియొం
డొండతిలోత్తమాప్రభృతియోషలు భూషణభూషితాంగులై
చండమరీచిమండలమె సారెకుఁ జూతురు కౌతుకంబునన్. 72

క. శ్రీవాసిరెడ్డినాగ, క్ష్మావరునకుఁ బార్వతమ్మగారికి సుత యై
ఠీవిన్ దగు వెంకాంబను, శ్రీవిలసిలు నాయఁడమ్మ చేకొనితనరన్. 73

సీ. సత్యభాషల హరిశ్చంద్రుండు శ్రీరామ, చంద్రుఁ డీవరపాలచంద్రుఁ డొకటి
నవనవోన్నతి రతినాథుండు నిషధభూ, నాథుఁ డీధారుణీనాథుఁ డొకఁటి
కాంతిసాహవభూకాంతుండు పద్మినీ, కాంతుఁ డీమేదినీకాంతుఁ డొకటి
రణరంగమున బలరాముండు జమదగ్ని, రాముఁ డీసుగుణాభిరాముఁ డొకటి
తే. యీవిధనదుండుపనదుండు నీతఁ డొకటి, హేలనీశుండు మరుదీశుఁ డీతఁ డొకటి
ప్రబలుఁ డనవిశ్రుతివహించె రామధరణి, పాలు వేంకటరామభూపాలమౌళి. 74

సీ. తనరాక కెదురుచూచిన చాతకమ్ముల, దగఁ దీర్చు నవపయోధరము మాడ్కిఁ
దనవవాభ్యుదయంబుఁ దగఁ గోరు జక్కవ, కవలాలించు భాస్కరుని కరణిఁ
దనవవాధిగమంబు తేటివే మవిపినపం, క్తులఁ బ్రోదిగొను వసంతుని విధమునఁ
దనదు సాంగత్య మాత్మఁ దలంచు కుముదిని, కామోదమొసఁగు నేణాంకు సరణి
తే. సభ్యుదయమందిసు జనుల హవణిఁ బ్రోచె, రాజధరరాజతాచలరాజ భుజగ
రాజగోపాలకలశాబ్ధిరాజరాజ, రాజదతికీర్తి వేంకటరామమూర్తి. 75

క. ఆవేంకటరామప్రభు, దేవి విరులతావి సిరులదీవి యమృతపుం
బావి నెఱతీవిఁ దనరున్, వేవిధములవెంగమాంబ విశ్రుతిమీఱన్. 76

ఉ. ప్రోదిగ వాసిరెడ్డికులమున్ గలిమిన్ వెలయించు సత్క్రియా
పాదిని పాపమాంబకును భవ్యయశుండగు రాజమౌళికిన్
గాదిలిపట్టియై శుభవికాసమునం దగు వెంగమాంబకున్
మేదిని సాటివత్తురె ఘృణిన్ హవణిన్ రమణీశిరోమణుల్. 77

సీ. పదినోళ్లభాషింపఁ బదురచ్చులకు నెక్కు, పరమేష్ఠి నెలఁతయేభాష మెలఁత
నిలిచినచోటఁగాల్కిలుపకవర్తించు, శ్రీమహాదేవి యేసిరులదీవి
చండియై తనప్రాణసఖునాటలాడించు, గౌరీఃధూటియేకళలజోటి
యడుగున కొకగుణం బనహెచ్చుతగ్గులై, నలినొప్పుపృథ్వియేనాఁటిసాధ్వి
తే. యనుచునని చినకూరిమినణఁగి మణఁగి, కలిమిలేమిని భర్తతోఁ గలసిమెలసి
హెచ్చుతగ్గుల నొకరీతి నసకమెసఁగ, వెలసెవిలసితకీర్తుల వెంగమాంబ. 78
క. శ్రీవెంగమాంబికామణి, కీవేంకటరామనృపతి కిరువురుతనయుల్
రీవింగలిగిరిగుణగణ, భావితులై రామనృపతిపాపయ్యయనన్. 79
ఉ. మత్తగజంబులీలఁ జెలుమామిళ వేంకటరామశౌరిపు
త్రోత్తముఁడైన రామవిభుఁడోహరిసాహరిశత్రుకోటిపైఁ
గత్తిజటీనదూసియెసకంబెసఁగన్ జళిపింపనింపుమై
గుత్తపుఁదాపితాలవికకుట్టుపటుక్కున విచ్చె రంభకున్. 80
చ. అహహ పెరుంగురామమహిపార్పితదానపయఃప్రణాళులి
ట్లహరహమేఱులై పరఁగి యాశలభూభరమానుసామజ
ప్రహతకటీకటాహములఁ బర్వుచుఁ దన్నుతిప్రీలఁజేయుఁద
న్మహిమములెన్నమిన్న మహిమండలిఁ గుండలిరాజమౌళికిన్. 81
క. శ్రీమీఱఁ దల్లిదండ్రులు, నామమిడిరి వేంకటాద్రినాయఁడనుచునా
రామక్షితిపతితమ్మునిఁ, బ్రేమం బాపయ్యయనుచుఁ బిలిచిరిపిదపన్. 82
సీ. ఒకవానరుఁడు నఖమ్మూనఁబూనఁగలేక, మైనాకశైలంబు మ్రగ్గె జలధి
నొకబ్రహ్మచారికోరికఁ దీర్పఁగాలేక, బలివిన్ననై రసాతలముఁ జేరె
నొకనరుండెడదాఁక నోర్చుచీరములేక, గిరిజాధినాథుండు క్రిందుపడియె
నొకజోగిగొన్నగ్రుక్కకు మించఁదడిలేక, కలశాబ్ధిరాజు భంగములఁబడియెఁ
తే. నేటిధృతి యేటివితరణమేటిశౌర్య, మేటిగాంభీర్యమనినిరాఘాటధైర్య
దానశక్తిగభీరతానూనుఁడగుచు, వరలు వేంకటరామపాపయ్యశౌరి. 83
క. శ్రీమచ్చిలుమామిళకుల, సోమునకున్ బాపయప్రచురనామునకున్
గామినియిభగామినిశుభ, గామినిమీనాంబతనరుఁ గలిమిన్ బలిమిన్. 84
సీ. ఆదిగర్భేశ్వరియనిబుధుల్ వినుతింపఁ, బుట్టుభోగములతోఁ బొలుపుమీఱి
యనుకూలదాంపత్యమనుచులోకులు మెచ్చఁ దనప్రాణనాథుచిత్తమున మెలఁగి
పరమపావనియంచు బంధువుల్ తోషింప, నిత్యవ్రతాచారనిరతిఁబూని
భాగ్యశాలినియంచు భామినుల్ గణుతింపఁ, సూఁతులఁగొడుకులఁ నూర్మిఁగాంచి
తే. శ్రీవిఁదనరారెఁ బద్మాక్షిదేవికధిక, వైభవమ్ముల భాసిల్లువానిరెడ్డి
రామలింగేంద్రునకును గారాబుపట్టి, మృదులగుణమణినికురుంబ మీనమాంబ. 85

సీ. విలసదద్దంకితిర్మలతిర్మలాచార్య, సంఘ్రిపల్లవయుగం బాశ్రయించి
హరివాసరశ్రీసదాచారకలనంబు, నిత్యవ్రతంబుగా నిర్వహించి
సత్తటాకవనాదిసప్తసంతానముల్, సమధికోత్సాహుండై సంఘటించి
హితపురోహితసమాహితసమాహితముగాఁ, బురుషోహరియటంచు భూరిఁబంచి

తే. ధనకనకవస్తువాహనధాన్యపుత్ర, పౌత్రదీర్ఘాయురారోగ్య భాగ్యమహిమ
శీవిఁదనరారు మీనాక్షిదేవితోడ, మహితతేజుండు పాపయత్మావిభుండు. 86

వ. వెండియు హృద్యానవద్యపద్యసద్యోతకవిద్యాసముద్యమోద్యద్విద్వన్నికరసుకరాశీర్వ
చనరచనాప్రచీయమానసంపత్పరంపరాపూర్ణుండును, రణాగ్రన్యగ్రనిజభుజాగ్రజా
గ్రన్మండలాగ్రప్రసారోత్సారితరిపుమండలహిండితచండమరీచిమండలుండును, నిరం
తరనిరంతరాయనిశ్శ్రేయసనిర్విశేషసమారబ్ధసప్తసంతానపరిపూరణస్ఫురణపరిణతసము
త్సాహదోహలుండును, శ్రీవెంగమాంబికాగర్భశుక్తిముక్తాఫలుండును, భైఁడికులగోత్ర
పవిత్రుండును, పావనచరిత్రుండును నగు శ్రీ చిట్టుమామిళ్ల పాపయ్యప్రభుం డొక్క
నాఁడు పుత్రమిత్రామాత్యబంధుసందోహ పరివృతుండై నిండోలగంబున సుఖాసీనుం
డై సరససల్లాపంబులం బ్రొద్దు గడపుచు. 87

మ. ననురామానుజపాదపద్మయుగళీనవ్యావ్యయధ్యానపా
వనహృద్భాగవతావతంసపదసేవాసక్తచిత్తున్ మరు
త్తనయారాధనచారులబ్ధకవితాధారున్ సదారూఢభా
వనునాస్థానకవిన్ నిజాశ్రితుని బిల్వంబంచి పల్కెన్ గృపన్. 88

క. పాత్రుఁడవై మైత్రేయస, గోత్రుఁడవై నారసింహగురువర్యునకున్
బుత్రుఁడవై వెలయుదువీ, ధాత్రిన్ మాపనుపుసేయఁ దగు కృష్ణకవీ! 89

క. అవ్యయభవ్యావహమగు, కావ్యరచనమదియు మేలు గాదే బుధసం
భావ్యము విశ్వశ్రేయస, కావ్యంబను సూత్ర మార్యఘటితం బగుటన్. 90

వ. అదియునుంగాక యొక్క విశేషం బాకర్ణింపవలయు నొక్క నాఁటి హరివాసరవ్రతో
పవాసంబున విశ్రాంతయై యున్నమజ్జననిచరణారవిందంబులకుం బ్రణమిల్లి కృతాం
జలిపుటుండనై యున్ననన్నుం జూచి వత్సా! సప్తసంతానంబులయందుఁ గృతిం బడ
యుట విశేషలాభంబనియు మహారాజన్యచరిత్రంబు కలిదోషనాశకంబనియు నాము
ష్మికఫలప్రదంబనియును బెద్దలు నిర్దేశింతు రట్లగుటం జేసి యొద్దియేనియు నొక్క రా
జన్యచరిత్రంబు కృతిముఖంబుగా రచియింపంజేసి వేంకటేశ్వరార్పణంబుగా నివేదిం
పందగు నిదిమదీప్సితంబని యాదేశించుటయు నయ్యమనెయ్యంబునకుం బ్రీతుండనై

జనన్యాజ్ఞానువర్తనంబు సలుపం బూనియున్ననాకు భవత్సన్నిధానంబునుం దొర
కొనియెం గావున. 91

క. కృతికన్యాపతి వేంకట, పతియఁట కృతిభారతార్థపద్ధతియఁటయా
కృతిభవనిష్కృతియగునఁట, కృతివిగదా నీవు జగతిఁ గృష్ణకవీంద్రా! 92

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రశంసించి తాంబూలస్వర్ణాంబరాభరణంబులం బరిష్కృతుం
గావించిన నేనునుం బ్రహృష్టాంతఃకరణుండనై యుత్కృతిపతి యగు శ్రీవేంకటా
చలపతి నభివర్ణించెద. 93

సీ. ఏదేవదేవునిసాదరాలోకంబు, లోకంబులకు సౌఖ్యమాకలించు
నేపరాత్పరుదివ్యరూపానుభావంబు, భావంబులకు మేలు పాలుకొలుపు
నేజగజ్జనకునియిచ్ఛావిహారంబు, హారంబు ధారుణీచారుముఖికి
నేమహాబలశాలిహేలాశతారంబు, తారంబువిష్టపత్రయమునకును

గీ. నేను ధీనిధికరి గాఁపులై సుఖింతు, రంగబంగాళచోళకళింగవంగ
గౌళపాంచాలనేపాళమాళవాంధ్ర, శకయుగంధరముఖ్యదేశములనృపులు. 94

శా. ఆవిన్నాణపువేలుపుం దొరప్రపన్నానీకముల్ గొల్వఁగా
శ్రీవైకుంఠపురంబువెల్వడి లసచ్ఛృంగారుఁడై యిందిరా
దేవిందోడ్కొనిస్వామిపుష్కరిణికాతీరప్రదేశంబునన్
భావింపందగుహేమసౌధమున శుంభల్లీలఁ గ్రీడించుమన్. 95

సీ. ఆమోదమునరమారామాలలామంబు, మెఱుఁగారునురముపై మెఱపులీన
నహితలోకైకదుస్సహసహస్రారంబు, లాలితంబగుచుఁ గేంగేలనమర
ఘనతరామలకనత్కనకోత్తరాసంగ, దీధితియొడలిపైఁ దేజరిల్ల
భూరిగైరికచారుహీరకోటీరంబు, కోమరారునుత్తమాంగమునఁ దనర

గీ. లలితధాతువిచిత్రశిలావిశేష, శేషగిరిశృంగశృంగారచితనిశాంత
బహుళమణిరాజరాజితభద్రపీఠి, సరసగతి వేంకటాచలస్వామి వెలయు. 96

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏవంగుణగణభృతికిన్, గేవలవిద్యాభిరతికిఁ గిల్బిషహృతికిన్
భావభవాకృతికిన్ విజ, యావహపరిణతికి వేంకటాచలపతికిన్. 97

క. శంకృతికిన్ చితదైత్యా, హంకృతికిన్ మణిగణోజ్జ్వలాభరణకృతా
లంకృతికిశరణజయానక, భాంకృతికిన్ మదనసదృశభవ్యాకృతికిన్. 98

క. శరదరశరదంబుదసుర, తరువరనిర్జరసరిత్సుధాకరకరస
త్వరహరహరగిరిగిరిచర, చరదురుతరతరుణకీర్తికాంతోదరికిన్. 9

క. శ్రీలునకుఘనఘనాఘన, నీలునకవనీవనీవనీపకరక్షా
శీలునకు నబ్ధికన్యా, ఖేలనలోలునకు శేషగిరిపాలునకున్. 1C0

క. ఖరకరకరగరవైశ్వా, నరనరహరిహరిఖరారినవశౌర్యకలా
భరణునకున్ సకలకలా, భరణునకున్ శేషశైలవరవరణునకున్. 101

వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనినశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునకుఁ
గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 102

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

తే. తాలహింతాలతూలరసాలసాల, మాలకతమాలకృతమాలమాలతీల
తాలతాళిగళద్రజస్థగితగగన, రామణీయంబు నైమిశారణ్యపదము. 1

క. ఆనైమిశవనభూమిని, శౌనకశాండిల్యముఖ్యసంయమివర్యుల్
పూనిమఖంబుననూతుని, మానితగుణజాతుఁ జూచి మదిముదమొదవన్. 2

వ. భారతకథాసుధారసంబు వీనుల నించుచు మమ్ముఁ గృతార్థులం గావించితి వందు శకుంతలాదుష్యంతోపాఖ్యానంబు సవిస్తరంబుగా వినవలయుం జెప్పుమనిన సూతుండు పరమహర్షసమేతుండై శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పె నట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 3

మ. కలదుర్విన్ బలగర్వితాహితకచగ్రాహగ్రహోద్యద్భుజా
ర్గళరాజద్ద్విజరాజగోత్రశిఖరద్రాజన్యసౌజన్యపు
ష్కలసద్వస్తుసమస్తహస్తినగరాఖ్యప్రఖ్యరాజన్వతీ
తిలకంబంగకళింగవంగముఖదిగ్దేశాధిపాశాస్యమై. 4

సీ. గురునైన భారతీవరునైన నోడించు, విద్వత్ప్రవరులైనవిప్రవరులు
హరునైన దంభోళిధరునైనఁ దమకించు, రాజద్ద్యుమణులైనరాజమణులు
ఘనునైనమనుజవాహనునైనఁ దలఁకించు, నార్యాభిజనులైనయార్యజనులు
హరినైన గంగాలహరినైన విహసించు, బాహువిభవులైనపాదభవులు
గీ. వేదవిద్యాప్రభావభావితవితరణ, పరిణతయశఃప్రసారవిస్ఫారులగుచు
నలువుమీఱుదురగ్రవర్ణములధీరు, లాజవంజవధారులా రాజధాని. 5

ఉ. నందితనూత్నరత్నవరణప్రతివాసరచంద్రచంద్రికా
కందళదిందుకాంతఫలకస్రుతపాండురవారిపూరముల్
చెందఁగనందమై పరిఖ చెన్నెసఁగున్ నిజవంశరాజసం
క్రందనులున్నతన్నగరిఁ గాచుసుధాజలరాశికైవడిన్. 6

మ. స్ఫురదాకాశతరంగిణీమధురవాఃపూరమ్ములం ద్రాసఁగాఁ
గరమభ్రమ్మునకెత్తిహస్తినమహాగంధేభరాజంబనన్

హరినీలద్యుతితీవ్రవప్రవలయంబై యున్నతద్వారగో
పురమై హస్తిపురంబు పేరనఁ బెంపుం గూర్చు నశ్రాంతమున్. 7

సీ. చూపట్టునొకవీథి సుకుమారతరపద, క్రమణమాతంగచంగములగములు
కనుపట్టునొకవీథి ఘణఘణక్వణరణ, ద్ఘంటికాశతశతాంగములగములు
సనిమీఱునొకవీథిఁ జక్రచంక్రమణాది, గమనదుర్గమతురంగములగములు
మొనసూపునొకవీథి ఘనభుజార్గళనిర, ర్గళవాహినీపురోగములగములు
గీ. తివురునొకవీథిబధిరితదిగిభరాజ,కర్ణకోటరపాటవక్రమసమగ్ర
పటహడిండిమభేరికాపణవమర్ద, ళప్రముఖహృద్యవాద్యకోలాహలములు. 8

సీ. ప్రసవాసవాసంగలసమానమదభృంగ, విసరైకశృంగారరసలవంగ
మనుభూతఫలసారఘనశుకవ్రజభార, వినమితఫలపూరవిటపివార
మతనుకేళివిలోలసుతనుపల్లవజాల, కృతనివాసతమాలతతవిశాల
మతులకోకిలపోతధుతపల్లవవ్రాత, నతలతాసంఘాతవితతచూత
గీ. మానమితచందమలసనకాలీనకలహ, కలితకలకలకలరవములకులాయ
రంగదుత్తుంగతుంగనారంగరంగ, మలరునప్పురపరిసరోద్యానవనము. 9

సీ. కులుకుగుబ్బెతగబ్బిగుబ్బపాలిండ్లపై, నలపులీనుజవాది మెలఁగి మెలఁగి
యలసౌధములవన్నెయలముద్దియలజాది, యాలరు శయ్యలఁ జేరి యలరి యలరి
బెరసిపుష్పాడిగ్రమ్ము పెరటితేమరువంపుఁ, దరులపందిరులపైఁ బొరలి పొరలి
మరుకేళిఁ గలయుకోమలికపోలములపైఁ, బుఱుఁగుఁ జెమ్మటలతోఁ బొదలి పొదలి
గీ. సరసపరిసరకాసారసారసార, సవిసరసరణిపరితరప్రసరణభరిత
పరిణతపరాగపరిమళపవనడింభ, మోజనలరించ మించునారాజధాని. 10

ఉ. కుంతలకేరళద్రవిళకోసలసింహళగౌళమాళవా
శ్మంతకరూశఘూర్జరదశార్ణకళింగశకాదిమేదినీ
కాంతకిరీటరత్నఫలకప్రతిబింబితపాదుఁడైన దు
ష్యంతుఁడు తండ్రితాతలక్రియన్ ధృతి నప్పురమేలు ధీరుఁడై. 11

సీ. ఏరాజు భేరికాభూరినిర్ఘోషంబు, ఘోషంబమరఁ జేయుఁ గుటిలనృపుల
కేరమ్యగుణశాలిభూరిప్రతాపంబు, తాపంబుగూర్చు నధర్మరతుల
కేమేటినిజభుజాధృతచంద్రహాసంబు, హాసంబు గావించు నశనిధార
కేధన్యు వితరణసాధుసంకల్పంబు, కల్పంబునకు వెలికాంతి నెఱపు
గీ. నతఁడు కేవలనృపుఁడె క్రూరాట్టహాస, చకితచకితాహితాహితస్వర్ణపూర్ణ
విశ్వవిశ్వంభరాధురావిధురతరభు, జాగ్రజాగ్రద్బలుండు దుష్యంతవిభుఁడు. 12

సీ. కొదదీఱవానలు గురియు పర్జన్యుండు, జగతి ముక్కారుసస్యములు పండు
గ్రామముల్ ధనధాన్యకటకంబులై యుండు నతిమిధేనువులు చన్నవిసి పిండు

బ్రాహ్మణోత్తములకుబాధలులేకుండు, నిత్యోత్సవంబులు నెగడుచుండు
వంధ్యలకాత్మజావాప్తిఁ గోర్కులునిండు, తరులనెప్పుడు పండ్లుతనిగనుండు
తే. దరతమంబులఁ జామరతంపరనఁగఁ, బూలచేరెత్తింటువలె భూప్రజలకు
నుత్తరోత్తరమభివృద్ధియొులయుచుండు, నెలమినద్ధాత్రి దుష్యంతుఁడేలు నపుడు. 13

వ. వెండియు నమ్మహీమండలాఖండలుండు రాజ్యంబు పాలించుచు గురుజనంబుల యెడ వినయంబును సామంతులయెడ నెయ్యంబును మిత్రులయెడ మోదంబును శత్రులయెడ భేదంబును బౌరులయెడ లాలనంబును బ్రజలయెడఁ బరిపాలనంబును శిష్టులయెడ ననుగ్రహంబును దుష్టులయెడ నిగ్రహంబును జారులయెడ నన్వేషంబును శూరులయెడ సంతోషంబును నీతిశాస్త్రంబులయెడ శ్రవణంబును సదాచారంబులయెడఁ బ్రచరణంబును ధర్మసూక్ష్మవిశేషంబులయెడ నాభిముఖ్యంబును ధర్మేతరంబులయెడ వైముఖ్యంబునుం గలిగి దిగ్విజయసమాసాదితోపచయరథకరితురగభటవిహారసంకులంబు నక్కరినగరంబునం బితృపైతామహం బగురాజ్యంబు పాలించుచు నొక్కనాఁడు మహార్ణవమణిగణకిరణచ్ఛటాకంచుకితకాంచనసమంచితస్థూణాసుందరం బగునాస్థానమందిరంబునఁ బురోహితవిద్వత్సామంతమంత్రిప్రభృతు లిరుగెలంకులం బలసి కొలువ సింహాసనాసీనుండై పేరోలగం బుండునవసరంబున. 14

సీ. నెఱసంజకెంజాయ నెరసు లెన్నడుపల్ల, జడలతో గరువంపునడలతోడఁ
దివుట తియ్యనితేనె దివురుస్వామినుతుల, పలుకుతో వజ్రంపుఁజలుకుతోడఁ
బరమభాగవతసంపదమీఱునూర్ధ్వపుం,డ్రములతోఁ జక్రచిహ్నములతోడ
మందానిలాఘాతకందళన్మహతీస్వ, నములతో హరికీర్తనములతోడ
తే. జడమతులఁదీర్చు నుత్తమజ్ఞానఘనుఁడు, ధర్మసూక్ష్మార్థనిర్ణయతత్పరుండు
లోకసంచారికాలత్రయీకథావి, శారదుఁడు వచ్చె నచటికి నారదుండు. 15

తే. దేవమునిరాత విని ధరిత్రీకళత్రుఁ, డెదురు చని భక్తిపదముల కెఱఁగి రత్న
చిత్రితవరాసనమున నాసీనుఁ జేసి, యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కార మాచరించి. 16

వ. కుశలప్రశ్నపూర్వకంబుగా బహువిధసంభావనావచనంబుల నమ్మహాత్మునిచిత్తం బారాధించి తదనుమతి నుచితపీఠంబునం గూర్చుండి కొండొకతడ వజ్జడదారిపలుకులకుఁ బ్రహృష్టాంతరంగుండై యమ్మునిపతి ముఖకమలంబునం జూడ్కి నిలిపి సవినయంబుగా నిట్లనియె. 17

ఆ. ఎచటనుండి మీర లిటకు విచ్చేసితి, రేమికతము చెప్పవే మహాత్మ !
మిమ్ముఁ జూడఁగంటి మీదయాదృష్టిచే, నభిమతార్థలాభ మందఁగంటి. 18

వ. అనిన దరహసితముఖుండై నారదుం డిట్లనియె. 19

మ. పురుహూతప్రముఖామరాధిపకళాపూర్ణప్రభాశాలియై
నరనాథుం డుదయించునట్టిఘను సన్మానంబునం జూచుచే

పరమార్థం బనితోఁచన ట్లగుట భూపాలాగ్రణీ ! మాకు నె
వ్వరితో నేమగుధర్మవత్సలుల మై వర్తింతు మే మెల్లెడన్. 20

వ. అట్లుంగాక యింద్రాదిదిక్పాలకసందర్శనంబును గంగాదిపుణ్యతీర్థాచరణంబును గురుక్షేత్రాదిపుణ్యక్షేత్రావాసంబును గాంచ్యాదిదివ్యస్థలావలోకనంబును భవాదృశమహారాజ్యాధిగమనంబును మాకు నవశ్యకర్తవ్యంబు లైననొకవిశేషంబు గలదాకర్ణింపుము.

సీ. శ్రీమహాదేవీలలామంబు సైదోడు, వేవెలుంగులవేఁడివెలుఁగుజోడు
యామినీకామినీకామునుం డగువేల్పు, చిన్నారిపొన్నారిజింకదాల్పు
కటికిచీఁకటులనొక్కుట మ్రింగుజగజెట్టి, కలశపాథోరాశిగన్నపట్టి
మేటిదేవతలకామెత లొసంగెడుప్రోడ, తొగనాలుగంటికిఁ దోడునీడ
తే. కడిఁది జడదారిసిగపూవు కళలప్రోవు, మెలపులకు సీమ కాముని మేనమామ
కత్తివేల్పుమఱందిభోగములగొంది, రిక్కగమిమక్కువబోజుంగు రేవెలంగు. 22

క. కాంచెన్ మృగలాంఛనుఁ డొరు, నంచితనయుఁ దనయుఁ బుధుఁ బదానతవిబుధున్
బ్రాంచితనుతిఁగనుసుతుఁగని, పెంచెఁబురూరవుబుధుండు భృతగౌరవుఁడై. 23

చ. ఒనరఁ బురూరవుండు దనయుం దనయున్నతిఁ గాంచె నాయువున్
ఘనుఁ డతఁ డాత్మజున్ బడసెఁ గంతు జయంతు జయింతు నన్మదిన్
గనదనురూపరూపయుతుఁ గానహుషున్నహుషుండు గాంచె నో
య్యన భుజశౌర్యశీర్యదభియాతియయాతినయాతిలాలసున్. 24

వ. మఱియు నయ్యయాతికిఁ బూరుండును బూరునకు జనమేజయుండును జనమేజయునకుఁ బ్రాచీశుండును బ్రాచీశునకు సంయాతియు సంయాతికి హసంయాతియు హసంయాతికి సార్వభౌముండును సార్వభౌమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సురాచీనుండును సురాచీనునకు మహాభౌముండును మహాభౌమునకు సయుతానియుతుండును సయుతానియుతునకుఁ గ్రోధుండును గ్రోధునకు దేవాపియు దేవాపికి రుచికుండును రుచికునకు మతివరుండును మతివరునకుఁ ద్రసుండును ద్రసునకు నీలుండునుం గలిగిరి. యన్నీలునకు రథంతరాదేవివలన నుదయించి సోమాన్వయంబు కీర్తిపౌరుషంబుల కగ్రగణ్యంబుగా వెలయించు మహాభాగుండవ ట్లగుటం జేసి. 25

సీ. ఒకతాతకువలయాధికరంజనంబున, నఖిలలోకములరాజై తనర్చె
నొకతాతవిద్యాసముద్యమాపాదియై, యతిబోధమున బుధుం డనఁగ నెగడె
నొకతాతభూమిభృన్నికరశాసనమున, నధిపుఁడై ప్రాచీశుఁ డనఁగఁ బరఁగె
నొకతాతదినదినప్రకటదానంబున, మనిసార్వభౌముఁడై మహిరహించె
తే. నొకఁ డొకనికన్న మిన్నయై యున్నతంపుఁ, బెంపుదలుకొత్తఁ బ్రజలను బెనిచి మనిచి
ఘనులఘును లాచరించుదీవనలఁ దనరి, రదిగదా నీదుసంప్రదాయము కుమార !. 26

క. శైలంబులన్ శైలంబిరు, గేలంగీలించిహాళిఁ గేళీగతులం
దాళగతింజఱచితివో, బాలుఁడవై యాడునాడుబలిమికలిమిచేన్. 27

తే. వనులఁ గ్రీడించుదుష్టసత్త్వములవలన, నాశ్రమమ్ములనొదవెనుహాశ్రమమ్ము
వెడలునుడవికినిపుడు కావింపుమింపు, తాపసహితాప్తిమాకుఁ బ్రతాపసహిత! 28

వ. వినుము ధరణీవలయపరిపాలననిష్ఠాగరిష్ఠు లగునృపశ్రేష్ఠులకు శాస్త్రసమ్మతం బగుట మృగవ్యం బవశ్యకర్తవ్యంబు గావున నారణ్యకభటపరివృతుండ వై గిరితరుకంటకశిలా దుర్గంబు లగుమార్గంబులు నిరోధించి శరభశార్దూలాదిదుష్టసత్త్వంబుల సంహరించి యాశ్రమంబులకు సౌఖ్యం బాపాదింపు మమ్మహామునులయనుగ్రహంబునం జక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం డుదయించి వంశకరుం డగునని యాదేశించినం బ్రమోదపులకితస్వాంతుండై దుష్యంతుం డట్లకాక యని యంగీకారపూర్వకంబుగాఁ బ్రణమిల్లి వీడుకోల్ప నాశీర్వచనముఖరముఖుం డై యామంత్రణం బాచరించి యంతర్ధానంబుచేసినం బదంపడి యప్పుడమిఱేఁడు మృగయావినోదకౌతుకాయత్తచిత్తుండై యుండునవసరంబున నిదాఘంబు వర్ధిల్లుటయును. 29

సీ. భానుఁడన్ పూర్వాబ్ధిబడబాగ్ని కెదురుకో, ల్పచరించు నపరాబ్ధిబాడబంబో
పొడిచిరారవిఁ జీరుపూర్వోద్యురవసాన, చరమాద్రిదవనివిష్టజ్వలనమొ
ప్రతిమాధవోత్థమై ప్రబలిదిక్కులనేర్చు, నాభీలనృహరికోపానలంబో
ప్రాక్సపత్నిఁ గరంచుభర్తఁ జూచి ప్రతీచి, యొలయించు వేఁడినిట్టూర్పుగమియొ
తే. తరతమంబులఁదఱుగనిత్రంపిగాఁగఁ, దపనతపనీయమాతపతాపవహ్నిఁ
గ్రాఁచుకాలకళాదుపూతాక్రచయమొ, నాఁగఁదగెఁ బశ్చిమానిలోగ్రాగమంబు. 30

మ. లలినుర్వీతలముంబగిల్చి నభమెల్లం దానయైయుమ్ములం
గలకీలాలపుజాలుమేలుడిపి తన్గ్రాఁచన్ దలంపన్ మహా
బలునవ్వేసవివహ్నిదాశరణముల్ బ్రార్థించితన్మైత్రిను
జ్జ్వలుఁడై నాఁటనుగోలెవాయుసఖుఁ డన్ ప్రఖ్యాతిఁ గాంచెన్ ధరన్. 31

మ. అహహాలోకములేకొలందిమనుఁ గీలాభీలవాతూలదు
స్సహమైతీండ్రిలుమండువేసవికి నీశశ్రీశవాగీశుల
న్వహమున్ మూర్ధమునందుశయ్యనిగమవ్యాపారపాత్రంబునన్
బహుమానింతురువారిఁదత్సుమయతాపశ్రాంతిశాంత్యర్థమై. 32

ఆ. పగలువిస్తరించిమిగులవేఁడిమినూపు, తపనుఁ జొరకచాయతనులనీఁగెఁ
బరమసాధ్వియయ్యుభర్తవెన్నాడెనే, తగనిశిక్షసేయఁదగదు పతికి. 33

తే. సూర్యుఁడునిజప్రతాపంబునూపసూర్య, కాంతములురేఁగినిప్పులుగ్రక్కఁదొడఁగె
నినుఁడుకోపింపఁ బరివారమినుమడించి, కడిమినూపుటధరణినిక్కంబకాదె. 34

సీ. యంత్రధారాగృహాభ్యంతరాళములందు, బరవర్ణినీపయోధరములందుఁ
గమనీయగోస్తనీకాయమానములందు, ఘనసారకదళికావనములందు
బహుపాదపాపప్రబలవాటికలందుఁ, గాసారతీరసైకతములందు
మల్లీమతల్లికావల్లీగృహములందు, నికటపానీయశాలికలయందుఁ
ఆ. బఱవమగుపండువెన్నెలబయళులందుఁ, దరళితమ్మృతాళతాలవృంతములయందుఁ
గేవలాసక్తులగుచుభోగింపమరిగి, పాయరాముండువేసవిఁబతులుసతులు. 35
తే. ఆటునభంబునడంబయ్యెనంబుదంబు, పశ్చిమంబునవింద్రచాపంబుదోఁచె
నాలనితూనుపుగాడుపులుత్తరమున, నవనవతటిల్లతావితానంబుబెరసె. 36
సీ. తపముపెంపునఘోరతమమైదిశలఁబ్రాఁకె, జలజబాంధవుఁగప్పుశార్వరంబొ
కేకినృత్తభంగికెఁగూర్చుమెఱపులఁ, గరదీపికలఁజేయుకజ్జలంబొ
పర్జన్యుశరణంబుప్రాపించిగఱులతోఁ, జనలఁగ్రమ్మఱుశిలోచ్చయచయంబొ
ధరణీధరములేర్పుదవహవ్యవహమున, వెడలుధూమస్తోమవిస్తరంబొ
గీ. యోగశయ్యాభిముఖముగానోలయఁజూచి, శ్రీమహావిష్ణుపదముఁగ్రైసేయుటకును
మెఱలునిద్రావధూటిమైవిలసనంబొ, నాఁగనభముననడరెఘనాఘనంబు. 37
క. తళతళమెఱసెన్మేఘము, పెళపెళనుఱిమెన్నభంబుబీఁటలువాఱం
బలపలగురిసెన్వర్షము, జలజలనిలనింద్రగోపజాలమురాలెన్. 38
తే. తపమునకువిఘ్నకరియంచుఁదలపఁడయ్యెఁ, డోలయువర్షావధూటిపయోధరముల
వేయికరములనింపెనవ్యేడబమున, నపుడశాంతించెనతనిమహాతపంబు. 39
ఉ. వించెఁదళత్తళద్రుచులుమీఱిమెఱుంగులమొత్తముల్ విడం
బించెదిగంతరాళములభీతికృదూర్జితగర్జితధ్వనుల్
నించెఘనాఘనంబు ధరణీవరణంబునభూరివారిన
ర్తించె మయూరవారము పరిస్ఫుటబర్హసమర్హణార్హమై. 40
శా. ఆన్యాయంబున హెచ్చి గ్రీష్మఋతురాజక్రాంతముల్భోజనో
దన్యాతాపమునేర్పరింపఁగనిక్రోధస్ఫూర్తిఁగర్జిల్లిప
ర్జన్యుం డభ్రరథస్థితిన్ మణిగణచ్ఛాయల్ దలిర్పన్మహా
జన్యస్థేమమునూనెనో యన శరాసారంబు పర్వెన్ వడిన్. 41
వ. వెండియుం బుటపాకభాస్వరకార్తస్వరలతావితానంబులతెఱంగునం దుఱంగలించు
మెఱుంగులమొత్తంబులును, మెఱుంగులమొత్తమ్ములతోడ సవాత్తమ్ములై మందర
మంథానమథనపరిక్షుబ్ధదుగ్ధజలనిధినిర్ఘోషంబులవిధంబున నూర్జితంబు లగుగర్జితం
బులును, గర్జితంబులతోడం బరిస్ఫూర్జితంబులై దశముఖసంగ్రామసమయసమ్మోహన
సముద్దామరామకరలాఘవవినిర్గతశరాసారంబులకరణి ఘోరంబు లగుధారాళధారా
ధరధారాసారంబులును, ధారాసారంబుల ధరాపరాగంబులు దుర్దమంబు లగుకర్దమం

బులై నకొలంది నిలువక జాలువాఱి కాలువలై నిలుక లేక తెప్పదెరలం బొరలుజలప్రవాహంబులును, జలప్రవాహంబులతరణంబులకుఁ గరణంబులులేక యిరుగడలం బడలుపడి పడిగాఁపులై యున్నయధ్వన్యులును, నధ్వన్యు లగుపథులయోగక్షేమసమన్వేషణంబు లగుభాషణంబుల ముఖరంబు లగుముఖంబుల విన్నఁదనం బొలయ నిట్టూర్పు నిగుడ్చుచుఁ దదాగమనంబున కెదురుసూచుకుటుంబినులును, గుటుంబినులధారణంబులకుం గారణంబు లయినకృషివ్యాపారంబుల నపారంబులగు హాళహాళికలం జెలంగు ప్రబలహాలికులును, హాలికులపరిశ్రమంబులం బ్రశస్యంబు లగుసస్యంబుల సువారంబు లగుకేదారంబులును, గేదారంబులసమృద్ధి నభివృద్ధిం గాంచువరగ్రామంబుల శుభసన్నివేశంబు లగుదేశంబులుం గలిగి వర్షాగమంబు సుగమంబై ప్రవర్తిల్లునవసరంబున. 42

క. వచ్చెన్ శరదాగమ మొగి, విచ్చె న్నేత్రాంబుజములు విష్ణుఁడు ధరపై
హెచ్చెన్ గాన వనంబులు, మెచ్చెన్ బకవిసర మెసఁగి మెసవుకసవులన్. 43

ఉ. కొలఁకులు దేఱెఁ బద్మినులకుం గను వేఁదుఱుఁ దీఱె మేఘముల్
వలఁకులఁ జేఱె డొంకలను వంకలఁ బంకము లాఱెఁ గేకికా
హాళహాళికంబు లూరెఁ గలహంసరుతమ్ములు మీఱెఁ గేకినుల్
వెలవెలఁబాఱె సస్యము నవీనరుచిం దనరారె నత్తఱిన్. 44

చ. అరయవితీర్ణిచే ఘనత నంది పయోదము భూరిఘోషవి
స్తరత సపంకజీవన మొసంగె జనంబులకేటిధర్మము
ర్వ్యరనిఁకవారికల్మషము వాఁపెదనంచు రహించెనో యనన్
శరదృతు వొప్పెనొ హృదయసమ్మద నిర్మలవారిపూరమై. 45

వ. ఇత్తెఱంగునం దుఱంగలించి శరద్వాసరంబు భాసురం బగుటయు నారదమహాముని వాక్యంబులం బుట్టినయాగ్రహావేశంబున దేశంబులయోగక్షేమంబులఁ దెరంబనిచిన చారు లాదుష్యంతునకుం బొడసూపి జయజయశబ్దపూర్వకంబుగా మ్రొక్కి—మహారాజశిఖామణీ! దేవరయానతి నలుదెసల యోగక్షేమంబు లరసివచ్చితి మ్మహామునివాక్యంబుల నృతంబగునే కరి కిరి తరక్షుహర్యక్షప్రముఖంబు లగుసత్త్వంబుల గిరితరంగిణీతటోద్దేశంబులు దుష్ప్రవేశంబులై యున్నయవి నయాచరణపరిణతసత్త్వవితరణంబున నార్తులకు శరణంబ వగుము. 46

చ. లలదురు కాశచామరవిలాసము పాండురపంకజాతప
త్త్రలసనముం బొనర్చుచు శరద్రమణీమణితోడునీడగా
వెలువడి వెంటనంటి యటవీతటవీథుల సత్త్వకోటులన్
నెలకొననీక త్రుంపఁ దగు నీలకుమార కుమారవిక్రమా. 47

క. అనిచారులు వినిపించిన, విని వారలఁ గనిహసించి విభుఁ డిట్లనియెన్
ఘనధాటిన్ వనవాటిన్, గొనగోటన్ సత్త్వకోటిఁ గ్రుమ్మెద నెమ్మిన్. 48

క. రాఁబనుపుఁడు పార్వతికులఁ, దేఁబనుపుఁడు తెఱఁగుపఱిచి తేరిటసఱువం
గాఁబనుపుడుజయభేరిన్, వేఁబనుపుఁడు కర్మకరుల వేగిరపఱుపన్. 49

వ. అని యివ్విధఁబున. 50

క. ఆఖేటమునకుధాత్రీ, శేఖర్షభుఁడనుమతింప లేలెండనుచున్
శ్లాఘించుచుఁబడవాళుల, లాఘవమునఁబనిచిరగ్గలంబుగఁ జారుల్. 51

వ. తదవసరంబున. 52

మహాస్రగ్ధర. మృగయాప్రస్థానభేరిన్ మిగులఁజఱచినన్ మీఱుఘోషంబు పేర్మిన్
గగనంబున్ భూతలంబున్ గడగడపడఁకెన్ గంధులింకెన్ దలంకెన్
దిగిభశ్రేష్ఠంబు లెల్లం దిరదిరదిరిగెన్ దేవయానోత్తమంబుల్
నగముల్ ఘూర్ణిల్లె నానానగచరవరముల్ నల్దెసల్ ప్రాఁకె భీతిన్. 53

వ. మఱియు నజ్జనపతి మజ్జనంబాచరించి చీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబుల నలంకృతుండై కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి యగ్నిసమారాధనంబు నడపి గోభూహిరణ్యాది దానంబుల బ్రాహ్మణులం దనిపి భక్ష్యభోజ్యంబులం దృప్తుండై తనుత్రాణశిరస్త్రాణంబులు దాల్చి సన్నద్ధుండై భూసురాశీర్వచనపూర్వకంబుగా శుద్ధాంతంబు వెలువడి కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యేనుంగుమొగసాలకుఁ జేరంజనునవసరంబున. 54

సీ. మెఱుఁగువజ్రములఁ బమ్మినకమ్ములనుసుగాఁ, గలకలధౌతచక్రములతోడఁ
బచ్చరా మొసలివాపవడంపునొగలపై, నొఱపైనజలపోతయుగముతోడఁ
బసిఁడిచట్టపులోవ పద్మరాగముల చప్పరము చెక్కడపుఁగంబములతోడఁ
నీలంపుటిరుసు టొందికనమర్పఁ దలిర్చు, కెంపురామలుపుఁ డెక్కెంబుతోడఁ

తే. గొసలజగజంపుముత్యాలగొడుగుతోడ, నిగనిగత్పుష్యరాగఘంటికలతోడఁ
జతురవల్గనవల్గవశ్వములతోడ, సారమగు తేరుసారథి చేరఁదెచ్చె. 55

వ. ఇవ్విధంబున సారథి తేరాయితంబు సేసి తెచ్చిన. 56

చ. వలగొని మ్రొక్కుచుం జతురవైఖరి నారథతల్లజంబుపై
నెలకొని రా ధరాపతికి నెయ్యమెలర్పనివాళులిచ్చుచున్
జెలువము మీఱఁ గ్రొవ్విరుల సేసలుచల్లిరి భామినుల్ నిర
ర్గళజయభేరికాపటహకాహళముల్ మొరయం బొరింబొరిన్. 57

వ. ఇట్లు మదద్విరదరథతురగసైనికనికరదుర్గం బగురాజమార్గంబున మందగమనంబునం బురందరవిభవంబునం జనిచని పురంబు నిర్గమించి. 58

చ. పరిఘభుసుండికాముసలపట్టిసకుంతకుఠారశూలము
ద్గరకరవాలతోమరగదాశరచాపకరాగ్రధారులై
పరిగొని యగ్రభాగమునఁ బార్వతికుల్ నడవన్ మహీతలే
శ్వరుఁడు రథస్థుఁడై కుసుమశాలివనాలి వయాళి వెల్వడెన్. 59

వ. ఇట్లుఘోరంబులగు కాంతారంబులు ప్రవేశించి యప్పుడమిఱేఁడు వీరభటులం
బురికొల్పిన. 60

సీ. ఘుర్ఘురధ్వనులఁ దార్కొనువరాహంబులఁ, గడిఁదిబల్లెములతోఁ బొడిచిపొడిచి
కినిసి గాండ్రిలుచుఁ బైకొనుపంచనఖములఁ, బారుటీఁటెల డిందుపఱిచిపఱిచి
కనికాండ్రుపొడిచి మార్కొనుసైరిభంబుల, ముసలముద్గరముల మోఁదిమోఁది
ఘుల్లురంచు నెదుర్చుకంఠీరవంబులఁ, జంద్రహాసంబులఁ జదిపి చదిపి

తే. గిరులచరులను దరులను దరులఝురుల, దొరలఁబొరలుచుఁ జెరలాడుకరులరురులఁ
గెరలిమరలినఁ దెరలినఁ దరలనీక, వెఱపుమఱపేది పొడిచిరి వీరభటులు. 61

శా. ఆరాజన్యుఁ డుదగ్రుఁడై పొదివి సింహవ్యాఘ్రభల్లూకభూ
దారర్క్షాదికదుష్టసత్త్వసతతోత్థానంబు చాపస్ఫుర
న్నారాచప్రముఖాంబకంబులజడిన్ మాయించుచున్ గ్రక్కునన్
ఘోరారణ్యపదాశ్రమంబులఁ బరిక్షోభంబు మాన్చెన్ గృపన్. 62

వ. ఇవ్విధంబునం బుణ్యనదీకూలంబులను గులకుధరపరిసరంబులను బావనాశ్రమనికటం
బులను బరిభ్రమించుక్రూరసత్త్వంబుల ననర్గళప్రకారపరిణత శరాసారంబులఁ బడలు
పడం జేయుచు. 63

క. ఘనసదములవనపదములఁ, జనిముదములరారదుష్టసత్త్వప్రతతిన్
మునిపదముల జనపదముల, ననుపదమును గెడల నృపతి యతిముతినఱకెన్. 64

ఉ. ఈరముచెంత మేయునొకయేణము నేసినఁ జూచి తత్ప్రియ
స్త్రీరహిఁ బాసి వల్లభునిసేమముఁ గోరుచు నష్టమయ్యెఁ ద
ద్దారుణహృద్వ్యథం దెలిసి తానడరించుశరంబు క్రమ్మఱన్
మారటతూపునన్ దునిమె మానవభర్త దయాసమగ్రుఁడై. 65

క. గవయింగవయీడైతమిఁ, గవయుంగవయంబుమీఁద గవగవవియం
గవియించిన జాగిలములఁ, గవియంగానీఁడు భర్త కరుణాన్వితుఁడై. 66

క. కదళీదళములనీడం, గదళియుఁ గదళంబు నిదురఁగైకొనఁ బొదువం
గదలెడుజాలయులంగని, కదలంగానీఁడు భర్త కనికరమొలయన్. 67

క. పున్నాగంబుల వలగొని, పున్నాగము విఱువఘణులు బుసబుసలాడన్
బున్నాగమఱుకనానృప, పున్నాగము చూచిచూచి పోరిఁబొరి నవ్వెన్. 68

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహీకాంతుండు హేమంతశిశిరవాసరంబుల మృగయావినోదంబులం
దవిలి వర్తిల్లునవసరంబున. 69

ఉ. మావుల నేలుమన్నె దొర మందసమీరునిసంగడంబు నె
త్తావులతావు తామరలతంపర జాజి తొలంగుఁ బావలేఁ

దీవమిటారిజవ్వనపుదీముపికాళులమెట్టపంటఁ గ్రొం
బూవిలుకానిసాహిణపుఁబ్రోఁపరి యామని వచ్చె నత్తఱిన్. 70

సీ. తొలుదొల్తఁ బండుటాకులు రాలిచనలెత్తి, యొండుకెందిరువుల నొలపుమీఱఁ
బదపడితలిరుజొంపములఁ దుంపెసలాడి, పసరుమొగ్గలఠీవి నెసకమెసఁగ
వెనువెంటముకుళముల్ విప్పువాఱఁ దనర్చి, విరులతండములతో విఱ్ఱవీఁగెఁ
దోడ్తోడ నెత్తావిదోరయుపుప్పొడిరేఁచి, కమ్మఁ దేనియసోనఁ గడలుకొలిపెఁ

తే. ప్రకటశుకపికశారీమధుకరనికర, సుకరకురవకమరువకాశోకకులక
తిలకసహకారముఖధరిత్రీరుహాళి, హాళిఁ బాలించునవవసంతాగమమున. 71

లయగ్రాహి.—
అందములఁ జిందుకురువిందములచందమునఁ గెందళుకులందివిరికందొవలవింతై
పొందుగలయందొడువుక్రొందలిరులందనరు పెందరులఁ జెందిచెలువొందువిరులందున్
గందళదమందమకరందరసమందికొనిముందుతమసుందరులకుందనపుమందా
రుందనిసిడెందములరందివమునందిమొరయందగుమిళిందములబృందములక్రందుల్. 72

ఉ. గుమ్మనుకమ్మతెమ్మెరలకుందులకించి వసంతవేళలన్
గొమ్మలుకాననాంతరనికుంజములన్ జెలువారనొంటిమైఁ
బమ్మినరక్తిచే నెనయుపల్లవకోటులదూరనేలకో
కొమ్మనికూడి క్రొవ్వలపుఁ గూర్చెబళీసుమనస్సమూహముల్. 73

ఉ. ప్రీతిఁదలిర్చె మాధవుఁడు పెంపెసలారెడువేళభూమిరు
డ్జాతులకెల్ల నందు నొకజాతిరహింపక యున్కిఁ జూచి త
జ్జాతిరహింపనిద్దురమిషంబునఁ గన్గొనఁడయ్యెమాధవుం
డాతెఱఁగట్లగున్ భువిననాశ్రితులం గణుతింతురెన్నృపుల్. 74

వ. ఆసమయంబున. 75

ఉ. మోదమొనర్చెఁ బుష్పొడులమ్రుగ్గులపై నొఱపైనమొగ్గలన్
గేదఁగిపూలటెక్కెములఁ గెందలిరాకులతోరణంబులన్
బ్రోదివహించుపక్వఫలపుంజములన్ శుకకోకిలాళిస
న్నాదములన్నికుంజభవనంబులనీలనృపాలసూతికిన్. 76

వ. ఇట్లు వసంతసమయసముచితకిసలయకుసుమవిసరసరసరసాలప్రముఖసాలరుచిరంబులగు నుద్యానంబులం జూచుచుం జనునమ్మహారథునిరథవేగంబునకుఁ గాక నీరువట్టునం బీఁటువోయి సైనికు లంతనంత నిలిచిరం జనిచని. 77

మ. అటఁగాంచెన్ నరలోకవర్యుఁడు సమగ్రాశ్చర్యుఁడై మాలినీ
తటభూమింబనసానసామ్రసరళద్రాక్షామ్లికాశాల్మలీ

పటునారంగలవంగలుంగలవలీవాళాదిశాఖిచ్ఛటా
రటదున్మత్తవిహంగచంగయుగళభ్రాజన్మహోద్యానమున్. 78

వ. ఇట్లనతిదూరవర్తి యగునయ్యుద్యానంబుఁ గనుఁగొని హృదయానందపోషంబు లగు
నందలివిశేషంబులకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు సూతునితో ని ట్లనియె. 79

క. ఆనందనవనముంబలె, నానందనమాచరించు నశ్రాంతంబున్
దైనందినఫలకుసుమ, శ్రీనొందిన యివ్వనంబు చిత్తంబునకున్. 80

సీ. ఘనసారఘనసారకదళికామోదంబు, నాసాపుటప్రీణనంబొనర్చు
ఫలపూరఫలపూరమిళదామ్రజగలంబు, రూఢిమైరసనకు రుచులు గొలుపుఁ
గలకంఠకలకంఠకాకలీకలనంబు, శ్రవణరంధ్రములరంజన మొనర్చు
వనజాతవనజాతఘనచాకచక్యంబు, నయనాబ్జములకు నానందమొసఁగు
తే. సవిధవివిధాగమక్రమస్రంసదంస, లసుమరసమగ్నమాలినీలలదభంగ
భంగశీకరనికరార్ద్రిపవనడింభ, మవయవములకు నుల్లాసమావహించు. 81

క. జ్ఞానేంద్రియపంచకమున, కానందమొనర్చుచున్న యదియట్లగుటన్
మానీశ్వరుఁ డొక్కరుఁడె, కాననమాశ్రమముగాఁగ గైకొనఁబోలున్ 82

సీ. తాపసార్భకకరప్రాపితాహారంబు, రుచిచూచుగండభేరుండచయము
గండభేరుండముల్ కండూయనముచేయ, జతగూడి క్రీడించుశరభవితతి
శరభచంగముల విస్ఫురదూరువులమేలు, లూని నిద్రించుపంచాననములు
పంచాననములతోఁ బరిచయంబులుచేసి, భయమేదివిహరించుభద్రకరులు
తే. భద్రకరికరశీకరప్రబలసేక, సరళకర్పూరకదళికాతరులనీడఁ
బోరలుమూర్జాలములమీఁద నొరయునెలుక, లద్భుతక్రమమైన యీయాశ్రమమున.

సీ. వేదాంతవాగర్థవివరణంబొకచోట, నొకచోటనృత్యన్మయూరనివహ
మధ్వరక్రమసముద్యమఘోషమొకయోర, నొకయోర మత్తాళినికరగీత
మభ్యాగతబ్రాహ్మణార్చనం బొకక్రేవ, నొకక్రేవఁ బారావతకలరావ
మతిఘోరనియమసంయమియూథ మొకపజ్జ, నొకపజ్జ శారికాధికవిలాస
తే. మఖిలతంత్రస్వతంత్ర సంఖ్యావదగ్ర, గణ్యపుణ్యకథాసుధాకలనమొకట
నొకటనవకుంజ పంజరశుకమృదూక్తి, శాంతశృంగారముల వేడ్కసలుపునిందు. 84

క. ఈయాశ్రమతిలకమునకు, నేయాశ్రమ మైన ధరణినీడనఁదగునే
పాయకతపమీయెడనస, హాయుండై సేయుచున్న యతఁడెవ్వరొకో. 85

క. ఆమునిసుత్రామునినభి, రామునిసేవింపవలయు రాజల్లతికా
ధామమ్మునఁబ్రేమమ్మున, సేనమ్మునిలుముహరులు సేదలుదేరన్. 86

క. అనుచుంజనుచుంజనుచున్, మునిచంద్రునిఁ జూడఁ గోరి ముదమెదనొదవన్
దిననాథతేజుఁడగున, జ్జననాథుఁడు తేరుడిగ్గిసత్వరుఁడగుచున్. 87

వ. ఇవ్విధంబున నన్నరపతి రథావతరణంబుచేసి విశాలరమణీయం బగులతామండపంబున
రథంబు నిలుపునట్లుగా సారథిం బనిచి సవినయంబుగా నాశ్రమాభిముఖుండై నడచె
ననవిని కుతూహలాయత్తచిత్తుండై జనమేజయుండు తరువాతిచరితం బడుగుటయును. 88

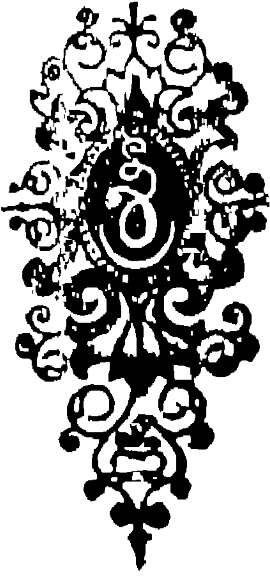
చ. సనకసనందనాదిమునిసన్నుతపావన! రమావినోద! కాం
చనమయవాస! శత్రుజనశాసన! దాసనమస్క్రియాప్రియా!
వనరుహనేత్ర! పత్రరథపత్ర! పవిత్రచరిత్ర! సామగా
యనఘన శేషశైలనిలయా! వలయాదివిశేషభూషణా. 89

పంచచామరము. పురాణభోగిభోగభాగ! పుణ్యగణ్యవర్తనా!
విరించిసంచితప్రపంచవిశ్రుతాత్మకీర్తనా!
స్మరాతిసుందరాంగ! సత్తమస్తమోవికర్తనా!
చిరస్ఫురద్విశేషశేష! శేషశైలవర్తనా. 90

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందన ప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర
నృసింహసూరిపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైన శకుంతలాపరిణయం బను మహాప్రబంధ
మ్మునం దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, కృతిపతిగుణకథనంబును, గ్రంథావతరణంబును,
దుష్యంతనారదసంవాదంబును, ఋతువర్ణనంబును, దుష్యంతమృగయావినోదనం
బును మొదలగు విశేషంబులం గలిగిన ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

కర! పరభీకర! ర
త్నాకరగంభీర! పండితవశీకర! ద
ర్వీకరవరపర్యంక! గు
ణాకరమణివలయ! వేంకటాచలనిలయా. 1

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు దుష్యంతుం డయ్యాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యందలిమునికుమారులవలన నది కణ్వాశ్రమంబనియుఁ నమ్మహాత్ముండు తీర్థయాత్రాచరణంబునకు వెడలె ననియును విని విఫలమనోరథుం డయ్యును సాంగికంబు లగుశుభసూచకంబుల నిరూపించుచు వధూజనసల్లాపంబు లాలించి యవ్విశేషం బన్వేషింపం దలంచి. 2

శా. ప్రాంచద్బాలరసాలమూలముఁ శుంభల్లీల నాసీనుఁడై
కాంచెన్ బార్థివమౌళి పూఁబొదలయిక్కం బక్వబింబాధరం
గించిత్కుంచితకుంతలన్ మణినిభాంగిన్ జక్రవాకస్తనిన్
జంచద్భ్రూయుగమధ్యనష్టమునిశాచంద్రాలికం బాలికన్. 3

తే. కాంచిమదనవికాసంబు గౌరవంబు, సాదరాలోకనముసంశయంబుమరులు
విస్మయంబునురాగంబువెఱుఁగుదోఁప, భావశబలాంతరంగుఁడై పార్థివుండు. 4

వ. ఇట్లు కనత్కనకరంభాసుభగంభావుకకదంబకదంబకమధ్యంబున ద్రాక్షాగుళుచ్ఛరింఛోళికామధురమధురసామోదమేదురమధుకరనికరఝంకారసంకులం బగులవలీకాయమానంబు చేరువం గుసుమితలతావలంబనంబునంగనరునవ్వనరుహముఖిం గాంచి యనన్యకన్యాసామాన్యం బగునక్కన్యకామణిలావణ్యంబునకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు. 5

క. శరణాగతభరణాంతత, కరుణావరుణాలయుండు కమనీయసుధా
కిరణాన్వవాయమణియ, య్యరుణాధరఁ జూచి సందిహానుండగుచున్. 6

క. సురకన్యక యోవిద్యా, ధరకన్యక యోనిజంబు తర్కింపఁగఁ గి
న్నరకన్యక యోకాకి, న్నరకన్యకలందు నిట్టినలువుం గలదే. 7

పంచచామరము. జగానిగారవున్ మెఱుంగుచాయలీను మేనిడాల్
మిగుల్ మొగుల్ మఱుంగుఁబాసి మించుమించులన్ జిగిన్
నగున్ ననంగభూతిచేతి దాతిరీతి మెచ్చఁగా
ర్చుఁగొంబువాలుఁ గంటిజాడ జూడఁ గంటి నొంటిమై. 8

ఉ. ఏమహిమాశ్రితంసమున కేనవమన్మథమూర్తి కిట్టి క
న్యామణిగల్గెనో యతిపరాశ్రమమంజులకుంజపుంజమి
క్కొమలియాటపట్టుగుటకుం గత మెయ్యదియోనిసర్గలీ
లామధురంబు లీవెలఁదిలక్షణముల్ గణుతింప నర్హముల్. 9

ఉ. ఆనడలా మెఱుంగుఁదొడలా జిగిపొక్కిలియా నితంబ మా
కానలయారు నాభిగుప్పగబ్బిజగా చనుగుబ్బలా గళం
బానునఁగేలునా పెదవి యాకనుదోయి బెణంగులా కురుల్
గానజగంబునం గలుపకంటి నొకర్తునుగంటి నియ్యెడన్. 10

మ. తలిరుంబోఁడినితంబబింబవిలసద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
బలభిన్నీలము పోరి పూరిఁ గఱచున్ బాథోధరశ్రేణివె
ల్వెలఁ బాఱున్ గుములై మదభ్రమరముల్ నెత్తమ్ములం జేరు నె
మ్ములపింఛమ్ములు జాఱు నంధతమసంబుల్ బల్గుహల్ దూఱెడున్. 11

ఉ. ముందుపసిండితమ్మిబలు మొగ్గల మొగ్గర మావరించు మే
ల్పిందెడు వేల్పు గుబ్బలి పజీరుని జీరు నధఃకరింపఁగాఁ
గ్రొందలిరాకుబాకుదొరకుం దొరకించు భవంబు చెల్లరే!
చందనగంధిచన్నుఁగవ చంద్రుఁడొ యింద్రుఁడొ యాయుపేంద్రుఁడో. 12

మ. స్ఫురదాపీనకటీరసైకతతటీసువ్యక్తనాభీసరో
వరమధ్యంబున రోమరాజి యనుశైవల్ బద్ధనాళాంకురో
త్కరముం దోఁచివళీతరంగముల నూఁగంగుట్మలశ్రీపయో
ధరముల్ క్రొవ్విరిలీలమోములచందంబుక్కరుల్ గైకొనున్. 13

తే. కెంపురాఁబోఁడితలిరుఁబాయంపుగుణము, పచ్చిపవడంపునిగనిగల్ భాగనియతిఁ
గూర్చి యమృతంబు పదనిడి ఘుటికచేసెఁ, గాక విధియింత యొప్పునే కలికిమోవి.

సీ. కణఁకమార్ధ్వాధరాంగవిధానమున ధాత, కరయంత్రణంబులఁ గ్రాగనోపు
వంతకంతకు నింతలైనగుబ్బలు విఱ్ఱి, వీఁగి పైఁ బడు నంచు డాఁగనోపు
జఘనభారము ఘనస్తనభరంబని మొనఁ, ద్రోయమధ్యస్తమై తొలఁగనోపు
గురుకళత్రంబులఁ గూడినపరితాప, మెద కగ్గమైన వహింపనోపు

తే. అహహా! సకలాంగగౌరవంబావహించుఁ, దరుణిమంబూర్జితంబైన తరుణిమధ్య
మరయనరయంగ నతికృశంబయ్యె మనవి, కనుసరించిన మదిమానఁడ నెడుకరణి. 15

ఉ. కొమ్మ మెఱుంగుఁజన్నుఁగవకోల్తలభిన్నములైనయాత్తకుం
భమ్ములఁజూచి యాచవిసాబంగుఁ దొడల్ దొడరన్ వగర్చుహ
స్తమ్ములఁ జూచి తన్మృదుపదమ్ములు పుష్కరమూన వ్రాలునా
గమ్ములఁ బ్రోవబాలగజగామినియన్ బిరుదంబుఁ గైకొనెన్. 16

మ. ఒగవుంబూఁతపసిండివంటినును మేనొయ్యారపున్ మధ్యమున్
మెఱుఁగుం జెక్కులు తేనెలూరుపలుకుల్ మించుల్ పిసాళించువా
తెఱ విన్నాణముఁ గుల్కుముద్దుమొగమున్ దీర్ఘైన ఫాలంబు బి
త్తరపుంజూడ్కి నలుందగుబ్బకవ వింతల్ గూర్చుఁ దన్వంగికిన్. 17

వ. అని యువ్విధంబున. 18

ఉ. నీలనృపాలసూతిరమణీమణి సన్నక సన్నవేచి దృ
గ్జాలము బాలఫాలఫలకస్థులఁ జెక్కులఁగుబ్బచన్నులన్
గీలుజడన్నడన్ దొడలఁ గేల్గవ మైఁదలమైనయందమున్
మేలిధనంబు రాజునకు మెచ్చుగ మ్రుచ్చిలినించె నెమ్మదిన్. 19

ఉ. బాలికమోముచందురునిపై మధురంబగు మోవిజుంటిపై
నోలిఘనస్తనస్తబకయుగ్మముపైనునుఁ గేలుఁదమ్మిపై
హాలిగపోలపాలికలనందము గుల్కుజవాది పైమహీ
పాలునివీక్షణభ్రమరపఙ్క్తులు గంతులిడున్ జెలంతులన్. 20

వ. ఇత్తెఱంగున నక్కన్యకావపురుపరిసరదామోదవ్యతికరంబు లగునీక్షణమధుకరంబుల మరలింపఁ జాలక భూపాలతిలకుండు సంశయడోలాయత్తం బయ్యునుం జిత్తంబిగు రొత్తం గ్రొత్తమరులునం గెరలుచు నాత్మగతంబున. 21

క. చదురాడఁ బథ్యమనితోఁ, చదురాడనపత్యమనుచు సదమదమయ్యెన్
మదిరానన వశమైనా, మదిరాననవశమొమరులుమరలుపనింకన్. 22

చ. అకటకటా! మదీయహృదయంబనయంబునయంబటంచు నెం
చక యకలంకభావమునసంధిలు కణ్వమునీంద్రుపట్టిపైఁ
బ్రకటతరానురాగమునఁ బాయకయుండుట చిత్రమయ్యెఁ గౌ
తుకమున నిందువంశజులు దుష్టవిచేష్టితముల్ భజింతురే. 23

మ. అనిధాత్రీవిభుఁ డంతఁగొంతవడి చింతాక్రాంతుఁడై క్రమ్మఱం
దనచిత్తమ్మున నిశ్చయించె నిటులేఁ దర్కింపనింకేలక
ణ్వునిలోకమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడన విందుంగాదె యల్లౌటనా
యనఘుండీచెలి నెట్లుగాంచుఁగలదే యాకాశచిత్రంబిలన్. 24

వ. అదియునుంగాక. 25

ఉ. అంకిలిగాదునాదుహృదయంబుతమోరహితంబునూవెనీ
కుంకుమబొమ్మపైనురులుకొన్నవిధంబుఁ దలంచిచూచినన్
శంకిలనేటికీవెలఁదిక్షత్రపరిగ్రహపాత్రయౌతగున్
మంకుఁదనంబులేనిఘనమానసవర్తనముల్ ప్రమాణముల్. 26

వ. అని వెండియు బహుప్రకారంబులం దర్కించుచు నక్కించిదవలగ్నయెడ లగ్నం బగుట నుద్విగ్నంబై నిజాయత్తంబుగాక చిత్తం బక్కన్యకాసరససల్లాపసమాకర్ణన కుతూహలంబునం బొదలం బొదలమాటునం బొంచి సమయంబుఁ బ్రతీక్షించునవస రంబున నత్తెఱం గెఱుంగక యత్తన్వి యుద్యానసమన్వేషణంబు సేయుచు. 27

మ. తనయప్రేమవివర్ధమానసరళద్రాక్షాలవంగాదినూ
తనశాఖిప్రతతీతతిన్ దడవి పాథస్సేకమున్ జేయఁగా
ననసూయాదులఁ బంచిమున్నుతనకై యారాజవర్యుండుపొం
చినయోలంబునఁ గన్నెగన్నెరుపొదం జేరెన్ యదృచ్ఛాగతిన్. 28

క. చేరువఁజేరిననారిం, గారవమునఁ బౌరవుండు గనుఁగొనుచుండెన్
సారసముఖియారసికుఁడు, తారసమైయున్నసన్న దలకొనకునికిన్. 29

వ. కుసుమఫలభరానమ్రక్రమతరతరునికరమ్ముల నలుగెలంకులం గలయంజూచుచు. 30

సీ. సరసులఁగలఁచునంచలమించునడవడి, కడ్డమునకుదోష మలవరించుఁ
గన్నెమావులకోమల్ గముచుకోకిలముల, పరువంపుఁగలరవార్భటినడంచు
ఫలభంగములుసేయుకలికిచిల్కలనోటి, పరుసఁదనంబువాబలిమిమాన్చు
సుమరసమెల్లను జూఱలాడెడుతేంట్ల, లలిబిత్తరపుఁజూడ్కి నిలువరించు
తే. యానమునఁబ్రౌఢిగాన విద్యలనిరూఢి, పలుకులసొబంగు వాలుఁగన్నులబెడంగు
తనరఁదనరాకవనదేవతలుభజింప, నాత్మవనవాటిమెలఁగుచు నవ్వధూటి. 31

వ. వెండియు. 32

చ. జిలిబిలిపెక్కలార్చుముఖచిక్కనముక్కునఁ బక్వదాడిమీ
ఫలయుగళంబునొక్కనొకబాలశుకంబురకంబుఁ జూచివా
బలిమినవల్చుచున్ విరులబంతి నెలంతుక దానినేసెను
త్తలమునఁదప్పిదారియదితాఁకెన్నృపాలునిపెన్నురంబునన్. 33

క. దూరపుఁజూడ్కులనువ్విళు, లూరెడునెడ విరులబంతి యురమునసోఁకన్
జారుముఖివైచెనదిగని, మారుఁడుధృతిఁ గరఁచెన్నృపతి మతిఁదామఱచెన్. 34

తే. పొంచితానుంటయెఱుఁగక పొలఁతివైచెఁ, దవిలెవిరిబంతి చిలుకకుఁదప్పితన్ను
విధికృతంబైనయట్టియవ్వేడబంబు, కనికనినిజంబుదెలియఁ డమ్మనుజవిభుఁడు. 35

తే. ఆత్మవత్సర్వభూతాని యనువిధమునఁ, దామరుల్గొన్నవాఁడయి తరుణిదన్ను

మరలుకొని చేరవచ్చి యమ్లానసూన, కందుకంబున వైచెన కాఁ దలంచి. 36

వ. మఱియును. 37

చ. పొలఁతుక దావపావకము పూరుషుఁ డాజ్య ఘటంబటన్నప్రాఁ
బలుకు నిజంబుగా మనుజపాలుఁడు ప్రొవ్విరిచెండు సోఁకినన్
గులుకుమిటారి గబ్బిచనుగుబ్బ నురమ్మునఁ గ్రుమ్మినట్లు మి
న్నలమికొనుం బ్రమోదకృతహాసవచారుముఖారవిందుఁడై. 38

వ ఇవ్విధంబునం గందర్పగోచరుండై యనురూపంబు లగువిలాసచేష్టితంబులం బొరలి యెట్టకేలకు నక్కళవళంబు దక్కి ధైర్యం బవలంబించి భూనాథుం డక్కందుకపాతంబు నిమిత్తంబుగా నమ్మత్తకాశిని యన్వయనామగోత్రంబులునుం దదభిప్రాయంబునుం దెలియువాఁడై యిట్లనియె. 39

చ. కలుషవికర్తనంబయిన కణ్వమహామునిదర్శనంబు వాం
ఛిలి యిటరా మనోరథము చేకుఱదయ్యెఁ దపస్వి లేమి సం
ధిలుగ మనశ్రమంబుఁ గడతేర్చుట కిచ్చట విశ్రమించితిన్
గలికిమిటారి! యిట్లు ననుఁ గందుకతాడితుఁ జేయఁ బోలునే. 40

చ. దంతురదంతిదంతములతాఁకున కోర్చిన పెన్నురంబు పూ
బంతి నగల్చు నీయతనుబాహుబలంబున కగ్గమై పరి
శ్రాంతుఁడనైతి నిందుకులసంజనితుం డను పౌరవుండ దు
ష్యంతుఁడ గుంతలత్కుతమసారమణీ! రమణీశిరోమణీ! 41

క. ఓచెలి! యేనతిథిసప, ర్యాచరణార్థుఁడ నటంచు నాకస్మికమా
రాచదొరపలుకు పలుకుల, కాచిలుకలకొలికి యులుకు నలుకున్ బెలుకున్. 42

వ. ఇట్లా భూపాలుండు సాభిప్రాయంబుగాఁ బలుకుటయు లజ్జాభయపరాధీనరతయగు నమ్ముగ్ధ మధురగంభీరంబు లగు నాకస్మికమహీపాలాలాపంబుల కులికిపడి చకితకురంగశాబంబుకరణిం గ్రొల్లుఱుకు జేడిసమీలకరణిం బ్రేక్షణప్రభాజాలంబులు నలుగడలం గడలుకొనఁ గొండొక పరిభ్రమించి పయోధరమధ్యంబు వెడలు మెఱుంగుఁదీగియ తెఱంగునం బొదలమఱుంగు వెలువడి యన్నరనాథుం డాసీనుం డైయున్న యన్నవసహకారభూరుహంబు చేరువకుం జని. 43

ఉ. కోరికలూరఁ గన్గొనియెఁ గుంకుమబొమ్మ పసిండిచాయలం
గేరెడు మేనివాని శశిఁ గేరెడు వక్త్రమువాని వెన్నెలం
గేరెడు నవ్వువాని హరిఁ గేరెడు మధ్యమువాని మన్మథుం
గేరెడు ఠీవివాని రవిఁ గేరెడు తేజమువాని నవ్విభున్. 44

సీ. చిగురాకుజిగి కాకుసేయు నంఘ్రులవాని, రంభోరుగుంభోరురచనవాని
సురహాన్న నెరగొన్న సొబఁగుపొక్కిలివాని, మృగబోధ్యముగ మధ్య మెగుచువాని

మొంగరాలనగఁజాలు నెఱుబుజంబులవాని, బింబానుబింబాధరంబువాని
నలతమ్మిచెలువమ్ముఁజిలుకుకన్నులవానిఁ, దొగవిందుఁ బెగడొందు మొగమువాని
తే. హారగళకోరమీసలహాయలువాని, నొఱపు నెఱపెడు వెడఁద యుఱపువానిఁ
జొక్కులను జొక్కులను నఖస్ఫురణవానిఁ, గాంచి పులకితగాత్రి యైకలువకంటి. 45

వ. ఇట్లు దాటువం గదిసి యలసవలితంబులును ముహుర్ముకుళీకృతంబులును బ్రభానిర్నిద్రంబులును బ్రేమార్ద్రంబులును భావవ్యంజకంబులును హృదయరంజకంబులును నిమేషవిముఖంబులును క్షణక్షణాభిముఖంబులును లజ్జాలోలంబులును నగు వీక్షణజాలంబుల మదనసుందరుం డగు నా రాజపురందరుం జూచి పంచశరసమాక్రాంతంబైన నిజస్వాంతంబు భయవినయలజ్జాసంభ్రమసంభ్రాంతం బగుటయు. 46

ఉ. బాలనృపాలుప్రోలనిలువన్ ధృతిసాలక మేలిజాళువా
చేలచెఱంగుజాఱనుఁ జెక్కుసెమర్పఁ గలోచనప్రభా
జాలముక్రేళ్లువాఱఁగఁ గుచద్వితయంబు చలింపఁ జొక్కుచున్
పోలుచుసారెకున్నరలిమాచుచుఁ జేరెనికుంజగేహమున్. 48

వ. ఇట్లు పేరెలుంగునం బెదరినమదనకలహంసకామినీకామనీయకంబున నమ్మత్తకాశిని తోరంబగు కరవీరంపుటీరం బోలమాసగొని. 38

ఉ. పూచినకప్పురంపుఁ బటిబోదెమఱుంగునఁ జేరియున్న తా
వైచినబంతిచేనతనివక్షముగందుటకాత్మవిన్ననై
యాచెలిరాచ ఱేఁచెలువునందముచందముతొంగితొంగితాఁ
జూచుఁదలంగు వెండియును జూచుఁదలంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్. 49

వ. ఇవ్విధంబునం జూచుచు నాత్మగతంబున. 50

సీ. వనశీతాంశుబింబప్రసన్నవసుధా, విలసనంబు వహించు వీనినగవు
స్ఫురదంతరనురాగపూరస్ఫుటోద్గార, గరిమంబుఁ గను వీని కావిమోవి
కాయకాంచనకూటస్కంధబంధురశాఖి, కారూపములు వీనిఘనభుజములు
నయనపద్మపలాశనావటన్మధుకర, నికరాంచితము వీనిచికిలి చూడ్కి
తే. యహహ ! విధుకులకలశవారాకరమున, నవయవస్ఫూర్తిమన్మూర్తి నవతరించి
బాలికామానహరుఁడైన పంచశరుఁడొ, కాక కేవలుఁడే యీగుణాకరుండు. 51

ఉ. ఆనగుమోము మోము గదియందులకించుఁగదా యథాసుఖం
బానన మోవి మోవి గదియందిలకించుఁగదా ప్రతిక్షణం
బానును మేను మేను గదియంబులకించుఁగదా యహర్నిశం
బీనరనాథునాథునిఁగ నేయరుణాధరనోఁచెనోమహిన్. 52

ఉ. ఈసుమశోమలావయవుఁడీసుఖదర్శనుఁడీసువర్చసుం
డీసులలాటుఁడీసులభుఁడీసుగుణాకరుఁడీసుధాధరుం

డీనుకపోలుఁడీసుముఖుఁడి త్తఱినన్నువరించు నేని నేఁ
జేసినపుణ్యమెవ్వరును జేయరొకో యువతీవతంసముల్. 53

క. దీమైపెరరేఁపఁగన్నృప, సోమునిముఖవనరుహమునఁజూడ్కులతోడన్
నామదివలగొనిమరలదు, తామరసభవుండు దలఁచుతలఁపెట్టిదొకో ?. 54

ఉ. క్రచ్చఱమద్గురుండయినకణ్వమహామునిదర్శనార్థమై
వచ్చిరివిష్టపత్రితయవాసులువారలలోననొక్కఁడున్
మెచ్చుఘటింపఁడిట్లు నవనీరజదృగ్యతమానమానసా
టచ్చరవార ! యీతనిబెడంగుతగుందగుమేలుమాయురే !. 55

తే. ఇతనిఁగూడనిసౌభాగ్యమేటిభాగ్య, మితనినుడువనినునుఁబల్కులేటిపల్కు
లితనికినిగానిమైచెల్వమేటిచెల్వ, మితనిమెచ్చనిసద్గుణమేమిగుణము. 56

మ. అనుచుం డెందముఁగందళింపధృతిజవ్వాడంగమోహంబుపై
కొనసిగ్గుబ్బటలూఁగఁగ్రొవ్వలపుఁజూడ్కుల్మీఱవాంఛారతుల్
ననలెత్తన్ నరనాథదర్శననవానందంబమందాకృతిన్
గనియమ్ముద్దులగుమ్మ మన్మథబలాత్కారస్ఖలన్మూర్తియై. 57

ఉ. తూఁగొనిముందరందఱుముదుస్సహరాగభరంబుడంబునన్
జేకొనిత్రస్తరిన్దిగుచు సిగ్గునముంగలికిన్ బిఱిందికిన్
బోకడరాకడల్ వశముపోవక మన్మథుఁడానవెట్టిన
ట్లాకలకంఠినిల్చెనచలాకృతిఁ జిత్తరుబొమ్మకైవడిన్. 58

వ. ఇట్లు కొండొకతడవు నివ్వెఱపాటున నెద్దియుందోఁపక నిలిచి యంతంగొంత వివే
కించుకొని యుత్తరంబునకు మాఱుపలుకక యవగణించి మరలుట కర్జంబుగాదని
యూహించి యక్కాంతాలలామంబు సంతాపసంతురితం బగునిజస్వాంతంబు
చిక్కంబట్టి పొదలమఱుంగున నిలిచి మధురాక్షరంబుగా ని ట్లనియె. 59

ఆ. సార్వభౌముఁడనుచుఁ జంద్రాన్వయోత్తముఁ, డనుచు మోహనాంగుఁడనుచుధీరుఁ
డనుచుశూరుఁడనుచు నభ్యాగతుల్వచ్చి, మిముగణింపవిందుమీతెఱంగు. 60

ఉ. భూరితరప్రతాపమున భూవలయంబున దుష్టసత్త్వసం
హారముసేయుచున్ గరుణనాశ్రమవాసులఁ బ్రోచికణ్వసే
వారతిమీరలిందులకువచ్చుట నామది నెంచిమాడభా
గీరథిపిచ్చుకుంటుపయికిం బ్రవహించుట సూన్నృపాగ్రణీ!. 61

ఉ. చేసితిమీకవజ్ఞనృపసింహమ ! సైరణ సేతురేనిమీ
చేసినయాజ్ఞలోమెలఁగి చిత్తమురానడతున్ బ్రసన్నవీ
క్షాసుముఖంబుగాఁగదలి చయ్యనరాఁదగుఁ బర్ణశాలకున్
నాసఖు లేనుగూడి భవనంబున నిచ్చెద మర్ఘ్యపాద్యముల్. 62

ఉ. గాదిలి చిల్కపండుగొఱుకం దొరఁకొన్న తెఱంగెఱంగినా
చేఁదఁకొత్తుక్రొత్తవిరిచెండునఁగండఱనేయనేయమీ
మైఁతవులంగఁబోలునవమంజులవంజులకుంజపంజర
చ్ఛాదితులై భవాదృశులు చానలఁగానలలోనలంతురే. 63

ఆ. కాదు బుద్ధికృతము గానిమ్ము కఠినమ్ము, గాదు విరులబంతి మేదినీశ !
దీనికింత ద్రవ్వితిరితగనెట్లొకో, మిమ్ముఁ జేసికొన్న మెలఁతసుఖము. 64

క. ఈవైఖరినా వెలఁదుక, భావాకూతంబు గాఁగఁ బలుకం బలుకన్
భూవల్లభుఁడావేల్ల, ద్భావోల్లసదతనుతాపభరపరవశుఁడై. 65

వ. ఇత్తన్వి దైవానుగ్రహంబున నాయెడ బద్ధానురాగ యయ్యెంగానోపు లజ్జాభయం
బులఁ గుఱంగట నిలువంజాలక మఱుంగునకుం జనునప్పుడు తరుకంటకనద్ధంబగుచే
లంబు సడలించుకొను నెపంబున మరలి సాభిప్రాయంబుగాఁ జూచుచుం జనుటయు
క్షమాపణంబు నెపంబున నాజ్ఞానువర్తినినై చరియింపంగలదానననియభిప్రాయ
సూచనం బాచరించుటయుఁ గలిగియున్నయది యట్లగుట నారదవాక్యంబు సమకూ
డెం గాకేమి మదభిప్రాయసూచనంబున నిక్కలికిం గరఁగించి మనోరథంబు సఫ
లంబుగా నెలకొనందగునని యమ్మహీకాంతుండు సాంత్వనస్వరంబున నయ్యింతితో
నిట్లనియె. 66

క. ఇవ్వలనవ్వలఁబువ్వుల, క్రొవ్వలపులఁ బొదలిపొదలి కొననేటికినీ
వెవ్వనిజవ్వనివివ్వని, దవ్వని వెఱచఱవ మెలఁగెదవు మేలు బళీ!. 67

క. వాలాయంబుగ నీయెడ, నాలోలం బయ్యెహృదయ మలికులవేణీ!
హేలారతులం గొఁగిట, నేలెదవో కాకమరునకెర సేసెదవో. 68

సీ. జలజాక్షి నీతనుశ్రమవారిపూరమ్ము, పాదోదకమ్ముగాఁ బరిణమింతు
భద్రేభగమన ! నీ ప్రమదాశ్రుకణజాల, మర్ఘ్యతోయమ్ముగా నవధరింతుఁ
గలికి ! నీకడగంటికరువంపుతేఁజూపు, లలరులసోనగా నందగింతు
నతివ ! నీయధరాధరామృతాస్వాదంబు, సరసంపువిందుగా సమ్మతింతు
గీ. బంధరచనాచమత్కారభరితసురత, మానితాయాసనిశ్వాసమారుతమ్ము
హితజలార్ద్రానిలమ్ముగా నిచ్చగింతుఁ, గనికరమ్మునఁ బంగారు గనికరమ్ము. 69

సీ. పరుషవల్కలచీరపరిధాన మెట్లోర్చె ?, నీ మేను నవనీతకోమలంబు
మృగలూనకుశశిఖామిళన మెట్లు సహించె ?, నీయంఘ్రులభినవనీరజములు
బాలపాదపసేకపాత్ర మెట్లువహించె ?, నీ కేలుపల్లవశ్రీకరంబు
ప్రసవరేణుకరాళపవన మెట్లుభరించె ?, నీమోము దర్పణనిర్మలంబు
గీ. శీతలజలావగాహమన్నేహతువర, కందమూలఫలాశాదికదశనంబు
నేయుటకు నెట్లు దనరె? శచీవిలాస, మెన్నదొరఁకొన్న నీచిన్నె యుపురుబోణి!. 70

మ. చతురంభోనిధిమధ్యభూవలయపూజ్యప్రాజ్యసామ్రాజ్యశా
శ్వతదివ్యావ్యయనవ్యభవ్యముల నశ్రాంతంబు విశ్రాంతుఁడన్
బతిఁగా నన్ను వరించియుంచితమహాభాగ్యమ్ముఁ గైకొమ్ము ర
మ్మతివా! నామతివాంఛఁ దీర్తువదిమేలాలించిలాలించవే. 71

తే. అనినరాగంబుసిగ్గుమోహాతిరేక, మాభిజాత్యంబుః సమ్మోదమతిశయిల్లఁ
బొదలమాటునవెఱనీటుపొదలమాటి, మాటికినిదొంగిచూచుచుమగునపలికె. 72

మ. గురుపత్నీ రతుఁడాసుధాకరుఁడుమీకూటస్థుఁడౌ నాబలీ!
సరసాగణ్యులుమీరుమీకిదికులాచారంబు పారంపరీ
పరిపాటిన్ బలుకన్ విడంబనముగా భావించితిన్ మేలు మే
ల్గురుకన్యాపరిరంభణంబునకు సంకోచంబుమీకెట్లగున్!. 73

తే. నట్టడవిలోనవన్నిట్టునట్టుపతెచ్చి, గొట్టుమిట్టాడనేటికిఁబట్టభద్ర!
పుట్టునకుమున్న లేమకుబొట్టుగట్టి, చెట్టపట్టుటకొకరుండుపుట్టెఁజూవె. 74

శా. నాకున్నజ్జనకుండెఱుంగనివిధానంబెట్లుగావింపనా?
లోకుల్ మెచ్చరుమిమ్మువానితనయాలోలాత్మకుండంచును
శ్లోకుండై తగుతాతకశ్యపుఁడువచ్చున్ మెచ్చునిచ్చున్ ననున్
మీకున్నానసరోరుహాసనుఁడు బల్మింగూర్చినట్లైనచోన్. 75

తే. అకట! గుడమిశ్రమగుపాయసాన్నమేని, నుడుకుజాతినరుచ్యమై యుండుటెట్లు!
తారతమ్యంబుభావించితరతమంపు, మేలుఁగైకొమ్ము కరుణనన్నేలుకొమ్ము. 76

వ. ఇవ్విధంబున. 77

తే. అధిపుఁడాలించియాలించి యభినుతింప, రమణి మందాక్షమందాక్షరంబుగాఁగ
ములుకపలుకులనమృతంబుఁజిలికిచిలికి, చకితచకితాంగయష్టియైసంభ్రమించి. 78

క. ఉత్తరముం బ్రత్యుత్తర, ముత్తమముగనిటులనడపి యుత్తమమాపై
నెత్తకచెలిమరలెఁదదా, యత్తఁజిత్తమునమెత్తనగుచున్ నగుచున్. 79

వ. అయ్యవసరంబున. 80

మ. కలకంఠీ! వరవర్ణినీ! మదవతీ! గంధేభకుంభస్తనీ!
జలజాక్షీ! మృదుభాషిణీ! శశిముఖీ! శాతోదరీ! సుందరీ!
యలివేణీ! రమణీమణీ! కలికి! తన్వంగీ! మనోహారిణీ!
లలనా! యెచ్చటనొంటినుంటివనిగోలంజేరిరాళీజనుల్. 81

వ. తదనంతరంబ. 82

ఉ. కించిదుపజ్ఞనాత్మఁ బరికించితదాననచిహ్నముల్ విలో
కించితదీక్షణంబుపరికించితదంతరుసంతమున్నిత

రిం॥చితదంగయష్టిపులకించి రహించుటఁజూచిచూచి శం
కించిభయంబుగూరఁదిలకించి ప్రియంవదలేమ కిట్లనున్. 83

ఉ. తోరములైనపూఁబొదలఁదూఱఁగనీసకలాంగకమ్ములె
ట్లోరిచెనమ్మ! భృంగములయుద్ధతినీవదనారవిందమే
తీరునవైచెనమ్మ! విరిదేనెలసోనలరొంపులెల్లనీ
వేరహిదాఁటితమ్మ! యిటులేకతమేకతమేతలోదరీ!. 84

ఉ. నవ్వులు గావునీదుపదనంబునవిన్నఁదనమ్ము హేతుకం
బెవ్విధిసంభవించె? నిటులెవ్వరునీకహితమ్ముచేసి? రే
యొవ్వమిలేదు నావలననొక్కయెడక్షమముజ్జగించినీ
విప్పనవీథినివ్వటిల నేమికతంబు? నితంబినీమణీ!. 85

వ. అనిన నక్కన్యారత్నంబు కొండొకభావించి కించిదంచితలజ్జాసజ్జితహృజ్జలజంబుగాఁ
బ్రియంవదతో నిట్లనియె. 86

ఆ. మేలుదెలిసికొంటివాళిశిరోమణి!, వింతలేనియావులింతగలదె
చెలియతెలియవినుముచిత్తదౌర్బల్యంబు, దీఱఁగలతెఱంగుఁదేఁటపఱుతు. 87

మ. లలనా! భూలలనావరుండొరుఁడు కేళీకూళికాచూళికా
కలనాపుష్కలపుష్కరప్రకరచంగద్భృంగచంగాంగనా
కలనాదామృతవీచికావలనజాగ్రచ్చిత్తచక్రాంకుఁడై
యలనాళీకశరుండునుంబలెఁ బ్రమోదాపాదియయ్యెక్షరహిన్. 88

క. పేరనదుష్యంతుండఁట, కైరవబాంధవకులాగ్రగణ్యుండఁటక
ణ్వారాధనకుతుకమునిం, డారఁగవచ్చెనఁటయేతదాశ్రమమునకున్. 89

తే. అతనియెడనొక్కయపరాధమాచరించి, చింతిలుచునున్నదాననోచివురుఁబోఁడి!
చేతివిరిబంతిచూచాయఁజిలుకనేయఁ, దప్పియారాజువక్షంబుదాఁకెనదియు 90

వ. అనినం బ్రియంవద భయంబొదవ నమ్మదవతిం జూచి. 91

మ. లలనా! మవ్వపుజవ్వనంబుతతిబాలత్వంబుతత్త్వంబుగా
నిలుపం దాదృశుఁడీదృశక్రమము దానిం దానిగర్హించినం
బలుగాకుల్ బలుగాకుసేయుదురు సెప్పం జెప్ప నిట్లొప్పముల్
దలపంబోలునె? రాజరాజతఁడుమేలమ్మేలె! హేలావతీ!. 92

తే. తాతకణ్వుఁడరుగుచుఁదరుణి! నీకు, నేమువినునంత దుష్యంతుఁడిటకువచ్చు
నర్ఘ్యమిమ్మనిబోధింపనతనిపెంపు, తెలియదఁటె? తల్లి! హేలావతీమతల్లి!. 93

చ. అనుచుశకుంతలన్ మిగులనాడిప్రియంవదరాజుపాలికిన్
జనితగనర్ఘ్యపాద్యములసత్క్రియలం బ్రియమాచరించియు

ట్లనియెవసుంధరాధరశశాంక! విశంకటవృత్తిని త్తటిన్
గనుఁగొనఁగంటిమాశ్రమనికాయశుభాయకునిన్నుఁగన్నులన్. 94

తే. పాలవంటికులంబునఁబరఁగుసోముఁ, డమ్మహామహుసంప్రదాయమునఁగీర్తి
నెసకమెసఁగెడునాదిగర్భేశ్వరుండ, వతిథివైతివిపావనమయ్యెవనము. 95

వ. అని బహుప్రకారంబుల నభినందించి మఱియు ని ట్లనియె. 96

ఉ. ఇంతి యదల్పఁగా బెదర కిట్టటు గ్రుమ్మరు చిల్కమీఁదఁబూ
బంతితటావ వైవ గుఱి వాసియయారె! దయారసార్ద్రి! దు
ష్యంతమహీప! నిందవిలె శాంతిమెయిం గరుణింపుమయ్య! య
శ్రాంతమహాపరాధములు సైఁపభవాదృశు లర్హు లిమ్మహిన్. 97

వ. అని యివ్విధంబున క్షమాపణంబు లగువాక్యంబులం దన్నుఁ బ్రార్థించునక్కన్యాసహ
చరిం జూచి యజ్ఞానకృతం బగునిక్కార్యం బనార్యంబని కోపింప నంతవెడంగులమె
యది యట్లుండని మ్మిక్కాశ్యపులూర్ధ్వరేతులగుట జగత్ప్రసిద్ధంబై యుండ నివ్వనం
బున నీజవ్వని నివ్వటిలం బనియేమి? యిక్కామినివృత్తాంతంబంతయు వినవలతుం జెప్పు
మనిన నమ్మహారాజుతోఁ బ్రియంవద యి ట్లనియె. 98

సీ. అలగాధిసుతుఁడా గ్రహ గ్రహావిష్టుఁడై, యావసిష్ఠులగెల్వ నలవిగాక
సరవిబాహుజబాహుజవముగర్హించుచు, బ్రహ్మర్షిభావంబుఁ బడయఁ గోరి
హిమవదుత్తరతటాశ్రమసీమ నివసించి, దృఢతరనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడగుచుఁ
దపమాచరింపఁ దద్దారుణానలశిఖల్, కడుకొనినభమెల్లఁ గలయఁబ్రాఁక
గీ. దివిజసంగంబు భయమున దేవవిభుని, మఱువుసొచ్చిన నమ్మహామహుఁడు దాని
విఘ్నమునకునుపాయంబు వెదకిమేన, కాహ్వయముఁ దాల్చునచ్చరనామతించి. 99

శా. విశ్వామిత్రతపఃప్రభావకలనావిర్భూతఘోరాగ్నిచే
విశ్వంబెల్లఁ దలంకుచున్నయదినీవిన్నాణముం జూపుచున్
విశ్వాసంబొలయించి యమ్మునితపోవిఘ్నంబు గావింపుమీ
శశ్వత్కీర్తివహింతు వీవుధరనాచంద్రార్కముం గోమలీ. 100

చ. అనవిని మేనవిన్ననయి యారసి యారసికావతంసుతోఁ
గనుకనిఁబల్కె గోపనుఁడు గాధిజుఁ డాధిజనింపఁజేసెడిన్
గనివిని మీరుపంపఁ జనఁగావలెఁ గావలె సత్సహాయముం
బనుపనగున్ సమీరణకుమారుని మారుని నమ్మధున్ విధున్. 101

వ. అనినఁ బ్రీతుండై పురుహూతుం డి ట్లనియె. 102

క. కంతుం బంతున్ రజనీ, కాంతుం బంతుం బ్రమోదకరు గంధవతీ
కాంతుంబంతున్ మ్రోల వ, సంతుంబంతున్ లతాంగి! చనుమని పనిచెన్. 103

తే. అట్లులాలించి పనుపనయ్యలరుఁబోఁడి, యొడలితెలుకున మురిపంపునడబెళుకున

గ్రొమ్మెఱుంగులీలరాయంచకొదముభాతి, వెడలెఁ దెఱుఁగంటి వేలుపుఁ గడిఁదిప్రోలు. 104

వ. అట్లు వెలువడి శీఘ్రగమనంబున. 105

సీ. సురసరిత్పరిసరస్ఫురదురస్సరపుర, స్సరదుత్తరమరుత్తరుపరంబు
దినదినస్తనితనిస్వనకనన్మునిమనః, పనితనూతనఘనాఘనఘనంబు
కలభలిట్కులచలచ్చలదలస్థలదల, ద్దలమిలజ్ఝలజలజ్ఝలజ్ఝలంబు
ప్రవణవజ్జవనవత్ప్లవనవన్నవనవ, శ్రవణవత్స్వపనవిప్లవపదంబు
తే. గజగవయగండభేరుండఖడ్గచమర, శరభశార్దూలశంబరశల్యవృకవ
రాహసింహావలీముఖప్రముఖదుష్ట, సత్త్వముఖరంబుఁ గనియెఁ దుపారనగము. 106

వ. కాంచి విస్మయావేశంబునం దదుత్తరతటంబునం బ్రవేశించి. 107

క. అందుంగలల కందువలకుఁ, గందళితంబగుచు హృదయకమలం బలరన్
సుందరిమునిమందిరమగు, చుందిరమగు నాశ్రమంబు జొరఁ జొర నెదుటన్. 108

సీ. తపముపెంపునఁ దోఁచు దహనకీలములతో, జటిలంబులగుపల్లజడలవాని
భసితాంగరాగసంపదలసొంపదలింపఁ, దగువలీవలితగాత్రంబువాని
మైఁబుట్టుపుట్టకోమలచీనులెగఁబ్రాకి, మార్పనేర్పడనిలోమములవాని
వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయముమేనిచాయగా, బలుమొగంబునఁ దొట్రుపడుచువానిఁ
తే. గందమూలాదికాశనకాయశోష, ణోద్యదష్టాంగసంగతయోగభాగ
పావనబ్రహ్మఋషిభావభావనాప్త, తీతదీక్షావిధేయు గాధేయుఁ గాంచె. 109

వ. ఇత్తెఱంగున నతిఘోరతపశ్చరణపరిణతదీక్షాలక్షితచరిత్రుం డగువిశ్వామిత్రుం గాంచి
తత్తేజోవిశేషంబునకు సాధ్వసంబు రెట్టింప నన్నిలింపగణికాలలామంబు. 110

క. కనుఁగొనుఁ గనుఁగొని మునుకొను, మునుకొని మునుకొనక వెనుక ముందై కుందున్
మునుతనుపనిచినపనికిం, గొనకొనుఁ గొనకొనదు తపసి కోపనుఁ డనుచున్. 111

వ. వెండియు. 112

ఉ. భూరితపఃప్రభావమున భూవలయంబునభంబుఁ గ్రాఁచుచున్
జేరను జెందనుం బ్రణతిసేయను శక్యముగానిమౌనినే
నేరహిమారుబారికెలయింపుదు నట్లని ప్రోలుక్రమ్మరం
జేరినవాసవుండలుగుఁ జింతితకార్యవిపర్యయంబుగాన్. 113

తే. అమరనాథుండు లోకహితార్థమనుప, శక్తియుక్తులనదిపూని సంఘటింపఁ
బిదపనెట్లైనఁ బేరును బెంపుగలుగు, దవ్వుదవ్వుల వెఱఁపూనితలఁగుచెట్లు. 114

తే. అనుచుభావించి భావించియలసుఁబోణి, గాఢనిశ్చయమున మనఃకమల మలరఁ
జెలులుఁ దానువిలాసవిచేష్టితముల, గాధిజునిమోలఁ గ్రీడించెఁ గలితనమున. 115

సీ. నృత్యన్మయూరికానికురుంబమునఁ జేరి, నగుమన్నృత్యముసేయు నలినగంధి
ధావన్మరాళికాతల్లజంబులఁ జేరి, గతులవై ఖరిఁజూపుఁ గలువకంటి

ప్రతిపదశారికాపరికరమ్మునఁ జేరి, మధురమ్ముగాఁ బల్కు మంజువాణి
కూజద్ద్విరేఫికాకులకమ్ము జతఁగూడి, శ్రుతివిభాగ మొనర్చు సుందరాంగి

తే. సవిధమధుమాసవాసరోత్సవవిశేష, ఆసదలంకారముకుళపలాశకుసుమ
ఫలభరానమ్రపాదపపటలజటిల, గాధిజాశ్రమసీమశృంగారగతుల. 116

వ. ఇవ్విధంబునం గొండొక పరిభ్రమించి. 117

మ. నెలఁతల్ దాను సురాపగాజలములన్ నీరాడి కై సేసి త
త్పులినస్థానమునందుఁ గ్రొవ్వలపు గాడ్పుం గూన పై వీవఁగా
లలిఁ గూర్చుండి విపంచికారణనముల్ రాజిల్ల నయ్యప్సరః
కలకంఠీతిలకంబు సేయఁదొణఁగెన్ గానంబనూనంబుగన్. 118

క. వీనులవిందై నెలకొను, గానామృతమానె మానెఁ గౌశికుఁడు నిజ
స్నానంబున్ మౌనంబున్, ధ్యానంబున్ మొదలుకొనువిధానం బెల్లన్. 119

వ. ఇట్లాలించి యాత్మగతంబున. 120

క. కాదలికులఝంకారము, కాదల కోకిలరుతంబు కమనీయసుధా
సోదరమి న్నాదరసం, బాదరణీయము యదీయ మనికను దెఱచెన్. 121

వ. ఇట్లు మునికులాగ్రేసరుండు నిమీలితలోచనుండై నలుగడలం జూచు నవసరంబున. 122

ఉ. సోమునితేమభాతిఁ బరిశుద్ధసువర్ణశలాకచాడ్పునన్
గోమలకల్పవల్లివలె గుమ్మనుకుంకుమబొమ్మకైవడిన్
గాముని హేతిరీతిఁ దొలుకారుమెఱుంగు తెఱంగునన్ లతాం
గీమణి దోఁచెఁ గట్టెదుటఁ గేవలమున్ వనదేవతాకృతిన్. 123

ఉ. అసమయంబునన్ మదనుఁ డగ్గలికం గళికాముఖంబులై
భాసిలు తూపులన్ హృదయపద్మము లక్ష్యము సేసి యేసినన్
గాసిలి కౌశికుండు తమకంబునఁ దన్ గనుసన్న చేసి యు
ల్లాసము వెల్లివీఁగ సఖులన్ నిలువన్ నియమించి గ్రక్కునన్. 124

మ. పలుకుల్ దేనియ లూరఁ గొనునులియం బాలిండ్లు పొంగారఁ బొం
దళుకుం బయ్యెద జాఱ వేణిపొరలన్ దాటంకరత్నద్యుతుల్
కులుకుం జెక్కులఁ జేరఁ గన్నులబెడంగుల్ మీఱ నయ్యప్సరో
లలనారత్నము వచ్చి గాధిజునిమ్రోల న్నిల్చె నమ్రాంగియై. 125

ఉ. అంచితభక్తియుక్తి వినయమ్మెనయన్నుఁ గేలుదోయి జో
డించి నమస్కరించి నెఱతీవి దలిర్పఁగ మ్రోల నిల్చినన్
గాంచి మహామహుండయిన గాధితనూజుఁడు కూర్మి పేర్మి దీ
వించి లతాంగి! నీ వెవతె వేధృతి వేకలఁగెన్ నినుంగనన్. 126

వ. అని సాభిప్రాయంబుగా నడుగుటయు సమ్మదమ్మున నమ్మదనవతి యమ్మునితో నిట్లనియె.

క. మేనక యనిపిలుతురనను, మానికులాగ్రణి! తిలోత్తమా హేమాదుల్
నా నెచ్చెలులే మచ్చర, చానల నెందేని వేడ్క సలుపుదు మరహిన్. 128

క. ఎక్కడిమీరెక్కడి నే, నెక్కడిరతి పరమమునుల కివియుంగలవే?
త్రొక్కిడి దీవించుటకై, యెక్కటి రానిట్లు పలుక నెల్లిద మైతిన్. 129

క. సామాన్యులఁ గామమ్ముం, గామింపకుఁ డేమునూఱు క్రతువులవానిం
గామోపభోగములకుం, గామింతుము నూనిజంబుఁ గనుగొనుమనఘా! 130

క. పావనభవదంఘ్రిద్వయ, సేవనమును విమలకమల శిశిరనభస్వ
త్సేవనముఁ దొరఁకొనునిటు, నీవనమున మెలఁగువార మీగలుగకుఁడీ. 131

తే. అనుచుఁ బ్రతికూలవాక్యంబు లతివ పలుకఁ, జిలుకబాబావజీరుండు చిలుకములుకు
టలరుటంపఱతాఁకుననలసి సొలసి, ధీరవర్తన మెడలి ప్రార్థింపఁ దొడఁగె. 132

సీ. శశిపి వెన్నెలవేఁడి తలఁకించెఁ గలికి! నీ, యధరాధరామృతం బాననిమ్ము
వలపుఁ దెమ్మెరతూన వడఁకించె ముగువ! నీ, కళుకుపైఁట చెఱంగుఁ గప్పనిమ్ము
విరికటారిపుఱోదు వెఱపించె వెలఁది నీ, కుచదుర్గముల హత్తుకొనఁగనిమ్ము
పికశుకనికరమ్ము బెదరించె నతివ నీ, సాహాయ్యమునఁ గేలి సలుపనిమ్ము
గీ. జలదళఫలానిలాహారసదుపవాస, చిరతరవ్రతదీక్షావిశేషశుష్క
దవయవాయాసమునఁ బావ మలసమయ్యె, బాలనీ మ్రోల శిశూర్చిసఁ బడయనిమ్ము. 133

వ. అని యనేకప్రకారంబుల. 134

శా. ఈ జాడం గరఁగించుచున్ గృపణుఁడై హేలావతిన్ వేఁడుచున్
శ్రీఁ జేతం దెమలింపఁ జూఁచి హసితస్మేరాననాబ్జంబుతోఁ
రాజన్నూపురఘంటికావళులతో ఘుష్యన్మరాళీగతిన్
రాజీవానన యిట్టటుం బెనఁగె దూరం బైన బీరంబునన్. 135

క. మెలఁగున్ దలఁగున్ భయమునఁ, గలఁగున్ మలఁగున్ లతాంగి కపటారభటిన్
జెలఁగున్ వలగొను నెనరున, నలఁగున్ దొలఁగున్ నగు న్వయారము మీఱన్. 136

వ. ఇట్లమ్మునిగృహీతం బగు నిజకరాబ్జాతంబు సడలించికొని కరీరంబుల యారంబులను, తమాలంబుల మోలంబులను, లవలీకుంజంబుల పుంజంబులను, ద్రాక్షా కాయమానమ్ముల వితానమ్ములను, తిలకమ్ముల కులకమ్ములనుఁ గాసారంబుల తీరంబులను, గిరితటంబుల నికటంబులను బరిభ్రమించు నక్కీవంబునఁ జేఁజిక్కక చిక్కులఁ బెట్ట నత్తపనఁ గాధిపట్టి యిట్టటుఁ జుట్టివచ్చి చెట్టఁబట్టి పట్టువఱచుచు నిట్లనియె. 137

కవిరాజవిరాజితవృత్తము.—

కలఁకలు సేయకువే కలికీ నుడిఁ గైకొనవే మరుపూములికీ
కొలఁకులఁ గ్రుంకకువే యబలా మదిఁ గొంకకువే భృతకామబలా

కెలఁకులఁ డాఁగకువే లలనా! వెదకింపకువే కనుఁగోఁగలనా
సిలుగులఁ బెట్టకువే రమణీ! ననుఁ జేకొనవే గుణహారమణీ!. 138

తే. అనుచుఁ బ్రార్థించి దౌహృదం బవధిగాఁగఁ
గూడియుండుట కొడఁబడి కుసుమగంధ
సంయమీంద్రునితో వచ్చె సహచరీసు
కల్పితంబైన కిసలయతల్పమునకు. 139

వ. ఇట్లయ్యప్సరోలలనామణిహస్తంబు నిజహస్తంబునం గీలించి యనల్పకల్పితానల్పంబగు కిసలయతల్పంబుఁ బ్రవేశించి తపఃప్రభావంబునం బదనురూపం బగురూపంబు గైకొని మన్మథరాజ్యపట్టాభిషిక్తుఁడై విశ్వామిత్రుఁడు. 140

సీ. జిలుఁగుపైఁటచెఱంగుఁ దొలఁగించి తొలఁగించి, యుదుటుగుబ్బలగోరులూని యూని
బిగువుఁగౌఁగిటిలోన సొగయించి సొగయించి, సవురుగా మోఁదీవ నివిరి నివిరి
కదిసి మోమున మోముఁ గదియించి కదియించి, యెఱ్ఱని వాతెఱ తేనె లాని యాని
కేళిమైఁ దమకంబుఁ గెరలించి కెరలించి, కళలూఁద మరుకేళిఁ గలసి కలసి
గీ. సొలసి సొలసియుఁ గ్రమ్మఱ నవఁగి పెనఁగి, యొడలిబడలిక వాయ నయ్యువిద సేయు
నంగసంవాహనంబున కలరి యలరి, కడపె నారాత్రి సుఖితుఁడై కౌశికుండు. 141

వ. ఇవ్విధంబున. 142

క. సురతరుపరికరధరణీ, ధరవరశిఖరస్ఫురల్లతాభవనమునన్
జిరతరరతరాగంబున, సురతరుణిం గూడి మౌని సుఖమున నుండెన్. 143

తే. అంతఁ జలచలపిదపిదమనుచు నని వి
కలలమై విప్పువాఱుచుఁ గరుడుగట్టి
తలదలిర్పఁగ గర్భమై తరతరంబ
నెలమసలెఁ జీరచిక్కె నన్నెలఁత కధిప!. 144

వ. ఇట్లు గర్భంబు నవమాసపూరితం బగుటయు. 145

క. రాజర్షి నలననిర్జర, రాజవధూతిలకమునకు రమణీయంబై
రాజిలులగ్నంబుననీ, రాజానన గలిగె ఖచరరాజి నుతింపన్. 146

వ. అమ్మెయి నమ్ముని నెమ్మనంబునం బమ్మినసమ్మదమ్మున నక్కూఁతునకు జాతకర్మాదిసంస్కారంబులు నిర్వర్తించినంగాంచి యమ్మత్తకాశిని మెత్తమెత్తన నత్తపోధనుచిత్తం బారాధించి ప్రథమాధిగమంబునం జేసికొన్న సంకేతంబుఁ జెల్లించితి నింక యథాకామంబుగా వర్తింపంగలదాన నట్లగుట నాశ్రితరక్షావిచక్షణంబు లగుకటాక్షవీక్షణంబుల నన్నుం గృతార్థంగావించి వీడుకొలుపం దగునని సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబులకెరఁగి పొత్తికల నత్తమిల్లినయయ్యుత్తానశాయినిం దనపాదిఁగిట నిడుకొని సవినయంబుగా సన్నిధి నిలిచియున్నమరున్నటీతిలకంబుదెసం దేఱిచూచి యట్లకాక

యనుచు నొంటంబడి తత్కరతలంబుల మణిశలాకికాకారంబునం బొదలుతనం
దనయంకతలంబునకుం దిగిచికొని బాష్పకులలోచనుం డగుచు మూర్ధఘ్రాణంబు 28
జేసి ముంగేల చిబుకంబు నిమురుచు మేనకం జూచి యిక్కన్యచంద్రాన్వయప్రదీప
నకు నగ్రమహిషియై చక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం బడసి చతురుదధివేలా
వలయితసామ్రాజ్యసౌఖ్యం బనుభవించుచు నుభయకులంబులకుం గీర్తిపౌరుషంబులు
సంపాదింపంగలయది యట్లగుటం బహుప్రయత్నంబున దీని సురక్షితం గావించునది
యని క్రమ్మఱ నిబ్బాలిక నమ్మేనకకు నొప్పం జెప్పి గాఢాలింగనాదిసత్కారంబుల
నుపలాలనం బాచరించి యయ్యచ్చరవాల్గంటిం బ్రియంబున వీడుకొల్పి తానును
యథాపూర్వంబుగాం దపోనిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండె మేనకయుం బ్రియపుత్త్రింగైకొని
యేతదాశ్రమసమీపంబుం బ్రవేశించి. 147

చ. పొనుపగుమాలినీసలిలపూరముచేరువం జారుసైకత
స్థలవనసీమయిన్ సుజాతజలజాతమృదుచ్ఛదశయ్యనాత్మలో
నలుకకనూంతుడించిరహినచ్చరమిన్నలు వ్రాంకెభోగినీ
లలనలకేలపిల్లతవులం బనుపొమెత నిక్కనంబుగాన్. 148

ఉ. ఆవటతాతకశ్యపుం డహర్ముఖమున్ గనిమాలినీనదిం
బ్రోనిజలంబులాడుటకుంబోవంగ నొక్కెడ నొక్కబాలికా
రోదనమున్వనలబడినరోయుచుం దామరపాకుపాత్తికం
బోదనలేకయట్లొరలుపూపమిటారినిం జూచియార్తుండై. 149

క. ఎవ్వరిబాలారత్నం?, బెవ్వండుజనకుండు? జననియెవ్వతె? జననం
బెవ్వలన? దీనింగొననే, నెవ్వండ? నెట్లనుచుం ద్రోయ నెట్లగునదవిన్?. 150

తే. అనుచుసందేహడోలాయితాంతరంగుం
డగుచుండనయోగదృష్టినయ్యెడనిసువు
పుట్టినతెఱంగుంగనుంగొనఁ బ్రోదిం జేనుచు
వాంఛనూహింపనశరీరవాణిపలికె. 151

క. మేనకకుగాధిజునకున్, మానుగనుదయించెదీనిమనుపందగుండ
తూన్యముండునీదౌహిత్రుం, డౌనుభయత్రాతజననుండనుమడివినవే. 152

వ. అని మఱియును. 153

క. కుంతలముఖరాజవధూ, కుంతలకాశ్మీరదానగుణచణబాహా
కుంతలసదయశరేకక, కుంతలయనిదీనిం బేరుకొనియెమునివినన్. 154

వ. తదనంతరంబ. 155

తే. పుట్టుబ్రహ్మచారిపుత్త్రమిత్త్రకళత్త్ర, యోగభోగరహితుండూర్ధ్వరేతుం
డహహ! దైవఘటనమాపిన్నపాపమే, నలమికొనుచుముద్దులాడందొడంగె. 156

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్రతపఃప్రభావంబునం గ్రవ్యాదగోచరంబుగాక శకుంతరక్షితయై నవనలినపలాశతల్పంబునం బొరలుచున్నయక్కన్యకాలలామం దనపొదిఁగిటఁ బొదివి కొనివచ్చిపర్ణశాలం గుశాస్తరణంబునం బదిలంబుగ నిడి యథాశక్తిం బెనుచుచున్నం దెలిసి యదితియుం గశ్యపప్రజాపతియు నన్ననసూయయుం దక్కటి పరిచారికాజనంబులుం బనిచిన సేమునుం గులపతిం గాంచి తదనుమతి నిక్కాంచనగాత్రిం బెనుచుచున్నవార మిదియిక్కలికి జన్మప్రకారంబు. 157

చ. అనవిని భూవిభుండు దరహాసవికాసవిలాసభాసురా
ననవనజంబుగాఁ బలికె నాతి ప్రియంవదవే నిజంబుగన్
జనవుననింపునింపుచునుసారెకుసారెకు ధీరధోరణిం
బనిగొనిపల్కుపల్కుల సభాజనభాజనమయ్యెడెందమున్. 158

తే. అనుచుమునికన్యకావృత్తమతివ తెలుప, వినుచునానందరసమునవిభుఁడు మెచ్చ
నట్టియెడఁ గర్ణతాడితంబయ్యె బహుళ, హాళహాళంబగువాహినీకలకలంబు. 159

వ. అయ్యవసరంబున. 160

ఉ. సైనికసింహనాదములుసామజబృంహితముల్ తురంగహే
షానినదంబవక్రరథచక్రపరిక్వణనంబుఘోరమై
వీనులఁగ్రమ్ముదేరఁజెలివేమరలెన్ మరలెన్ సఖీజనం
బానరనాథుఁడున్ మరలెనాత్మచమూవినివేశనార్థియై. 161

వ. ఇత్తెఱంగున నాశ్రమంబువెలువడి నిజసైనికులకుం బొడసూపి తదాశ్రమంబునకు సమ్మర్దంబుగాకుండునట్లుగా నిజస్కంధావారంబు రచియింపంబనిచి తన్మధ్యంబునం బటకుటీరం బెత్తించి విచిత్రాస్తరణశోభితంబును బ్రలంబమణిమాలికాలంకృతంబును గృష్ణాగరుధూపధూపితంబును నై మనోహరంబగునప్పటమండపంబునం గిసలయతల్పంబునం బవ్వళించి యమ్మునికన్యకాసమాగమోపాయంబుదొరకొనక మనోజవేదనాదోదూయమానమానసుండై కొండొకవినోదంబులం బ్రొద్దుగడపుచుండె నంత నక్కడ. 162

క. ఆనరనాథునిచెలువము, మానసమునఁబాఁదుకొనఁగమానినిసఖులుం
దానై యుద్యానంబున, సూనాపచయంబుసేయుచున్ విహరించెన్. 163

వ. అయ్యవసరంబున. 164

ఉ. తమ్ములతావితానములఁదావలమైవలమైనగాలితో
యమ్ములకామతింపఁజటులాలసలైవనకేళిసేయఁగాఁ
దమ్ములతావితానములఁదావలమైవలమైనగాలితో
యమ్ములకామతింపఁజటులాలసలైవనకేళిసేయఁగన్, 165

ఉ. గమ్మనుతమ్మినెమ్మొగముకల్వలు కన్నులుకప్పువిప్పులం
బమ్మిననాఁచుకొప్పునెసఁబాయని జక్కవగుబ్బచన్నులుం
గమ్మనితేనెమోవిబిసకాండభుజమ్ములు నొప్పుమీఱఁగాఁ
దమ్ములపోలియొప్పునొకతమ్మికొలంకువుగాంచియచ్చటన్. 166

తే. కొమ్మలందఱురతనంపుసొమ్ములూడ్చి, నూనరజములుసోఁకినసాలపుమేను
లమరఁగంటులుదీసిదుమ్మాడినట్టి, మరునిమదమేనుఁగులరీతిసరసిఁజొరఁగ. 167

చ. అడుగులనంటియూరువులనానినితంబములందినాభినిం
బుడికిపళుల్ స్పృశించిపచముల్ వడిముట్టిసరోవతంసము
ప్పుడఁతులఁగూర్మికానివలెబంధురకంకణకర్ణికావళిం
పడవుచునిల్చికైకొనియెఁదన్మయతంబ్రతిబంధవైఖరిన్. 168

సీ. ఒకతేమవలిగుబ్బనొగిమృణాళముఁజుట్టి, తారుణ్యకలశాబ్ధిఁదరుచునొకతి
యొకచానకనుబెళ్కులోలయూనూర్ములుగట్టి, హాయలుగాఁజేయూఁతలూనునొకతి
యొకతన్విమృదుహస్తమూఁదియప్పులఁదొట్టి,పద్మానుభావమేర్పఱచునొకతి
యొకచామలసదూనపుదపూరమున మెట్టి, మకరేభకలహంబుమనుచునొకతి
తే. యొకలతాంగినిజేయూఁత నోటుపఱచి, నీనులంటిజయశ్రీలఁ బూనునొకతి
సఖులుదానుశకుంతల జతఁజతల, నతులగతులజలక్రీడలాడునపుడు. 169

క. వేడుకమీఱఁగజలకము, లాడిసరోవరమువెడలి యన్యోన్యంబుల్
దోడయికై సేసిజల, క్రీడాలసలగుచునలరించిరి తొడవుల్. 170

చ. తులకుమిటారిచన్నుఁగవఁ గుంకుమసంకుమదానులేపముల్
పలుకులప్రోవునెన్నుదుటఁ జామరసోదరరేణుచిత్రకం
బలికులవేణివేణి నవహాటకపింజరమంజరీతతుల్
గిలికిపిసాళికన్నుఁగవఁ గజ్జలముల్ రచియించి రచ్చెలుల్. 171

చ. పొలుపుగజాళువాపసిఁడిపుట్టముగట్టి జగానిగారపుల్
మెలఁపులపైఁ దిణింతొడగి మేనిమెఱుంగులతారహారన
స్తలవలయాదిభూషణకదంబవిడంబన ముల్లసిల్లన
త్తలకినియొప్పుమీఱె సనిదీరినమారునివాలుపోలికన్. 172

వ. ఇవ్విధంబున నలంకృతలై. 173

ఉ. తామరసచ్ఛదంబున ముదంబున వ్రాసిరి చేసిరి న్నెఱిన్
గామునికామసీయమును గాదిలిచిల్కహుమాసుమాళముల్
సోమునిసౌమనస్యమును జుక్కలరుక్కలనంబు చందనా
రామలలామశైలశిఖరస్ఫురదాతతవాతపోతమున్, 174

వ. ఇట్లు లిఖియించి కిసలయపీఠంబున నక్కమలపలాశంబు నిలిపి నిభృతరూపంబుల సన్నిధిం గూర్చుండి. 175

ఉ. మొల్లలమొట్టదామరల మోదువు మొగ్గలఁ బొన్నపూవులన్
మల్లెలఁ గన్నెగన్నెరుల మామిడిగుత్తుల రాచకల్వలన్
హల్లకమాలికావళులనంబురుహాళినిహాళిఁ గేళినీ
వల్లభుఁ బూజచేసి రభివందనపూర్వముగాఁ దలోదరుల్. 176

వ. ఇవ్విధంబున ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారంబుల శంబరారిం బూజించి సఖీజనంబు శకుంతలం జూచి యిక్కాముం గామితార్థంబు సమకూర్పం బ్రార్థింపుమని యాదేశించిన నక్కన్యాలలామంబు మ్రొక్కి మనంబున నిట్లని వినుతించె. 177

ఉ. అయ్య! రమాత్మసంభవుఁడవయ్య! మహానటునోర్చుమేటివి
నయ్య! విరాగులం గలఁతువయ్య! తలంపఁ గడిందిజోదవీ
వయ్య! మదీప్సితంబు వినుమయ్య! ధరావర నన్నుఁ గూర్పవే
మయ్య! దయాపయోధివగుమయ్య! నుతిన్ దలఁతున్ రతీపతీ!. 178

ఉ. తుంటఁట కార్ముకంబు కరదొట్టినతేంట్లఁట వింటినారి చే
యంటినవాఁడు తూపులఁట యప్పులపాలఁట కేతనంబు వా
గంటిపలుంగు గుఱ్ఱమఁట కాయము లేదఁట నీవు లోకముల్
గొంటెతనంబునం గెలిచికోలిది యచ్చెరియంబు మన్మథా. 179

సీ. నీయుగ్యమనికదా నెమ్మిరాచిలుకను, బంజరమ్మునఁ బెట్టి పలుకుచుందు
నీతూపులనికదా నెత్తమ్మితేఁకుల, గారవమ్మునఁ గండ్లఁ గప్పికొందు
నీమామయనికదా నీరజారినిజూచి, యాననంబునఁ గూర్మి నలముకొందు
నీసుహృత్తనికదా నిసువుదెమ్మెరనిట్లు, నాప్రాణపదముగా నమ్మికొందు
గీ. నీదుపరివారమనికదా నీలకంఠ, మునకు నటనంబుఁ గలహంసమునకు గమన
మలికి శ్రుతి కోయిలకు గానమలవరింతుఁ, గోరికలనిమ్ము మనవిఁ గైకొమ్ము మదన. 180

శా. ఏణీమాణవకాక్షియీసరణి నుత్ప్రేక్షోక్తులం గేళినీ
ప్రాణేశున్ వినుతించి పూజనల నారాధించి యాచెంతఁ బూ
బోణుల్ వేడుకనూడిగంబు సలుపం బూవింటిజేజేకడన్
బ్రాణాచారము వడ్డలీలవిరిశయ్యం జేరి మై మ్రాన్పడెన్. 181

వ. ఆత్తగతంబున. 182

ఉ. మక్కువ నుక్కువం బెడలి మాటికిమాటికి రాజరాజుత
న్నెక్కువతక్కువల్ దలఁప కెంతయు వేఁడిన మానసంబునం
దక్కటికంబు దోఁపమికి వాయని చింత నెంతయున్
జిక్కి విరాళి స్రుక్కి మనఁ జెక్కిటఁ జేఁ గదియించి విన్ననై. 183

ఉ. ఏటికివచ్చెభూమివిభుఁడీవనవాటికి! వచ్చెఁగాక నే
నేటికిఁ బూలబంతివటు వేసితి? వేసిన నేమియాఘనుం
డేటికి నన్నుఁదావలచియింతలు ప్రార్థన చేసెఁ? జేయు నే
నేటికివాని లోఁ గొనక నెల్లిదమైతిని మారుబారికిన్?. 184

క. అనుచున్ నలుగెలఁకులుగనుఁ, గొనుచున్ వనుఁ బానవిసివిగొనుచున్ మీఁద
ట్లినుచున్ సారెసుసుసను, రనుచున్ జెలులపహసింతురని వెఱఁగొనుచున్. 185

వ. ఇట్లు నెలంత బలసంతంబగునలవంతం బొరలునవసరంబున. 186

చ. పులుఁగులుగూండ్లఁదూఱ విరిబోఁణులయల్కలుదీరభానుఁడో
పలములకాఁకలాఱరవిపశ్చిమశైలముఁ జేర దిక్కులన్
దలముగునాఁకదేరెరతినాయకుఁడమ్ములనూరెఁ దమ్ముల
గ్గలముగవాడఁబారెవిరికల్వలతేనియలూర నత్తఱిన్. 187

చ. కరమనురక్తుఁడై పరుసకాంతివహింపక భర్తచల్లనా
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోమువాంచెనా
కరమనురక్తుఁడై పరుసకాంతి వహింపక భర్తచల్లనా
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోమువాంచునే!. 188

సీ. ఖరకాలకరవాలఖండితవాసర, కాసరస్కంధచక్రంబనంగ
సముదగ్రచరమవిశ్వంభరాధరశిఖా, పరిపక్వదాడిమీఫలమనంగఁ
బశ్చిమాశావధూపటుతర స్తనతట,స్ఫారకాశ్మీరలేపంబనంగ
సాయంసమారబ్ధజలధిసంధుక్షుణ, శుణదీప్తబడబాముఖంబనంగ
గీ. విరహిజనజైత్రయాత్రానుసరదనంగ, కేతనస్ఫీతమకరదృగ్దీప్తులనఁగ
నొఁపలనెఱసంజకెంజాయలొలయనపర,భాగమునఁ జేరె పద్మినీబాంధవుండు. 189

మ. బలభిన్నీలశిలాకదంబములతో భద్రేభయూథంబుతో
జలదశ్రేణులతో మిళిందములతో జైవాతృకాంకంబుతో
లలనాసంయుతకేశపాశములతో లక్ష్మీధరాంగంబుతో
వలదిందీవరపాలితోఁ జెలిమి వర్వన్ బర్వెఁ గ్రొంజీఁకటుల్. 190

సీ. గగనగంగాతరంగములతాఁకున మింటఁ, దెమలుడిండీరఖండములమాడ్కి
వియదలత్తాపింఛవిటపచ్ఛటానట, జ్జ్యోతిరింగణగణద్యుతులభాతి
శివతాండవక్షణోత్క్షిప్తాజినమునందు, నెలకొన్నచిఱుతపన్నియలపగిది
రాజమార్గమునదిగ్రామాశిరోమణుల్, చల్లునాచారలాజలవిధమున
గీ. యామినికిసోమునకు వివాహమువఁదనరు, చలువపందిటిముత్యాలసరులసరణి
విష్ణుపాదముఁ గైసేయువిరులపోల్కి,కలిమివాటించె మొలకచుక్కలబెడంగు. 191

ఉ. ఘోరతరాచ్ఛభల్లవనకుంజరపేచకచిత్రకాయమా
ర్జారవిహారవేళలనుశంకదలంకకజారచోరులి
చ్ఛారుచిరప్రసర్తనలుసల్పఁ దొడంగిరి జాంగలంబులం
దారయ వేములుం గనక మర్కటప్రాణముకంటె తియ్యమా. 192

వ. ఆసమయంబున. 193

చ. స్ఫురితనవోత్పలద్యుతులు చొప్పడయామినికామినీభవ
స్మరహరమూర్తియై తమముమూర్ఛిల వెన్నెలపుల్గువేలుపుం
దొరలకొసంగఁబూనినవినూత్నసుధాకలశంబుచాడ్పునన్
సరసకళావిలాసరససాంద్రుఁడు చంద్రుఁడు దోఁచెఁ దూర్పునన్. 194

చ. కుముదినిపొంగెఁ బద్మినులగోము దొలంగె నభస్థలింజకో
రములు చెలంగెఁ గోకనికరమ్ముగలంగె విధుండు పూర్వభా
గమున వెలింగె నంబురుహకాంతుఁడు కాంతి దొఱంగె నౌర! లో
కము తనమేలుగాఁ దలఁచుఁగా సరివారిపరాభవంబిలన్. 195

సీ. అంగభూనవమల్లికాస్త్రప్రసారంబొ?, విరహిణీజనతనూవిలసనంబొ?
కమలినీకమలసత్కుముదినీహాసంబొ?, పక్వజీవంజీవహాయసంబొ?
స్రవదిందుమణిగణసారసీసారంబొ?, క్షణదాభిసారికాస్తనపటంబొ?
జారిణీరతరణోత్సవసూనవర్షంబొ?, వియదంబుత్కళాబ్ధివికసనంబొ?

గీ. యనఁగ బ్రహ్మాండమండపాభ్యంతరమునఁ, బాలగారయొనర్చినలీల మెఱసి
పుడమిపిండారఁబోసినపాలుపు మిగిలి, పండువెన్నెల నిండె దిఙ్మండలమున. 196

క. ఈకరణివిధునికరములు, శ్రీకాంతాసుతునిచివురుచీకరలగతిన్
దాఁకగఁజేతులనొడ్డుచు, నాకొమిరెమిటారికలికియుఁకదొలంకన్. 197

ఉ. హాకరుణావిహీన! నలినాహిత! చింతిలుచున్నదాన నీ
వీకడఁజేరినన్ను నలయించెదు నీదుకులంబునీఅగుం
గాకగుణంబు మందనుగుఁగాక సురమ్ము నలీనసంబగుం
గాకభవచ్ఛరీరముఖండములై చెడుఁగాక దుర్మతీ!. 198

ఉ. మందరమెత్తిదైత్యుల నమర్త్యుల నొక్కటిచేసి వానుకిన్
బందముత్రాడొనర్చి హరి పాలసముద్రముఁ జిల్కుటల్ మరు
ద్బృందముఁ బ్రోవ నా భువనభీకర నిన్ను సృజించి పాంథులన్
మ్రందగఁజేయఁగా కహహ నల్లనివారల నమ్మవచ్చునే. 199

ఉ. తమ్ములనేఁచెనో ! నెఱసుదాల్చెనో ? గౌరవహానికొగ్గెనో ?
యమ్మకచెల్ల హాలహాలనుల్బుల దానినణంచి యుత్తమం

గమ్మునవిన్న శేఖరముగాఁ గొనియెన్ సుహనాకిరాతకుం
డిమ్మహిలోపలన్ విషమదృష్టి యెఱుంగునె తారతమ్యముల్?. 200

క. నగు మొగమున కోడిన య,ప్పగదీఱఁ గరుసుముదబాంధవునిట్లా
నగకుచనగియాతనికై, మిగులన్ మొనచూపు నతనిమేనల్లునితోన్. 201

సీ. ఘనజటాజూటంబుకై వడివెన్నున, రాజిల్లు వేణీభరంబుఁ జూచి
హాలాహలశ్యాములాభమై గళముచఁ, బూసినకస్తూరిపూఁతఁ జూచి
భసితానులేపంబుపగిది నెమ్మేనిపైఁ, గనుపట్టునంగరాగంబుఁ జూచి
శశికలాభరణంబుసరణినొసలమీఁద, సైకమాగొజ్జంగి తీసఁ జూచి

గీ. చిఱుతవన్నెలపయ్యెదచెఱఁగుఁ జూచి, రాజితంబైనపూఁబొన్నరమణఁ జూచి
పురహరునిమూర్తియనియల్కఁ బూనితేమొ, యలరువిలుతుఁడ నేశకుంతలనుజుమ్ము.

ఉ. నిండినపండువెన్నెలలు నెక్కొనుకన్నులనీరునున్న పే
రెండకువానకోర్చికృశవృత్తిఁ దపస్వినులై నమాపయిం
గాండముతేయఁ బూనెదవు గర్వముచేనటు గాననీదుకో
దండముఖండమైపడురథంబునుయూపము గాక దర్పకా. 203

ఉ. నీమధుసేవనీపథికనిష్ఠురవృత్తి నినీయనంగతన్
వేముఱుఁ జూడలేక గదనీజనకుండటు కన్నుమూసెనీ
మామకృశించెనిన్ గనినమాత్రముఁ జందలభావమంచెరి
స్త్రీమకరాంక యిట్టిమృతజీవనమేటికినన్ను నేఁచనే. 204

క. వారనియీరసమున వే, మారున్నారున్ రమాకుమారున్ మారున్
దూరిమిటారియతనికిన్, దేర్చై గారించుకమ్మతెమ్మెరతోడన్. 205

ఉ. చందనశైలరాజమునఁ జారుపటీరనికుంజమంజరీ
బృందమువిందుసేయు విహరింపక క్రొవ్వికపాలిశాలికా
ళిందముఁ జూడ నేగెదవొ లెమ్ముసమీరకిశోర దీనమే
లందెదుతత్తమావిలసితాహిసహస్రముఖాగ్రయాయివై. 206

చ. వలపులకొండడిగ్గిసుజవారములోనటులుత్తరంబుగా
వెలువడి వేగ నేగ వెడవిల్తునికార్యము గాఁగ వచ్చుచోఁ
జిలువలకోలలంజిదిమిచేరువనంబులఁ గంటివంతదు
మ్ములుపొడకట్టనీశకునముష్ణవితగారుగదామదానిలా. 207

క. మకరాంకునకు న్వెనుకన్, బ్రకటభటార్భటులు పేర్చి పైకొనుమధులి
ట్చికపికకాదంబమయూ, రకములకున్ వెఱచి వెఱచిరమణీయలుకతోన్. 208

సీ. ఫలభంగములు సేయుపనిఁ బూనెదరుగదా, కులుకులాయివిమీఁకుఁ జిలుకలార
బలుశిఖండిశనంబుఁ బాయఁ జాలరుగదా, యెమ్మెలాయివిమీఁకు నెమ్ములార

కంటకోన్ముఖములై కడు మ్రోసెదరుగదా, యాటలాయివిమీకు తేఁటులార
పక్షపాతము మీఱఁ బఱవెత్తెదరుగదా, మించులాయివిమీకు నంచలార
గీ. యింక నెన్నఁడుమాతోడహితముఁ బూని, ముచ్చటాడరో యాడరో మోమునందుఁ
బొలయరో వెంబడింపరో బోయమరునిఁ, గూడినంత నెయిటులు పోరాడఁదగునె. 209

వ. అని యివ్విధంబున నిందుకందర్పమందానిలమిళిందశుకపికచక్రాంగమయూరవారంబు
లం దూఱుచు నంతకంతకు నగ్గలంబైన బెగ్గలంబున మఱియు నిట్లు వితర్కించు. 210

ఉ. వారకపైపయింబొరలివచ్చుమహావిరహాంబురాశి నే
నేరహిఁ నీఁదుదానఁ దుదినెన్నఁడు క్రూరుఁడు మారుఁడేనియుం
బీరముమీఱ నేయఁ డొకపెట్టున నెట్టినఁ బోవనట్టి యా
వీఱిఁడిజీవమేటికని వేమరు వేమరు లేచుచుండఁగన్. 211

వ. వెండియు. 212

శా. నీరేజారినిదూఱి దూఱియనిలున్నిందించి నిందించి ప
ల్మారున్ మారునిఁ గేరి కేరి విరహమ్లాయత్తనూయష్టియై
యారాజాననయేడ్చె వెక్కుచు మృగంతాశ్రుచ్ఛటల్ చెక్కులన్
జారంగోకిలకాకలీస్వరసుధాసారంబసారంబుగాన్. 213

వ. తదనంతరంబ. 214

తే. ఆకలికికంఠకాకలినాకలించి, చేరఁజని యారజని నిట్లు మారజనిత
తాపమున వేపమానాంగియై పొలంతి, వెచ్చనూర్పఁగ నెచ్చెలుల్ పిచ్చలించి. 215

ఉ. అమ్మకచెల్ల! యేటివెతలమ్మ! కనుంగవనీరునించెదే
లమ్మ? విరాళిజాలిగొనకమ్మ! ప్రియంబునమాటలాడవే
మమ్మ! లతాంగికిట్లుదగదమ్మ! సఖుల్ వినరానిగోప్యమే
మమ్మ! మనోగతమ్ముసెపుమమ్మ! ఘటింతుము బాలికామణీ! 216

క. రావింతుమునీజనకుని, సేవింతుమునీదుకోర్కి చేకూర్పటకై
కావింతుమునీయిష్టము, భావింతుమునీఁదితెలఁగుపలుకుము తల్లీ!. 217

వ. అని యనేకప్రకారంబుల నెచ్చెలులు విచ్చలవిడి ననునయించి పసిండిగిన్నెలం బోని
మిఱుంగుఁజన్నుల మున్నీరైతోరంగు కన్నీరుకనికరమ్ముల నరుణనాళీకనికరమ్ములకర
ణిం బ్రభాకరంబులగు కరంబులనద్దుచుఁ దిలకంబుదిద్దుచు విమలంబని ముఖకమలంబునం
గపులుసూపుచుం దెమలుశ్రమజలలవంబులం బల్లవంబులన్ విసరుచు మాటికిం గొస
రుచుఁ జిబుకంబు నివురుచు వేనలిం దివురుచు నక్కునం జేర్చుచు నక్కువ నూరార్చు
నవసరంబున. 218

తే. జిలిబిలిమిటారికొండొకసేదదేరి, ప్రాణసఖులార! నానుడుల్ పరఁగవినుఁడు
లోననడఁచినగుట్టునాలోనమట్టు, పఱుపరామికినింక దాఁపఱికమేల? 219

ఉ. మొల్లపుమొల్లపూఁ బొదలమొగ్గలనగ్గల మైనతీవలం
దల్లనఁజల్లనై యొలయునందపుఁ గందపుఁగొండ గాడ్పుచే
నల్లికబిల్లికందనరునామిడిమామిడి క్రిందభూమిభృ
త్తల్లజుఁడల్లజాలరివిధంబునఁ బొంచిహరించెడెందమున్. 220

ఉ. నాయనురక్తిచెప్పవలెనాయని యార్యులచాటుదానఁగా
నాయని రవ్వకోర్వఁగలనాయని రాజులపొందుగోరనా
నాయని తత్తఱంబుదగునాయని యింతలుసేయుదాననే
నాయని సంభ్రమింపఁగునాయని సైరణసేసితిన్ ధృతిన్. 221

ఉ. అవ్వనుదాతనుం గఱకులాడఁగ నేటికి ? దాదులైనమి
మ్మెవ్విధిమించనాడ నగుహేయవివర్జితుఁదాతకశ్యపుల్
బ్రువ్వఁగదూఱఁగాఁదగదు పుట్టిననాఁడెదయావిహీనులై
దవ్వులఁద్రోచిచన్నతలిదండ్రుల దూఱెదసారెసారెకున్. 222

ఉ. పిన్నటనాటనుండియును బెక్కిడుముల్ పడుచున్నదాన నా
బన్నముఁజెప్పనేలయిది ప్రాక్తనజన్మకృతంబు దీనికిన్
వన్నియవెట్టినటుజనవల్లభుఁ డక్కట! యెంతవేఁడినన్
గన్నడచేసితత్ఫలముఁగైకొనఁగంటినివేయునేటికిన్. 223

ఆ. ఆమనోహరాంగుఁ డనురాగభరితుఁడై, వేవిధములనన్ను వేఁడుకొనియె
నెంతవేఁడుకొనిన నెక్కసక్కెములాడి, వినకజేలనైతి వెలఁదులార! 224

ఉ. నావెతఁజెప్పనేల ? నరనాథునిమేనుశిరీషకోమలం
బీవలరాజుతూపులకునీవిరితావికడింది కాఁకకున్
దావలమయ్యెనేరహినిదాళెనొయయ్యయొ ! యెంతవేఁడినన్
నేవిననేరనైతినవినీతికిలోనయితిన్ ధ్రువంబుగన్. 225

తే. ఆధిపుసేమము నాసేమమాకలించి, నేఁడుకవఁగూర్చియిరువురనిర్వహించి
కనికరముపూనుపరమోపకారులెవ్వ, రీతనుక మెట్లుసైతు నేనేమిసేతు. 226

సీ. తరుణప్రసూనకేసరముర్మురంబుపై, న్నవబిసాళించిపైఁ బొరలుదానఁ
బ్రోదిమైనిండారుపూఁదేనెకోలఁకున, దుస్సాహసముచేసిదుముకుదానఁ
బరువంపుఁజిగురాకుబాఁకుఁ జేకొనిలేచి, హుమ్మురంచునురమ్ముగ్రుమ్ముదాన
మెయికొన్నవలపుఁదెమ్మెర గాలిచిచ్చులో, నాపన్నిదముదీఱనడచుదాన
గీ. నీమరునిబాణములరాక లీసుధాంశు
కళలబలుకాఁక లీమరుత్కాండళంపు
జోక లీకోకిలంబులపోకలోర్చి
గోల ! వేయేలనిఁకతాళఁ జాలనమ్మ! 227

సీ. నామ్రోలనిరతంబు నటనంబుగావించు, నెమిలియెవ్వరిమ్రోల నిలుచునొక్కొ?
నావెంటఁ బెనుదంటయై విహారమొనర్చు, కలహంసియేలీలఁ గడచునొక్కొ?
నాహస్తమునవ్రాలినలువొప్పఁగాఁబల్కు, చిల్కయెవ్వరిచేతఁ జేరునొక్కొ?
నాచేతిమేఁతచేనానాఁటఁ బెనుపొందు, నీలేఁడికోదమ ప్రోపెవరిదొక్కొ!
గీ. యనుచురాజర్షికన్యకపనవిపనవి, యలసిసొలసిప్రియంవదయంకపాలి
హాలివ్రాలినదశదిశలలమెసఖుల, గములహాహారవమ్ముల కలకలమ్ము. 228

వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లినఁ బ్రియంవదాప్రముఖ సఖీవిసరమ్ము నలుగెలంకుల నక్కన్యకామణిం బొదివికొని. 229

మ. కనుదమ్మిన్ హిమవారిపూరమునుపంగాదంచుఁదావ్యఘ్రన
స్తనకోకమ్ములఁజంద్రకాంతమణులుంచందాళలేదంచుమై
ననకూనంబలుమారుపీజనములూనన్ రాదటంచున్ సఖీ
జనముల్ దేర్చిరి మెల్లమెల్లనఁ జెలిన్ సౌమ్యోపచారంబులన్. 230

వ. తదవసరంబునం బ్రియంవద దరహాసభాసురముఖి యగుచు ననసూయతో మెల్లన నిట్లనియె. 231

సీ. పుట్టినప్పుడెగాధిపట్టి గాదిలిపట్టిఁ, జూచిపల్కినమాట సూనృతంబు
మాలినీతటసీమగోలఁగాంచివచించు, నూర్ధ్వరేతునివాక్య ముత్తమంబు
ప్రోదికై మనలఁబంపుచుఁ జేయు నదితిక,శ్యపులసంవాదంబుసమ్మతంబు
తరుణిచిన్నెలుచూచి దైవజ్ఞులగుఘనుల్, నిర్ణయించినమాటనిక్కువంబు
గీ. నిఖిలరాజాధిరాజమాణిక్యమకుట, తటఘటితపాదపద్ముఁడై ధరణి నాల్గు
చెరఁగులేలెడుదుష్యంతుఁ జెట్టపట్టి, భూరిసౌఖ్యములందునీవువ్వఁబోణి. 232

వ. ఇట్లగుటం గాలయాపనంబునకు సమయంబుగాదు. నేవచ్చునంతకు నిక్కన్యారత్నంబు నతిప్రయత్నంబున సురక్షితంబుగావించునదియని యనసూయాదులకు నొప్పంజెప్పి నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించె ననినవిని జనమేజయుండు తరువాతిచరితంబు వినవలతు ననుటయు. 233

ఆశ్వాసాంతము.

క. శ్రీసురపూజాస్పదపద, భాసురవాసరకరోదవసితాలసిత
క్ష్మాసురరక్షాదక్షప్రా, తాసురచంక్రమణ! వేంకటాచలరమణా! 234

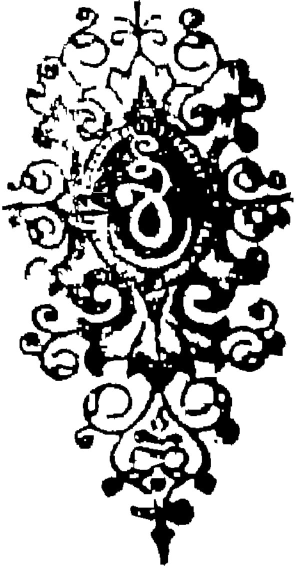
మాలిని. విమలకమలనేత్రా! విక్రమాకాంతమిత్రా!
ప్రమదకరచరిత్రా! ప్రస్ఫురత్పత్రిపత్రా!
కుమతితృణలవిత్రా! కోమలశ్యామగాత్రా!
యమితగుణపవిత్రా! యబ్ధికన్యాకళత్రా. 235

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందన ప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్త్ర కృష్ణకవి ప్రణీతం బైన శకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబు నందు దుష్యంతుండు కణ్వాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించుటయు శకుంతలాసంవాదంబును బ్రియంవదవలననమ్మహీకాంతుండు శకుంతలాజన్మప్రకారంబు వినుటయు సేనానివేశంబును జలక్రీడయుం జంద్రమన్మథాద్యుపాలంభంబును శకుంతలావిరహవేదనాభరంబు సైరింపంజాలక ప్రియంవద నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించుటయు నను విశేషంబులు గలిగిన ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

రమ్య వైజయంతీ
తోరణవిభ్రాజమానదోర్మధ్యగృహా
ధారశ్రీసంసేవ్యా!
గిరమణస్తవ్య! శేషగిరివాస్తవ్యా! 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయునకి ట్లనియె నట్లు ప్రియంవదనరేంద్రస్కంధా
వారంబుఁ దటిసి తిరస్కరిణీప్రభావంబున నంతర్ధానగతయై మెల్లనరాజమందిరంబు
సొత్తెంచి కలయంగనుంగొనునవసరంబున. 2

శా. ఆరాజన్యుఁడనన్యగోచరమనోజార్తిజ్వలన్మూర్తియై
యారాజర్షిసుతాధరాధరసుధాహారంబుపైఁగూరిమిన్
సాలస్ఫారచతుర్విధాన్నఫలమజ్జాపాయసాపూపవ
ల్లీరాద్యుత్తమభుక్తిమానసమునన్ లోభింపఁడింతేనియున్. 3

వ. ఇట్లు శకుంతలావిరహానలసంతప్యమానమానసుండై యమ్మానవేశ్వరుండు. 4

సీ. ఉదయదిందుప్రభాభ్యుదయసంపదలకుఁ, దలపూపనోపక తలఁగి తలఁగి
కలకంఠకులకంఠకాకలీకలనంబు, కర్ణగోచరమైనఁగలఁగికలఁగి
మరుఁడేయు గేదంగివిరికటారపువ్రేటు, మదికగ్గలంబైనఁ గలఁగికలఁగి
చందనాచలమరుత్కాండళంబులవారి, దురవగాహంబైనఁ దొలఁగి తొలఁగి
తే. తెవమీఱఁగఁ దల్పంబు డిగ్గిడిగ్గి, తేపతేపకునిట్టట్టుఁ దివిరితివిరి
పొలఁతి చెలువంబుమాటికిఁబొగడిపొగడి, వసుధవ్రాయుచుమోముఁజాఁచివాంచి. 5

ఉ. హా! యను మానిరాజతనయా! యనుహోయనిపల్కువేమిటా
రీ! యనురమ్ముసమ్మదకరీ! యనుఁ గన్నడసేయకోలతాం
గీ! యనుఁ దాళఁజాలఁ గలికీ! యను ముద్దియనిమ్మొకింతవా 6
ణీ! యనుజాలమేలతరుణీ! యను రాజువిరాలిజాలిచేన్.

వ. ఇట్లు మునికన్యకాధ్యానపరాధీనుండై యున్మత్తప్రలాపంబులఁ బొరలుచున్న నరవరుం జేరంజని. 7

సీ. తీవులఁ దియ్యనితేనె దివురువాతెఱఁగంద, నుసురసురని వెచ్చనూర్చువానిఁ
జెక్కుటద్దములపైఁ జిందిజీరలువాఱ, నిభృతుఁడై కన్నీరునించువాని
గోరంతసడిఁ గన్నుగుండె జల్లురనంగ, సొలసి దిక్కులు దేఱిచూచువాని
మేనఁబుప్పొడియొత్తఁగానొయ్యనొయ్యన, విరులపానుపుమీఁదఁ బొరలువాని
గీ. మదవతీ! మత్తకాశినీ! మంజుభాషి, ణీ! మనోహారిణీ! మానినీ! మరాళ
గామినీ! యెంతవేఁడినఁగనికరమ్ముఁ, బూనకేఁచెదవని యార్తిఁ బొరలువాని. 8

ఉ. కాంచిచతుస్సముద్రపరిఖావృతభూవలయాధినాథుఁడ
క్కాంచనగాత్రికన్నుఁ దమకమ్మునఁ జింతిలుచున్నవాఁడు భా
వించఁగఁ దుంటవింటిదొరవీరలయిర్వురపొందుఁ గూర్పనూ
హించె బళీ! యటంచుఁ బృథివీశునకుం బొడసూపె నమ్రయై. 9

వ. ఇవ్విధంబున. 10

క. జయజయశబ్దంబులతో, భయనయముల మ్రోలనిలుచుపద్మదళాక్షిన్
బ్రియమునఁగనుఁగొని యిట్లను, నయనయదయమానమానసాబ్జుండగుచున్. 11

మానిని. సేమమె తామరసోదరసోదరచిత్రవిభాననశాలినికిన్?
సేమమె ఘాలచలాలకజాలకశీర్యదవార్యమహాలినికిన్?
సేమమె ఫుల్లసువర్ణసువర్ణవిజిత్వరదీధితిమాలినికిన్?
సేమమె భావజభావజరాపహశీలవిడంబితకేలినికిన్? 12

ఆ. అనుచుఁ బెక్కుమారులత్యాదరంబునఁ, గన్నె సేమమరయుచున్నఁ జూచి
సన్నవాలనగుచు సకియ ప్రియంవద, పార్థివేంద్రుఁ జూచి పలికె నిట్లు. 13

ఆ. తడవులేదుచూచి ధరణీశ! యింతలో, సేమమరయు టెల్ల చిత్రమయ్యె
నతనుమంత్రసిద్ధు లగుమహాపురుషుల, కెగ్గుసేయ సేమ మెట్లుగలుగు? 14

ఉ. భావజరూప! నిన్నలరుబంతిన గల్చిన యంతనుండియున్
దావలమైనభూరిపరితాపమునన్ మునికన్య ఖిన్నయై
పూవులదండలున్ వలచుపూఁతలు సొమ్ములు భక్ష్యభోజ్యముల్
కావలెనంచుఁ గైకొనక గాసిలుచున్నది సూనశయ్యపై. 15

ఉ. ఆదిని బుష్పబాణరసమంతరుదంతము గ్రాఁచెనగ్గమై
యాదట వాసంతకుసుమాకరముం బ్రతికూలమయ్యెఁ జం
ద్రోదయమంతకుంగరఁచుచున్నది రాజమృగాంకసేవచేఁ
బైదలి మేను సౌఖ్యమునఁ బాటిలునో యనిమిమ్ము వేఁడెదన్. 16

క. ముదుసలులవ్వయుఁ దాతయు, మదనుజనకుండు తీర్థయాత్రకు వెడలెన్

మదిరాస్య యొడలిబడలిక, యిదమిత్థమటంచుఁ దెలియ దెట్లో కొమ్మాఁ దన్. 17

సీ. బింబోష్ఠి రాజకీరంబు నొయ్యనఁ జూచి, చదురులాడఁగ నోడి కొదుకుచుండు
నంభోజముఖి రాజహంసంబు వెనుకొన, వెలవెలఁబోవుచు వెనుకఁ ద్రొక్కు
జలధరవేణి రాజమయూర మెదురెక్కఁ, బరిపరివిధముల భ్రమసిపోవు
రమణనుత్పలగంధి రాజబింబముఁ జూచి, యాదర్శనంబోలమాసగొనును

తే. రాజపదముద్రితపదార్థరాజియెడల, భయముగొనియున్న యది మిమ్ముఁ బరిభవించి
కానినీయాన యనృతమ్ము గాదు సుమ్ము, రమ్మభయమిమ్ము కొమ్మకు రాజమౌళి! 18

వ. అనుచు మఱుంగుపఱిచి తన్నుం దోడ్కొని చన నుద్యోగించు ప్రియంవదవైయాత్యం
బునకు మనంబున మెచ్చుచుఁ గామితార్థంబు సమకూడుటం బొడముకుతుకంబు
మొగంబునందోఁపనీక పుయిలోటదక్కి రాజకంఠీరవుం డక్కలకంఠితో నిట్లనియె.

తే. ఏటువడి గ్రుక్కమిక్కనకిట్టులోంటి, నేసితా గాసినొందుట కేమికతమొ?
యగునగును మేలుమేలుగ యాళికలికి, కలికితనుగంటి తెరగంటి కలువకంటి! 20

తే. బాలసఖ్యం బకారణప్రహసనంబు, స్త్రీవివాద మసజ్జనసేవ చనవు
లేనిమురిపంబు రాగంబులేనిపొందు, కానిపనులండ్రు బుధులు నిక్కంబు సూవె. 21

ద్రుతవిలంబితవృత్తము. అలవసిష్ఠమహాముని నెమ్మెయిన్, గలఁచు గాధిజుకామునిబాధలన్
మెలఁచి కూడిన మేనక పట్టియై, చెలఁగు లేమకుఁ జెప్పలు వింతలే. 22

క. సామోపక్షేపంబుగ, భూమీశ్వరతిలకుఁ డిట్లు పొరిఁబొరిఁ బలుకన్
దామరసాననయానవ, తామరసము ప్రేమరసము దలకొనఁ బలికెన్. 23

ఆ. బాలముద్దరాలు పసిగాపు గసుగందు, కూనముద్దుగుమ్మ గోలయబల
యీఅతాఅలాడ నెట్లునోరాడెనో, రామరామ! నిరపరాధ సుమ్ము. 24

ఉ. ఆగమసమ్మతంబనుచు నాద్యులు పల్కుదు రార్యులైన య
భ్యాగతులెద్ది వేఁడినఁ దదర్థము సిద్ధిలఁ జేయుటల్ మహా
భాగుఁడవీవు నీదయిన ప్రార్థితముల్ సమకూరు నిత్తఱిన్
రాగముతోడ నచ్చటికి రమ్ము సపర్యలు గొమ్ము కొమ్మ చేన్. 25

వ. ఇంకం గుతర్కకర్కశవాదంబులుం బనిగొనదేమును బహువిధంబు లనుపచారంబు
లాచరించితి మెద్దియు నమ్ముద్దియ యతనుతాపంబునకుం బ్రతీపంబు గావయ్యెనట్లగుట నత
నుతాపంబని తోఁచుచున్నయది యదియును యనంతరన్యాయంబున భవద్దర్శనానంతర
సంజాతంబగుట నవ్వేడఁగునకుం బునర్దర్శనం బొసంగి కనువేదు లుదీర్చి యూరా
ర్చునది దీననీకును నాచంద్రార్కంబుగాఁ గీర్తిపౌరుషంబులు నెలకొను నట్లగుట
మద్వచనప్రకారంబున శీఘ్రంబ యక్కన్య సన్నిధానంబునకు రావలయునని సవ్యా
జంబుగా సూచించిన నొడంబడి ప్రచ్ఛందనచీనాంబరాభరణంబుల నలంకృతుండై
గూఢప్రకారంబున నిజస్కంధావారంబు వెలువడి. 26

సీ. ముఖప్రాప్తశశియోగమునమించునవిలీలఁ, దగురత్నమకుటమూఁదలఁదలిర్ప
హస్తాబ్జముల ప్రాలుఁజిలుకునానీలంపు, టుంగరంబులు వ్రేళ్లనొఱపు నెఱప
గాత్రకాంచనయష్టిఁ గునదీప్తిరింఛోళి, చెలువునఁ బచ్చనిచేలఁజీరఁ
జివ్రుయుల నాలుకఁ దాల్చినకెంపుజోడుల, కరణినంఘ్రులమోచికలుఁగహింపఁ
తే. కంకణీకృతసరస్వతిఁ గౌఁగిలించు, నమరనదిభాతినురమున హారమడర
సంగమపమంగళాకృతినాశ్రమంబు, కవిసెఁ జేరదుష్యంతభూవిభుండు. 27
వ. ఇవ్విధంబున నాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి చనుచవసరంబున. 28
సీ. హాఁకూడదీదారిప్రఫుల్లహల్లకసార, కాసారసీసారకర్దమంబు
చనఁగూడదీదారిసన్నాగళన్నాగ, పున్నాగభిన్నాగసన్నుతంబు
దాఁకఁగూడదీదారినవసంకుమదపంక, పంక్తిలైణాంకోపలాంకితంబు
గమిఁగూడదీదారిసుమగుంజదలిపుంజ, పంజరీకృతమంజువంజులంబు
తే. నాథ! యిదికప్పురంపుటనంటికోన, మహీప! యిదిగో స్తనీకాయమానసరణి
నృపకులాగ్రణి! యిదిమాలినీప్రవాహ, మధిప! యదె చూడుము శకుంతలావసథము. 29
వ. ఇవ్విధంబున చూచింపం బ్రియంవదావదనారవిందకందళదమందమకరందబిందు
సందోహంబులఁ దుందిలహృదయహిందోళుండై యారాజపురందరుండును ముహూ
ర్తమహురుల్లలన్మాలికల్లోలఘుమఘుమారావంబు మార్దంగికవిమర్దనపరిణర్దన్మర్దళనినదం
బుగా, మధురమధురసప్రలుబ్ధముగ్ధమధుకరనికరఝంకారంబు శ్రుతిప్రకారంబుగాఁ
గోకిలకలస్వనవితానంబు గానంబుగాఁ, జిత్రంబగువాదిత్రంబునకుం బాత్రంబు
లయి మాద్యన్మయూరకళత్రంబులు నర్తనంబుం బ్రవర్తింప, నిలింపకుటవిటా
పాంతరనిర్యత్సుధాసుధాకరకలాపంబు కరదీపికారూపంబయి నలుగెలంకులంగడలు
కొను సంధ్యాతిమిరంబుల నెడగలుగం జడియుచు మలయానిలవలనవిలులితలవ
లీలవంగలుంగాదివివిధకుసుమకేసరపరాగపటలంబు మంగళాచారసముత్సారితపిష్టాత
కంబుగాఁ, గూజద్భకనికరకాకలీకలకలంబు పుణ్యాహఘోషంబుగా, మహోత్స
వంబున శకుంతలాభవనంబుఁ బ్రవేశించునవసరంబునం బ్రియంవదాప్రేరితలై తత్పరి
చారికాజనంబులు నీరాజనంబాచరించి, సప్రణయంబుగా నభ్యంతరంబునకుఁ దోడ్తెర
నుచితపీఠంబునఁ గూర్చున్నయన్నరనాథు నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి, సఖీజన
మధ్యంబున లజ్జావినమ్రమౌళి యై యున్నయక్కన్యామణిం జూచి దుష్యంతమహీ
కాంతునితోఁ బ్రియంవద యిట్లనియె. 30
సీ. పనులసందడినైనఁ బదులవీనులసోఁకఁ, జేరలుంగిడలేనిభీరుమధ్య
ప్రహసనంబునవైన బాహిరంబగునట్లు, పకపకనవ్వనిపద్మగంధి
యూపాయమభ్యాగతార్చనంబుననైన, నలసితినననిపువ్వారుఁబోఁడి
సతతంబుతన ప్రాణసఖులతోనైనను, భావంబుబయలుకొల్పనిలతాంగి

తే. యూర్ధ్వరేతునిపెనుపునోజగలిగి, యుభయకులమునుదనకీర్తినల్లసిల్లఁ
జేయఁగలసాధ్వియీలేమచిత్తవృత్తిఁ, దెలిసిపాలించుకొనుముధాత్రీకళత్ర! 31

వ. అని చిఱునవ్వు దళుకొత్త గూఢప్రకారంబుగా రాజునకు నక్కన్య నొప్పఁజెప్పి తక్కటి యనసూయాదులఁగనుసన్నలంగలిపికొని. 32

సీ. అదితికశ్యపులిప్పుడలివేణిమైకప్పు, వినిచూడఁదగునంచువెడలెనోర్తు
మొన్ననాటితిమొక్కముంతమామిడిముక్కఁ, దోయమెత్తెదనంచుఁదొలఁగెనోర్తు
చిఱుతేటికొదమబిత్తరపుఁజూడ్కులు నేర్పి, పూరిమేపెదనంచుఁబోయెనోర్తు
కలనుంపుటెండువుల్ గవయంపుఁబండువుల్, చూచివచ్చెదనంచుజాణిఁగెనోర్తు
తేఁతనివ్వారిదొంపులేటిపిల్లలకింపు, కాచియుండెదనంచుఁగదలెనోర్తు
తే. ధార్యమరసెదననితప్పదాఁటెనోర్తు, వైద్యుఁబిలిచెదననిజాఱువాఱెనోర్తు
మాయములుపన్నియీలీలమహీపుమ్రోల, బాలనిడిహేలనరిగిరిప్రాణసఖులు. 33

వ. ఇట్లు తన్నొక్కరితెం డించి సఖీజనంబు నలుగెలంకులం దలఁగిన నుజ్జాతంబులగు లజ్జాభయంబుల నజ్జలజముఖి నృపాలునిపజ్జ నేకతంబ నిలువఁజాలక. 34

చ. కులుకులెసంగనబ్బురపుగుబ్బలుగుబ్బతిలంగమేనిచా
యలుచిలుకంగఁగొనునులియంగమొగమ్ముఁగ్రమ్మిచెమ్మటల్
జిలిబిలిపొంగఁబొందళుకుఁజేలమెఱుంగడరంగఁగంకణా
వలిగలుగల్లనంగఁబఱవంగమకించెలతాంగిసిగ్గునన్. 35

వ. ఇత్తెఱంగున నంతరంగంబునం దుఱంగలిగొనువెఱంగునం గుఱంగట నిలువంజాలక నక్కురంగలోచన మెఱుంగుదీవియకరణిమణిస్తంభంబులమఱుంగునకుఁ బఱుంగు వాఱినం బదత్రయమాత్రంబున నద్ధాత్రీకళత్రుం డక్కాంచనగాత్రిం దొట్టిచేపట్టి కవుంగిటికిందిగిచిన నెగిచి దిట్టతనంబున నిట్టట్టు గికురుపఱచి సురుచిరగతింబఱచినం గెరలినమరులునఁ గ్రమ్మఱనమ్మరువంపుమొలకం బలుకరించుచుం గదిసి సన్నగ్యంబగు నక్కన్యకామధ్యంబుఁ బిడికిటంగీలించి లాలించుచు నధరామృతం బాస్వాదింపంగమకింపం దమకింపక చంపకగంధి గంధసింధురం బాక్రమించినం జలియించుతరుణాకరిణీలలామంబుచాడ్పునం గాడ్పునం గదలుకందళీకాండంబుకైవడిం గైవడి నెడగలుగం జడియుచు నొడంబడ నెలయించం బంచశరశరపరంపరాపరాభూతంబైన సుహృజ్జలజాతంబుతో ని ట్లనియె. 36

క. పలికీపలుకవుమరువూ, ములికీ!యీయంచగముల మురిపంపుహొళా
హలికీపరిసరతరుసర, చిలికీరార్భటికిడెందమలికీఁగలికీ! 37

సీ. విరహపాథోరాశివెల్లిపీఁగఁదోడంగె, ననుదరిఁజేర్పుము నావభంగిఁ
గామాంధకారంబుభీమమైకెరలించెఁ, గడతేర్పుముప్రదీపకలికభాతి

మదనమాంద్యమున నెమ్మది బోధరాదయ్యెఁ, గావుముసంజీవకరణికరణి
నతనుతాపభరంబుమితిమీఱిసాగియుంచె, మనుపుము శర్కరాంభములపగిది
తే. నతులతావకరూపరేఖానురాగ, రసఝురవిహారకలితజాగ్రన్మనోజ
భూతవేదన నెంతయుభీతినొందమె, యువతి! నీసూక్తిమంత్రమ్ము లొలయనిమ్ము. 38
సీ. మొనగుబ్బలెదఁజేర్చిమోవితేనియలిచ్చి, ముచ్చటల్ దీర్పవే ముద్దుగుమ్మ!
కొసరుపై పులకవ్వికొనగోట దువ్వినా, తమివిస్తరింపవే తలిరుఁబోణి!
పొందిపాయగఁబాసిపాలయల్కఁ జేసినా, బోధనల్ వినఁగదే పువ్వుఁబోణి!
మగచందమునఁగలికిమాయముల్ పల్కినా, మదికింపుఁ గూర్పవే మచ్చెకంటి!
తే. పరిపరివిధంబురతులకేర్పడినమేటి, యంగములకెల్లనునికిపట్టైనబోటి
విరులసింగాణిసురధాణివిజయధాటి, మేదినీస్థలిఁగలుగునే నీదుసాటి. 39
వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప సాచిస్మితలసితంబుగా మొగంబు వాంచియొక్కిం
చుక భావించి యక్కాంచనగాత్రి గోత్రాకళత్రునితో నిట్లనియె. 40
ఉ. అక్కట! తాతకశ్యపులయావరణంబునమన్నదానన
న్నెక్కటినిట్లునేకొనుటయే వివరంబిదియేటిగొండ్లిమీ
యక్కఱదీఱినంబిదపనాఱడిఁద్రోచెదరేలయేలనే
నెక్కడిదానయ్యెదమహీవర నేవరమర్థివేఁడెదన్. 41
ఉ. వైళముకణ్వులింతకునువత్తురువారలయానతింగడుం
దాలిమిఁబెండ్లియాడుము యథావిధినంతకునీకు నెమ్మదిన్
దాళికలేకయుండినహితమ్ముగు నేని యునగ్రభార్యగా
నేలుమునన్నుమత్సుతునకిమ్ముమహీవలయమ్ముసమ్మతిన్. 42
సీ అదితిమాయవ్వకశ్యపుఁడుమాతాతనూ, తొలుతవారలకెల్లుదోఁచునొక్కొ?
తాతకశ్యపులచిత్తముకందపదనునూ, దుర్వృత్తయని ప్రేమదొఱఁగునొక్కొ?
నాప్రాణసఖులచందముచమ్మరాదునూ, సుబ్బుసుబ్బులమాఱఁజూతురొక్కొ?
యందిపొందినవారలాచారపరులునూ, బాగుగావనిబాహ్యపఱుతురొక్కొ?
తే. యహహ! రాజరాజయాజవంజవసుఖా, సక్తియుక్తినోలిసాహసమున
నీమనోరథంబు నెఱవేర్తు నేనియు, నవులనెట్లునైఁతురార్యజనులు. 43
వ. అని యిట్లు బహుప్రకారంబులం బరిహరించునమ్మించుఁబోణి నుపలాలించుచు
నిట్లనియె. 44
శా. కానిమ్మేనిను నెమ్మినగ్రమహిషింగాసంతరింతున్ భవ
త్సూనుంబట్టముగట్టుదున్ మనకుసాక్షుల్ వాసరంబుల్ నిశల్
భానుండున్ శశిపంచభూతములుదిగ్భాగంబులున్ గాలమున్
శ్రీనారాయణదేవుఁడుంగలఁడుశిక్షింపంగరక్షింపఁగన్. 45

వ. అని యమ్ముద్దియ నెట్టకేలకు నొడంబఱిచి సురుచిరాకల్పం బగుకిసలయతల్పంబునకుం
దిగిచి. 46

శా. కాంచన్ గామినికామనీయముబలాత్కారంబునం గేలఁగీ
లించన్ వేనలిచెక్కునొక్కకడుబల్మిం గుబ్బపాలిండ్లనం
కించుంగాఁగిటశయ్యకుందిగిచిసొక్కించుంగళాపైఖరిన్
గించిన్మధ్యఁగరంచియీసరణిభోగించెన్ విభుండయ్యెడన్. 47

సీ. కొమ్మ! నీ నెఱికురుల్ కొదమతుమ్మెదలంచు, సోయగంబరుదారఁజూచునొకటఁ
గలికి! నీకెమ్మోవికండచక్కెరయంచు, గొడఁగిపానకమానఁగోరునొకట
నెలఁత! నీచెక్కులునిలువుటద్దములంచుఁ, దనమోమురహిఁగాంచఁదలఁచునొకట
భామ! నీపాలిండ్లుపసినిమ్మపండ్లంచు, నీటుగాఁగొనగోటమీటునొకటఁ
తే. గులుకులమిటారి! చిలుకలకొలికివనుచుఁ, జెలఁగితమిదీఱఁగాఁగిటఁజేర్చునొకట
బాల! నీలీలఁగరఁగించిపార్థివుండు, హాలినిష్టోపభోగంబులందుచుండె. 48

వ. మఱియును. 49

సీ. కోసరివాతెఱనొక్కఁకసుఁగందెనోయంచు, నిరతుఁడైముంగేలనివిరినివిరి
గోటగుబ్బలుమీటినాటెనోయనుచుఁదా, నార్తిచేఁగుంకుమంబలఁదియలఁది
వెలయఁబాన్పునఁదార్చివిరులొత్తెనోయంచు, వగపుచేనురముపైఁదిగిచితిగిచి
తమిదీఱభోగించిశ్రమమయ్యెనోయంచు, వెఱపుచేవీవనల్ విసరివిసరి
తే. సోయగముఁ గాంచి తిలకించి సొబగుమించి, మరులు గెరలించి కెరలించి మదిఁగరంచి
యలమరలు దీఱలాలించియామతించి, కలికితొలికూటమి విభుండు తులకరించె. 50

సీ. తరసాఘనస్తనస్తబకాదయాశ్లేష, చలితబాలావక్త్రజలరుహంబు
పతికరవ్యతికరభ్రశ్యత్పువారూఢ, వనితానవానకుంతనపటంబు
రమణసంక్రమణసంభ్రమవివర్తితయోషి, దఖిలాంగసంగిభూషారవంబు
పురుషాధిగమసుఖస్ఫురితాశ్రులవలస, న్ముగ్ధాముహుర్నేత్రముకుళనంబు
గీ. రభసవిలులితశయ్యోత్తరచ్ఛదంబు, పులకచులుకితదర్పణోత్ఫుల్లగల్ల
ముల్లలత్కేశపాశమన్యోన్యరాగ, నిరతిశయ మయ్యె నవవధూవనిధువనంబు. 51

శా. ఆలోలాలక మాచలత్కుచభరంబాస్విన్నగల్లద్వయం
బాలీఢప్రియపాణిపల్లవనితంబాశ్లేష మామీలదు
న్నీలల్లోచన మాత్రపాభరదరస్మేరాననాంభోరుహం
బాలంబాభరణంబుగానుపరతంబాలేమ సల్పెన్ ధృతిన్. 52

వ. ఇవ్విధంబున నాదంపతు లతులసంపదలం బొదలుచు నిద్రాపారవశ్యంబునం దమరు నవ
సరంబున, 53

ఉ. తోయజవైరి మాసె రవి పూర్వదెసన్ హొన చేసెఁ జుక్కలుం
బాయలు దీసెఁ గైరవిణి సైకమునం గను మూసెఁ బద్మినీ
నాయిక కంటమువాసె రతినాథుఁడు వాలొరఁ జేసెఁ గొక్కెరల్
కోయని కోడి కూసె నలకోకిని గోకము డాసె నత్తఱిన్. 54

ఉ. పూవులతావులం బవరి పొందిక కందిక లియ్య శయ్యలం
దీవలనానలం బెనఁగియుంపు రహింప సతుల్ పతుల్ ధృతిన్
హావజకేళిఁ దేలి నెడఁ బమ్మిన చెమ్మటలారఁ దోరమై
వీవఁ బొడంగె వంగముల వేఁకువ తేఁకువఁ గమ్మదెమ్మెరల్. 55

ఉ. సాంద్రసహస్రప్రకటశాఖలతో నినుఁడుగ్రమూర్తియై
ఘోరతమమ్ములం బొరగఁ గోరిన మున్నడియై యనూరుఁడున్
క్రూరతమోజ సయ్యిరుల తేకువమాన్పఁ దలంచినన్ మహా
హూణులఁ దెరుఖీయలను జూపుదు రుద్ధత యుద్ధతిప్రిలై. 56

వ. ఆసమయంబున. 57

ఉ. గాములమేటి లోకములకన్ను తమమ్ములమిత్తి యామినీ
భామతొలంగుబావ సెకవాఁకలగుండము చక్రవాకపు
న్నోములమెట్టపంట పదినూఱులచేతులజోదు పచ్చబా
బామొనచూపుతేరిదొరభానుఁడు తూర్పునఁదోఁచె నత్తఱిన్. 58

క. ఆలోననతా మేల్కని, బాలారత్నంబు కూర్మిపతికౌఁగిటిలో
వాలిక్షయగుటఁ గదలక, మేలమ్మునముండె విభుఁడు మేల్కనుననుచున్. 59

వ. తదనంతరంబ మేల్కాంచినపతింగాంచి సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబుల కెరఁగి
తదనుజ్ఞాత యై. 60

శా. పీఠంబాడిన పవితోఁ గటివెనటద్వేణీలలామంబుతో
వాడుందేఱినపుష్పమాలికలతో వ్యత్యస్తహారాళితో
వ్రీడానమ్రముఖంబుతో శ్రమజలావిద్ధాంగరాగంబుతోఁ
గ్రీడాతల్పము డిగ్గెబాలసురతక్లేశావనమ్రాంగియై. 61

వ. ఆసమయంబున. 62

శా. తానుం బానుపు డిగ్గి యగ్గలిక నద్ధాత్రీకళత్రుండు స
స్నానానూనకటాక్షవీక్షణములన్ మన్నించుచున్ ప్రీతుఁడై
పానంగౌఁగిటిలోనికిం దిగిచి విశ్వాసంబుతో నిట్లనెన్
మానం బేటికి ముద్దుగుమ్మ! సెలవిమ్మా సమ్మతిన్ వీటికిన్. 63

తే. అనుచుఁగమనోన్ముఖుండైనయధిపుమోము, రాచసిరికన్ను తప్పకచూచిచూచి
ప్రాణనాయక! నన్నెపుడు పాయఁజాలఁ, దోడికొనిపొమ్ము నన్ను నీతోడ నమ్మి. 64

మ. అనుచుం గుత్తుకదొట్రులేఁబలుకుతో నాకుంచితాంగంబుతోఁ
గనుదోయిన్నలకొన్నబాష్పములతో గాటంపునిట్టూర్పుతో
జనితస్వేదకపోలపాలికలతో జవ్వాడుమధ్యంబుతో
వనితారత్నము వెన్నడిన్నడువ తేవన్ భూవిభుం డిట్లనున్. 65

క. కొమ్మా! యిచ్చోటనె నెల, కొమ్మా నెచ్చెలులఁగలసికొమ్మా నెఱచే
కొమ్మామలపతియనుమతిఁ, గొమ్మా నాసేమరసి కొమ్మా పిదపన్. 66

ఆ. ఆజ్ఞమీఱినడచియయ్యయో! దీనికి, ఎన్నె వెట్టినట్లు వంచనమున
వచ్చెదేని గారవమ్మున నినుఁజూడఁ, గానకలుగుమానిమానసమున. 67

క. కోపించుం గ్రక్కున నా, క్షేపించున్ గానమానిచిత్తము మూర్తిన్
రూపించినగరమాదటఁ, బ్రాపింపుము హితులఁ బనుతుఁ బద్మదళాక్షీ! 68

వ. అని బహుప్రకారంబుల నొడంబఱిచి గాఢాలింగనం బాచరించి యక్కాంతాలలామంబు సప్రేమంబుగా వీడుకొలుపం బ్రీతుండై యాశ్రమంబున నయ్యాశ్రమంబు వెలువడి బలుపడిం బయనంబు సాటించి చతురచతురంగసేనాపరివృతుండై హస్తిపురంబుఁ బ్రవేశించి యథాపూర్వకంబుగా రాజ్యంబుఁ బాలించుచుండె నంత నిక్కడ శకుంతలావధూటియు సవ్రీడంబుగా సఖులకుం బొడనూపి యథోచితవర్తనంబునం బ్రవర్తిల్లుచు నాత్మగతంబున. 69

సీ. వచ్చెఁబో కణ్వసేవాకుతూహలమునఁ, బొదలచాటునరాజుపొంచ నేల?
పొంచెఁబో చిలుకనుబూబంతినటు వేయఁ, వప్పి యవ్విభుడొమ్ముఁవవుల నేల!
తవిలెఁబో యదినిమిత్తముచేసియొడయండు, భావజుష్టంబుగాఁ బలుక నేల?
పలికెఁబో తల్లిదండ్రులయాజ్ఞగొనక నే, జగతీశ్వరునికూర్మిసలుప నేల!
తే. చలిపితినిబో నృపాలుండుసంయమీంద్రు, నాజ్ఞఁగొనినన్నుఁదోడ్కొనకరుగ నేల?
తలఁచినతలంపెదైవంబుఁ దలఁచెనకట! యెట్లుగానున్నదో కోమీఁవనీశ్వరాజ్ఞ? 70

క. ఆమునికులసోమునితో, నేమనివివరింతు మఱియునిదివివరింపన్
గామినిపరగామినికొఱ, గామినిజంబనుచుఁ గనలిగర్హించునొకో! 71

వ. అని యిత్తెఱంగున విచారడోలాయత్తం బగుచిత్తంబుతో నహ్వస్తకాశినితత్తఱంబుసం దలయెత్తి తన యగ్రభాగంబున. 72

సీ. పరమార్థతత్త్వానుభవమువకాంక్షించు, సమధికబ్రహ్మవర్చసమువాని
కైవల్యవాంఛానుకలనంబువివరించు, వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయంబువాని
వెలిచూడ్కిలోలక్ష్యమఁలఁతిబాహిరముగా, మునుకొన్నశాంభవీముద్రవాని
వేదముల్ మూర్తిభవించు మేదలపించు, సముచితాధ్యయనఘోషంబువాని
తే. హుతహుతాశనతేజుఁడై యొప్పువాని, పారిచరణక్షిప్రంభావమైనవాని
నాశ్రమాభిముఖంబుగానరుగుదెంచు, తాపసశ్రేష్ఠుఁ బొడగాంచెఁ దన్వి యంత. 73

వ. ఇవ్విధంబునం బోడగాంచి భయలజ్జాసంభ్రమంబులం దొట్రుపడుచు నభ్యుత్థానం బాచ 74
రించి.

సీ. ప్రమదాశ్రుజలముచేఁ దెమలు కాటుకజీర, పులకఁ జెక్కులజాలుఁ గురులు గ్రమ్మ
మవ్వంపుమొలకచెమ్మటల నెన్నుదుటిపై, బొరలు పాపటము త్తెసరులు దాఁప
మురిపంబు గులుకు పుష్పాస్త్రనలవాతెరఁ జిందు, కెంపుముక్కఱ యఱచాయ కిసరుపఱుపఁ
గళుకైన నెలకూనగములఁ బేరురముపై, రమణీయచంద్రహారములు మనుప
తే. నిరుపవేగింపుఁ గన్కొంపు సవమలంపు, మొలకసిగ్గున నగపడు మొగవు దిగువ
నొడలిబడలిక గరువంపు నడలు దాఁపఁ, దండ్రి కెదురేగి మ్రొక్కెను దలిరుఁబోణి. 75

క. మ్రొక్కిన గాదిలిపట్టిన్, మక్కువఁ దల మూర్కొని తాఁ జూచి నానిమునమునన్
దక్కుగు దివ్యదృష్టిం, గ్రక్కున భావించి తెలిసె గత మున్నుఁడై. 76

వ. ఇవ్విధంబునం దనదివ్యజ్ఞానంబునం గూఁతుం దుష్యంతుండు గాంధర్వవివాహంబునం బరిగ్రహించుటయుఁ, గన్యామణికిఁ దన్మూలంబున గర్భప్రాప్తియుం గాఁగలసంపల్లాభంబునుం దెలిసి కృతకృత్యుండై కరుణార్ద్రకటాక్షవీక్షణంబులం దక్షిణాంబ యయ్యుభయానభయానకరసంబు వాపి మధురాలాపంబుల నుపలాలించుచు నిట్లనియె.

శా. అల్లంపయ్యె మహామహుండయిన దుష్యంతుండు ధాత్రీతలం
బెల్లం దాలుచ చక్రవర్తినుతుఁడై యిప్పాటనీకుక్షిరా
జిల్లెన్ శైల్యాగ్రసానివై తివిజళీ! చిన్నారిపొన్నారినా
తల్లీ! ధన్యతఁగంటి నీవలన నాదౌహిత్రలాభంబునన్. 78

వ. అనుచు నాశీర్వచనపూర్వకంబుగా నక్కన్యామణిం దేర్చి సంబోధనం బాచరించి ప్రియంవదాదిసఖీలలామంబులం బిలిచి యివ్వరారోహ దౌహృదవతి యగుటం జెద్దె నియమవాంఛింపం దొరకొని మార్గ్యంబున వాక్రువ్వం జాలకుండుం గావున మనోరథంబు దప్పి సమకూర్చునది యని యాదేశించి యథానుగుణంబుగా వర్తింపం గూఁతు నాజ్ఞాపించి తానును యథోచితవర్తనంబునం దనరుచుండె నయ్యవసరంబున. 79

తే. పౌరవాన్వయమునకాదికారణంబు, కణ్వదౌహిత్రలాభైకకల్పభూజ
మాళిజవదర్శనోత్సవమలశకుంత, లాయువతిదాల్చె దౌహృదలక్షణంబు. 80

సీ. కలశపోషణసుధాకలశముద్రలరీతి, నలినాక్షిచనుమొనల్ నలుపులయ్యె
మనుపవాదోరగాంచుమధ్యలోకము భాతి, వెలఁదుకమధ్యంబు విస్తరించె
గర్భార్భకునియూర్పుగా నివ్వతోఁ వెడినట్లు, హ్రీమతీమణియూర్పులినుమడించె
పత్యజనయవిస్వదహితావళులమాడ్కి, లలితాంగివళులు పేలవములయ్యె
తే. జఠరపీఠాంతరాళకాసారసార, సంపదంసలహంసప్రచారచారు
తరతమభవానుభావంబుతవరుతీల, నరయనరయంగఁ జెలియానమలసమయ్యె. 81

తే. పంచభూతగుణంబులపట్టుఁగొమ్మ, భూరిరసవర్గములకెల్లఁ బుట్టినిల్లు

ఆనిరసారసమాత్మజుఁడరయఁదలఁచి, మన్నవాచవిగాంచె నమ్మధురవాణి. 82

సీ. శరభశార్దూలాదిసత్వంబులనుబట్టి, ధీరథోరణినిరోధింపఁగోరు
శైలంబుశైలంబులీలతోనిరుగేల, నిడితాళగతులనాయింపఁగోరు
నుద్భటప్రతిభటవ్యూహంబుపైఁగిట్టి, యస్త్రశస్త్రములనూటాడఁగోరు
నిర్ధారుణీచక్రమేకచక్రంబుగా, సింపుసొంపారఁబాలింపఁగోరు
తే. వాజపేయాధ్వరశతంబు వరుసఁజేసి, యీప్సితార్థంబు ద్విజకోటి కిడఁగఁగోరు
నార్యవార్యమనస్థైర్యశౌర్య, దుర్భరార్భకనిర్భరగర్భయుక్తి. 83

వ. ఇట్లు సంవత్సరత్రితయంబు గడ చనునవసరంబున. 84

క. ప్రాంచత్తుంగస్థగ్రహ, పంచకమై యుల్లసిల్లుపటులగ్నమునన్
గాంచనగాత్రితనూభవుఁ, గాంచెన్ భరతున్ భుజోపగతలాభరతున్. 85

మ. వసుధాచక్రమవక్రమై విలసిలెన్ వార్ధుల్ చెలంగెన్ నదీ
విసరం బచ్ఛపయఃప్రవాహములఁ బర్వెన్ దారకానాథుఁడు
ల్లసితుండై తనరారె దేవగణికాలాస్యంబు మీఱెన్ దెసల్
వెస రాణించె శకుంతలాతనయునావిర్భావకాలంబునన్. 86

వ. తదనంతరంబ యక్కుమారుండు తాతివలనం జాతకర్మాదిసంస్కారసంస్కృతుండై
పెరుగుచు. 87

సీ. ఆకాశకూలంకషాకాశవనవాటి, నుదయించుబాహులేయునివిధమున
క్షీరపారావారభూరివీచిమతల్లిఁ, గనుపట్టునవసుధాకరునికరణి
వాసవాశావధూవరగర్భసరణంబు, గడచిరాణించుభాస్కరునికరణి
నిగమాగమాచారనిర్మితాధ్వరవేదిఁ, దులకించువీతిహోత్రునివిధమున
గీ. గుహ వెడలి మీఱుసింగంపుఁగొదమపగిది, గనిఁబొడమిపేర్చుబలమానికంబుమాడ్కి
వర్ణితాతిగఫలకవికీర్ణచూర్ణ, కుంతలుండై తనర్చెశాకుంతలుండు. 88

సీ. సరసార్భటీమేటిశరభసాళువకోటి, పరభయంకరధాటిఁబరిభవించుఁ
గుంచితోరుకపోణినొంచిదక్షిణపాణిఁ, బంచాననశ్రేణిఁగొంచెపఱుచు
వారణంబులఁగిట్టిపోరితొండముఁబట్టి, భూరుహమ్ములఁ గట్టికేరుచుండుఁ
జండవైఖరిమీఱి కొండలోయలఁదూఱి, గండకమ్ములఁజేరిబెండుపఱుచు
గీ. రురుతరక్షుమృగాలశార్దూలకోల, ముఖముఖరదుష్టసత్త్వసమూహమూహ
మోహరింపఁగఁబెగవాఁడిసాహసమున, డిందుపఱుచుశకుంతలానందనుండు. 89

వ. ఇవ్విధంబున నిసర్గబలానర్గళభుజార్గళుండై దుర్గంబులగుకాంతారమార్గంబులం గ్రుమ్మ
రుమహాసత్త్వంబులగు దుష్టసత్త్వంబులంబట్టి యక్రమంబున నాశ్రమతరులం గట్టిపట్టు
పఱుచుశకుంతలపట్టిం జూచి వాచంయము లాశ్చర్యచర్యుండగునీశౌర్యధుర్యుండు

సర్వదమనుండనునామంబునం బ్రఖ్యాతుండయ్యెఁ గుమని దీవించినం గాంచి కణ్వమహాముని ప్రహృష్టాంతరంగుఁడయ్యె నిట్లు యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుండగుకుమారుం జూచి తనయోగక్షేమం బారయు నెడఁ బ్రమత్తుండై యున్న నృపసత్తముచిత్తంబు నకు విచారడోలాయత్తంబగుచిత్తంబుతో నత్తమిల్లి వేగుతఱిమేల్కాంచి ప్రియంవదతో శకుంతల యిట్లనియె. 90

సీ. విరులపానుపుమీఁదఁ బొరలుచుండెడు వేళ, నరదుఁడై నాథుండువచ్చినట్లు
నాథుఁడు రాఁ జూచి నగుచు దిగ్గన లేచి, యెదురేగి పదముల కెరఁగినట్లు
పాదపద్మములపైఁ బడిన మెల్లన నెత్తి, గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చుకొనినయట్లు
గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చుకొని సంభ్రమించుచు, హాయలు గాఁ బాన్పుపై నునిచినట్లు
తే. హాయలు గాఁ బాన్పుమీఁద నన్నునిచి నునిచి, మరులుగొలించి లాలించి మదిఁ గరంచి
యతులగతులను రతులను నలరినట్లు, మేలుకలగంటి నంతట మేలుకొంటి. 91

శా. లేమా! లేమరలేమగల్పకవిరాలిందూలిసోమాన్వయో
ద్దాముల్ గోమున నాముకొంటినఁటవే తానై హితాలాపముల్
ప్రేమం గోమలకోమలాక్షరముగాఁ బెక్కాడి సొక్కింపన
క్కామింగామిని కామినీమనసిజుల్ గైకొంటి నాకౌఁగిటన్. 92

ఆ. ఉరులుమరులుకొల్పి యూరించియూరించి, కానిపోనిబూటకములఁ దెమలి
కలసిమెలసి తానుగానివానివితాన, రాజరాజు మరల రాఁడు నేఁడు. 93

మ. తలిదండ్రుల్ దొలుదొల్తఁ గూఁతునకు నుద్వాహంబు గావింపగాఁ
దలఁపుల్ పుట్టినవీర్యశౌర్యగుణవిద్యాసంపదాచారపు
ష్కలమూర్తిన్ వరుఁగూర్తురత్తఱిఁ గువన్ గాదయ్యె నాదైవమెం
డిలియె వ్యారలనొవ్వ నాడుదు వధూటీ! నిక్కమూహింపుమా. 94

క. పంపుదు హితులన్నను రా, వింపుమనసినమ్మఁ బలికి విభుఁడత్తఱిఁ గూ
హింపక పొరినన్నుంగా, రింపం దొరఁకొనియె శమనరీతి ననీతిన్. 95

వ. అని యివ్విధంబునం గజ్జలఝుళఝుళంబు లనుబాష్పజలంబులు కుచలికుచంబులం జాఱం జారుముఖి ముఖంబు వాంచి విన్ననై వెచ్చనూర్పుచున్నం జూచి ప్రియంవద నయంబొన వనూనయించి కొండొకయవసరంబునం గాశ్యపుల కక్కోమలిమనోభావంబు విన్న వించుటయు. 96

తే. కాంతునానన మెప్పుడు గాంతు ననుచుఁ, గోరికల గూరుగాదిలి కూఁతుఁ జూచి
యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుఁడైన, భరతు నిరతశయోత్సాహభరితుఁ జూచి. 97

వ. తదనంతరంబ యమ్మహాత్ముండు దనదేవియగు గౌతమిం జేరంబిలిచి గారవంబున శకుంతలావధూటిం బిలువం బనిచి సన్నిధిం గూర్చున్న తనయనుద్దేశించి తనపత్నితో నిట్లనియె.

క. పెనిచితిమి పెద్దఁ జేసితి, మనుమాలుఁ సుభర్త గలిగె నాత్మజుఁ డొదవెన్
తనయామణి నత్తింటికిఁ, బనుపక యిట్లునుచు టేమి భావ్యము సాధ్వీ! 99

క. తనుపందగు వస్త్రముల, మనుపందగు భూషణములు మను నికూఁతుం
బనుపందగు నత్తింటికి, ననుపందగుఁ దగు సహాయమాత్మజ తోడన్. 100

వ. అనుచుం దనదేవి నొడంబఱిచి తత్తదనుకూలంబులగు వస్తుజాలంబులం దత్క్షణంబ సంఘటించి యాశ్రమనివాసులగు భూసురులకు సంతర్పణంబు గావించి మనుమనిం గూఁతునలంకరించుటకుం బ్రియంవదాదులం బనిచిన వారు లక్ష్మీరవాణిం జీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబులం గైసేసి భరతుం గాంచనాభరణవిస్ఫురితుం గావించి గౌతమియుం దారు నచ్చేడియం గణ్వులసన్నిధికిం దోడితెచ్చిన నచ్చెలువ జననిపదు పునం దనచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి సన్నిధిని సప్రశ్రయంబుగా నిలిచి యున్నం జూచి తద్వియోగవ్యథావిధురహృదయుండై యమ్మునివరుం డిట్లనియె. 101

చ. కనుఁగవబాష్పపూరములు గ్రమ్మెడుఁ గద్గదఖిన్నమైయెలుం
గనువునరాదు నా హృదయమాకులమయ్యెడు మేను గ్రాగెడుం
బెనిచినవానికింతవగఁ బిమ్మటి గ్రమ్మెడుకన్నవారలుం
దనయనుబంపలేక పరితాపభరంబున నెట్లు సైఁతురో. 102

తే. అనుమ వెతనొందుజనకుని యాననంబుఁ, జూచియడలూన భాషించె సుందరాంగి
బొఁతిమైతాఁ జపెట్టినపావకంబు, వీవఁ జనఁ బైపయి విసరినట్లు. 103

సీ. బలిపుష్పములబారి తొలఁగించి మనుమనీ, కోకిలార్భము తేఱు కొనినతీరు
పిన్ననాటనుగోలెఁ బెనుపఁ జూలైనయీ, హరిణిబాలింతరాలైనమేలు
నోనాటములు దీసి మానుమందిడినయీ, నెమలి నోగంటి మానినవిధంబు
నేనాడు శాలూరమూనఁ బెంపైనయీ, చెంగల్వకొలను పూచినతెఱంగు

తే. అయ్యా! మనశార్ఙ్గరవునిచేనైన చిత్ర, భానుచేనైన శృంగిచేనైనఁ గ్రోధి
చేనయినఁ జెప్పిపనుపు ముచెప్పి పనుప, వేని వేయేలనీకు నాయానసుమ్ము. 104

సీ. తోయంబు గామీకుఁ దోయమెత్తక కాని, తోయంబుఁ ద్రావదీతోయజాక్షి
చివురెత్తు వేడ్కమై చివురుగైసేయమీ, చివురంటఁ గోరదీ చివురుఁబోణి
కుసుమమాపచితి నన్యకుసుమంబ కానిమీ, కుసుమంబుఁ గోయదీకుసుమగాత్రి
ఫలదానములకై నఫలియించియున్నమీ, ఫలమంటదీమహోత్పలసుగంధి

తే. యట్లు మిముఁ బ్రోదిలాలించి యరయుచున్న, మనశకుంతలవదమమాయతోడ
నత్తవారింటికేగెడు నాదరమున, నాజ్ఞ యీఁదగు వనభూరుహంబులార! 105

వ. అనుచు వనతరునికరంబుఁ గనుంగొని శకుంతలతో నమ్మహాముని యిట్లనియె. 106

మ. కలికీ! యత్తిలు నీవు వోవు టెఱుఁగుం గాఁ బోలు నిప్పాటని
కన్నులరంభా తరువుల్ నుడింబడి వడింగంపించె జ్యోత్స్నలతల్

తలవాంచె న్నతిమాతజాతములు చింతం బల్లవశ్రేణినో
చ్చిలు నీహారము పేర నశ్రువులు రాల్చెం గంటివే కోమలీ ! 107

వ. అనుచు నిత్తెఱంగునం జనకుండునుం గుమారియు నొండొరుల నెడంబాయంజాలని నెనరునం దనరుసల్లాపంబులం గాలయాపనంబు సేయం జూచి శార్ఙ్గరవప్రముఖులగు శిష్యులక్కాశ్యపులం గాంచి తత్త్వజ్ఞానసంపన్ను లగు మీదలివ్విధంబున విపన్నభావంబు నొందిన నియ్యిందుముఖి డెందంబున మఱియునుం గుందుచున్న యది యదియునుం గాక ప్రయాణముహూర్తంబు సన్నిహితంబై యుండెం గావున ధైర్యం బవలంబించి యిక్కాంచనగాత్రికి హితంబుపదేశించి సత్వరంబుగాఁ బనుప నవధరించునది యని విన్నవించినం గొండొకసేపటికి యమ్మునికులశ్రేష్ఠుండు వనితాజనమూర్ధన్య యగు నక్కన్య నీక్షించి యిట్లనియె. 108

మ. గురుశుశ్రూషలు సేయుమీ సవతులం గూర్మిన్ విలోకింపుమీ
పరివారమ్ములఁ బ్రోవుమీ సిరులగర్వస్ఫూర్తిఁ గైకోకుమీ
పురుషుం దూఱకుమీ సతుల్ నడచు నేర్పుల్ నీకు సూచించితిన్
దరుణీ లోకమతల్లి చేకొనవె మాతల్లీ మదీయోక్తులన్. 109

వ. అని సముచితప్రకారంబునం గూఁతునకు హితోపదేశంబు చేసి మనుమనిం గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చి మూర్ధాఘ్రాణం బాచరించి యథోచితంబుగా వీడుకొలిపి శార్ఙ్గరవప్రముఖుల సహాయంబుగాఁ బనిచి తానునుం గౌతమియుం గొండొకదవ్వనిపి ప్రఫుల్లహల్లకకల్హారసముల్లసితసౌరభసమీరవిహారం బగునొక్కకాసారతీరంబున నిలిచినం గాంచి శకుంతలయును భరతుండునుం బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి సంప్రీతులగు జననీజనకులచేతం గ్రమ్మఱ ననుజ్ఞాతులై కతిపయప్రయాణంబులం జనిచని గగనకూలంకషాభరణంబు లగు ప్రతప్తకార్తస్వరభాస్వరవరణంబులను, కనత్కనకఖచితకాశ్మీరహీరరశ్మిచ్ఛటాసనాథంబు లగుసౌధంబులను, విద్రుమలతావితానమానితజాలకంబు లగుగోపురాట్టాలకంబులను, మదకలస్తంబేరమగమనాగమనదుర్గంబు లగురాజమార్గంబులను, నానావిధభవ్యద్రవ్యసన్నివేశంబు లగువిపణిదేశంబులను, నయనాభిరామంబై యున్న యక్కరినగరంబుఁ బ్రవేశించి యరుగుచున్న యక్కాంచనగాత్రిం గాంచి యద్భుతరసావేశంబున నప్పురపురంధ్రీనికరంబు తమలోన. 110

సీ. నెలనాటి లేటిపిల్లలకుఁ జూడ్కు లొదిద్దు, కలికి బిత్తరపుఁ గన్నుల బెడంగు
ననలెత్తుపవడంబునకుఁ గెంపు రహి నింపు, తెలివమవ్వంపు వాతెఱ తెఱంగు
నిద్దంపుటద్దంపునివురు దీర్పఁగ నేర్చు, కులుకుమిటారి చెక్కుల మెఱుంగు
నిసువు రేకొని మేనికిఁ గళల్ దులకించు, లలనాలలామ ఫాలమ్ము సొబగు

తే. పసిఁడికినివన్నియలువెట్టుభామమేను, చదలునకుసత్పథంబూనుచానకాను
శ్రీకినవకంబునాటించుచెలియవీను, అహహ జగదేకమోహనం బతివసొబగు. 111

వ. వెండియు. 112

సీ. నెఱనీటుగలవాఁడు నిద్దంపుటద్దంపు, డంబూనుగల్లద్వయంబువాఁడు
మాడఁజక్కనివాఁడు సురరాజకరిరాజ, కరిరాజదురుదోర్యుగంబువాఁడు
కలికిచూపులవాఁడు చెలువంపుబలుకెంపు, లలినింపునధరపల్లవమువాఁడు
మొలకనవ్వులవాఁడు మురిపెంపుసిరిపెంపు, మురివింపఁ గులుకునెమ్మొగమువాఁడు
తే. హొయలుగలవాఁడువెడలుపుటురమువాఁడు, సమధిగతచక్రవర్తిచిహ్నములవాఁడు
హవణిమారటదుష్యంతుఁడనఁగఁజాలు, బాలుఁడీబాలికామణిబాలుఁడెట్లో. 113

శా. ఈలీలావతిదేవిగాఁగొనుజనుండేధన్యమూర్ధన్యుఁడో
రోలంబాలక బాలసుందుమునిపుత్రుల్ వెంటరానొంటిరా
వైళంబేమొకొతల్లియుంజనకుఁ డివ్వామాక్షికెవ్వారలో
వాలాయంబుగవచ్చుచున్నయదియవ్వాల్గంటినింగంటిరే. 114

మ. అనుచుంబౌరులుబారులైనిలిచియయ్యబ్జాక్షినీక్షింపన
వ్వనితారత్నముగాంచెఁగాంచనమణిద్వారస్ఫురద్గోపుర
స్థనదాభీలగభీరభేరిపటహధ్వానప్రతిధ్వానద
ధ్వనినాదంబగురాజసౌధమువియద్విస్తారసంరోధమున్. 115

వ. ఇవ్విధంబున శకుంతలరాజమందిరద్వారంబు సొచ్చి యచ్చో విచిత్రరత్నప్రభా
రమ్యంబు లగుహర్మ్యంబులం గనుంగొనుచుఁ గక్ష్యాంతరంబులుగడచి యొక్కయెడ
విరచితకాంచనపాంచాలికాసంచయోదంచితంబులును, బ్రకటముకురనికురుంబవిడం
బితప్రతిబింబశోభాభిరామంబులును, గనత్కనకఖచితమణిప్రభాపటలజటిలంబులు
నగువిచిత్రభిత్తిఫలకంబులవలనను సుసంభృతశాతకుంభస్తంభసంభావితవితానంబులవల
నను నత్యంతరమణీయంబు నతివిశాలంబును నగుసభాభవనంబునందు వేదవేదాంగ
విత్తము లగుభూసురోత్తములును, దర్కమీమాంసాదిశాస్త్రప్రసంగధోరణీపరిణత
ప్రశంసు లగువిద్వాంసులును, గావ్యనాటకాలంకారనైపుణీనిస్తంద్రు లగుకవీంద్రు
లును, భాగ్యోదయనిశాంతు లగుసామంతులును, నిజభుజార్గళానర్గళవైఖరీసముద్భటు
లగువీరభటులును, మొదలగునుచితపరివారంబు పరివేష్టింపం గనకకంకణకింకిణీఝణ
త్క్రియాసంకులంబుగాఁ బంకజముఖు లిరుగెలంకుల వింజామరమ్ములు వీవ సమున్నత
రత్నసింహాసనమ్మున నాసీనుండై యున్నయన్నరేంద్రునిం జూచి భయలజ్జాకలంకితస్వాం
తయై యాత్మగతంబున. 116

ఉ. ఈమహనీయమూర్తిసభకేగతిఁ జేరఁగవచ్చుఁ జేరి నే
నేమనిపల్కుదానజనులెల్లనునవ్వఁగఁ బూర్వవృత్తమి

ధీమణితో వచించుటకు దీమసమెయ్యదియొట్టులైన నా
హా! మదిగట్టునాపడఁతులంచొకదానిఁ గనన్ వలంపరే. 117

ఉ. ఇత్తతిమానియేకతమయేవిభుఁ జూడఁదలంతు నేనిన
త్యుత్తమరత్నశోభితసమున్నతసౌధములన్వసించుచు
న్వృత్తమెఱుంగఁ జేయుటకు నేరి నెఱుంగ నిఁకేమిసేయుదున్
గ్రొత్తలఁ జేరనిత్తురె సరోజముఖుల్ గలరెంద ఱేనియున్. 118

క. తనలోననిత్తెఱంగున, వనితపితర్కించియిపుడవసుధాధిపు నె
మ్మనమునఁ గలతెఱఁగెఱిఁగెద, నని క్రమ్మఱ నాత్మనిశ్చయము దళుకొత్తన్. 119

తే. మృదులపదలీలమదహంసిగదలిపోవు, పాదవుదళుకొత్తమెల్లనడుగులిడుచుఁ
జనవిభునిచెంతమణిమయస్తంభమొకటి, తనకుఁ జాటుగానిల్చెఁ దలిరుఁబోణి. 120

వ. అయ్యవసరంబున. 121

సీ. కనుదోయి గాదిది క్రమ్మతుమ్మెదగఱుల్, దొరలకుండినతమ్మివిరులు గాని
మేను గాదిది మధుశ్రీనూనఁ గోయిల, దగరఁ గాననిమ్రానిచిగురు గాని
మోము గాదిది కళాధామమైయేనాడుఁ, బామెఱుంగనిచందమామగాని
కెమ్మోవిగాదిదిపమ్మినరాచిల్క, పిండుగాననిదొండపండు గాని
తే. చెక్కులివిగావునిద్దంపుఁజికిలినొప్పి, తద్దయు నెసంగుమించుటద్దములు గాని
దివ్యమోహినియిటకు నేతేరనోపు; ననుచు నీక్షించెనచటిసభ్యవ్రజంబు. 122

క. అపుడొకపరికేఁగంటన్, నృపమణితనుఁ జూచి చూడనివిధంబునఁ దా
విపరీతస్థితినుండినఁ, జపలేక్షణ డెందమందు సందియమందెన్. 123

వ. మఱియు నాత్మగతంబున. 124

తే. అకటకట! చూచిచూడనియటులు సేత, చేయుచున్నాఁడెఱుంగకయోయెఱింగి
యోయెఱుంగనటంచులోనొదవుశంక, రాజబింబాస్యయమ్మహారాజుఁ జూచి. 125

మ. జగతీవల్లభ! నన్నెఱుంగవె? గజాశ్వస్యందనశ్రేణితో
మృగయాసంగతి నేగుదెంచిపృతనోర్మివ్రాతముండించియొం
టిగఁ గణ్వాశ్రమభూమిఁ జొచ్చితమిఁ జూడ్కిం జేరి గాంధర్వమిం
పుగవర్ణించుచునన్వరింపవె? నభోభూదేవతల్ సాక్షిగన్. 126

మ. అపుడేకా విలసత్కటాక్షలలితాస్యశ్రీవిలాసంబుతోఁ
గృపమీఱన్ ననుఁ జూచి వేగఁ దగువారింబంతునీవస్మదీ
యపురీరత్నవిచిత్రహర్మ్యములనుద్యల్లీలఁ గ్రీడింపర
మ్మపయోజాక్షి! మదగ్రపత్నివనిసమ్మోదంబునంబల్కవే? 127

క. నేఁటికి నెవ్వరిఁ బనుపక, నాఁటిపచోరచనమనసునాటకనన్న
చ్చోటనెనిలిపితివసుయశ, పాటవమున నెసఁగుభూమిపతికిదితగునే. 128

క. ఆపలుకులు దుష్యంత, క్ష్మాపాలుఁడు విని హసించి జలజదళాక్షీ !
నీపొడ యెఱుఁగ నమరి మరి, వాపోవక పొమ్ము మున్ను వచ్చిన త్రోవన్. 129

వ. ఇవ్విధంబున. 130

క. బాలుఁడు తనబాలుండని, బాలామణి తనదు ధర్మపత్నియని మహీ
పాలుం డెఱిఁగియు నెఱుఁగని, వైళంబునఁ బలికె లోకవాదచలితుఁడై. 131

వ. ఇవ్విధంబున నారాజముఖి యమ్మహారాజు పలుకు ననాదరవచనంబులకు నుల్లంబు జల్లన
వెల్లనై వెచ్చనూర్చుచు మున్నీరై తొరంగు కన్నీరు పయ్యెద చెఱంగున నొత్తుచుఁ
గటాక్షవీక్షణంబున నారాజు నుపలక్షించి మహారాజా ! నీ వేల యెఱుంగ వెఱింగియు నేన
కాని యన్యు లెఱుంగరని తప్పం ద్రోచెదవు ధార్మికులగు మహాపురుషులకు నిట్టి దుర్వృ
త్తంబు యుక్తంబగునె? పురుషుండు నడచు నాచారంబులకు వేదంబులును ధర్మంబును
సంధ్యయు నంతరాత్మయు యముండును జంద్రసూర్యులును నహోరాత్రంబులును
సాక్షులై యుండుటం జేసి నిచ్చలు తన్ను మ్రుచ్చిలసమర్థుండెట్లగు ? నీ చేసిన తొంటి
సమయంబు తప్పి నాయెడ నవజ్ఞ సేయఁదగునె? ప్రజావతియుం గుణవతియును సువ్రత
యును నగు కులసతి నవగణించుట మహాపాతకంబు. అదియునుంగాక ధర్మార్థకామంబుల
కుపకరణంబనియును, జారిత్రపరిశీలనంబున కాచార్యకంబనియును, నన్వయస్థితికి మూ
లంబనియును, సంసారంబునకుఁ గారణంబనియును, హృదయతోషణంబునకుఁ బోష
కంబనియును దద్దయుం బెద్దలు భార్యాపరిగ్రహంబుఁ బెద్దచేసెద రట్లగుట నాయెడల
ననుగ్రహంబు సేయుట మీకు సర్వార్థసాధకంబు. 132

క. నీపాపం డీపాపం, డీపాపని మ్రోలనద్దమిడి కనుఁగొనుమీ
దీపంబున దీపం బభి, రూపంబగునట్లు సదృశరూపుఁడు నీకున్. 133

శా. పారుష్యంబులు పల్కనేల నృపతీ? పన్నీరకర్పూరక
ర్పూరస్ఫారపటీరసౌరభపయఃపూరంబు చంద్రాతపం
బారామానిలసేవనంబు మును మీ రశ్రాంతముం గాంతురో
హేరాళంబుగఁ బుత్రగాత్రమిళనం బెట్లుండునో చూడుఁడా. 134

చ. అనఘుఁడు వాజపేయశతవర్ధిఘటించు మహామహుండు పా
వనచరితుండు శౌర్యనిధి వంశకరుండగు నీతనూభవుం
డని యశరీరిబాలునుదయంబు తఱిన్వచించెఁ గూర్మిఁగ
న్గానుమ వనీశ! సర్వదమనుండని పల్కిరి వీని ఖేచరుల్. 135

క. పట్టపుదేవిం గాఁ జే, పట్టుదు నినుఁ దనయు రాజ్యభారవహుం గాఁ
బట్టము గట్టుదునని వనిఁ, బట్టుపఱచునాఁటి సత్యపథ మెడలకుమీ. 136

సీ. విమలంబులైన కూపములు నూఱిటికంటెఁ, బరికింప నొకనడబావి మేలు
హావణి చేనడబావు లరయ నూఱిటికంటె, గణుతింప నొక్కసత్క్రతువు మేలు

ఘనతమైనట్టియాగములునూఱిటికంటె, సుగుణాఢ్యుఁడగునొక్కసుతుఁడు మేలు
సుగుణాఢ్యులగునట్టిసుతులునూర్వురికంటె, సనినొక్కసత్యభాషణము మేలు

తే. వాసృతాత్మాతకంపరమనుచువినుచు, వేదవాదులవచనంబువినవొ మున్ను
వినియుమఱచితివో కాక వేషబమున, నేఁచఁదలఁచితివో ధారుణీశ! నన్ను. 137

ఆ. సత్యమశ్వమేధశతముఁ ద్రాసునఁబెట్టి, తూన్పముల్లనూపెఁదులకుసత్య
మట్టిసత్యమునకు నఖిలవేదంబులు, సకలధర్మములును సాటిరావు. 138

క. కావునసత్యముగుఱిగా, భావింపుముయావరాజ్యపట్టస్ఫుటల
క్ష్మీవిలసితుఁగావింపుము, గావింపఁగధర్మపత్నిగానను గనుమీ. 139

క. మేఁకకుఁగౌశికునకు, నేనుదయించితినిగణ్వునింటఁబెరిగితిన్
మానవనాయక యన్నృతవి, ధానంబుఘటింపనంతధర్మేతరనే. 140

వ. అని బహుప్రకారంబులం బ్రార్థించునమ్మంజుభాషిణిసంభాషణంబులుసత్యంబులనితోఁ
చియుఁనపురావిదులగుటసభాసదులెద్దియుఁందోఁచకమిన్నకుండిరమ్మానవపతి యమ్మానవతి
సంప్రార్థనంబుఁ బెడచెవులంబెట్టి వెండియు నిట్లనియె. 141

క. ఎక్కడిసుతుఁడెక్కడినీ, వెక్కటి నేనన్నృతవాదమేటికిఁగలికీ
చక్కఁదనంబునమత్సము, నొక్కనినెదురొడ్డిపలుకుటుచితమెనీకున్. 142

వ. అనిన నద్దేవి నిట్టూర్పునిగిడించుచుం గొండొకదడవూరకుండిక్రోధారుణంబులగుకటా
క్షంబుల నమ్మహీపతి నెమ్మోముఁజూచుచుఅంజూచుచు గాంధర్వవివాహంబునంబరిగ్రహిం
చునప్పటిపలుకు లుగ్గడించి కపటధార్మిక యప్పుడప్పాటనొప్పంజెప్పియిప్పు డిప్పగిదిఁ
దప్పంద్రోచిననానోఁచిననోముసఫలంబుగాఁగలదేని నీయడిగినసాక్షులుసాక్షాత్కరింప
కుండుదురేయని యెలుఁగురాల్పడంబలికి యక్కలికికనుఁగొలంకులంజారుబాష్పజల
పూరంబుఁగరతలంబులనొత్తికొనుచున్నపసన్నిధానంబుననిలువనుపరలిపోవనుందోఁపక
యాత్మగతంబునఁ గొండొకవితర్కించి లోకసాక్షియగుపుండరీకాక్షుండు దక్కం
నకొక్కరులికొక్కఱుఁతఁ దీర్పంజాలరని తలఁచి శ్రీహరినుద్దేశించి యిట్లని వినుతించె.

శా. శ్రీభూనీళలతోఁబరాత్పరతరాజిల్లంజతుర్వ్యూహినై
శోభిల్లన్విభవావతారములమెచ్చుల్గూర్పసర్వాంతరం
గాభోగంబువహింపఁబూజనలనుద్యన్మూర్తివర్తింపనీ
సౌభాగ్యంబుముక్తైకభోగ్యతమహాసత్యంబునారాయణా. 144

క. కరిణీనాథునిఁగాచిన, కరుణావరుణాలయుఁడవు గావునయుష్మ
చ్చరణారుణాంబురుహముల, శరణము వేఁడితినిసర్వసాక్షివధీశా. 145

మ. పుట్టింబుట్టఁగఁదల్లిదండ్రులడవిన్బోఁద్రోచిరీవైఖరిన్
బొట్టంగట్టినప్రాణనాయకుఁడుపోపొమ్మంచునోనాడెడిన్

గట్టా కోయిలపిల్లచందమునబల్గాసి నెవ్వఱంగొంటిన
న్నిట్టట్టుంగికురింపఁజూచెదవొకొయయ్యాలింపవే శ్రీహరీ. 146

సీ. పురుడుదీఱకమున్నపూపప్రాయపుదానిఁ, గానలోఁద్రోచిరికన్నవారు
కోరికూడినభర్తఁజేరుమింతనటంచు, గొడఁగిపంచిరిపెంచుకొన్నవారు
నీవేడ నేనేడఁద్రోవపట్టుమటంచు, మన్నింపరైరేలుకొన్నవారు
పాపపుణ్యములేలుపలిచిచెప్పఁగలేక, మిన్నకుండిరిచుట్టమున్నవారు
తే. సాక్షిగామిమ్ముఁరూపించిజనవిభుండు, నట్టడవిలోననన్నట్టుపట్టుపలిచి
వెడలిపొమ్మనుచున్నాఁడు వేడబమున, నశరణశరణ్య యాలింపుమాఁడుకుముకులు. 147

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రార్థించుచున్నంతఁబోడియలమటఁ దీర్పందలంచి. 148

మ. ఫలదుండై తగుపార్వతీరమణుఁడున్ భాషావధూనాథుఁడున్
బలభిద్వహ్నిముఖాఖిలామరవరుల్ పార్శ్వంబులంజుట్టిరా
లలదుత్తుంగపతంగరాజరథుఁడై లక్ష్మీసమేతంబుగా
జలజాక్షుండుశకుంతలావరదుఁడై సాక్షాత్కరించెన్ రహిన్. 149

వ. ఇత్తెఱంగున నమ్మత్తకాశినిసత్యంబునకుం బాతివ్రత్యంబునకు మెచ్చి యచ్చెరుపాటున వియచ్చరులు పొగడుకలకలం బాలించుచు నీశుండును వాగీశుండునులోనుగాఁగ దివ్యపురుషులు సాంగసాయుధసపరివారంబుగా నలుగెలంకులంబలసి నిలువ శ్రీభూనీళాసమేతంబుగా గరుడవాహనారూఢుండై కిరీటకటకగ్రైవేయకేయూరకాంచీముఖభూషణస్థగితమణికిరణప్రభాజాలంబు నలుగడలంగడలుకొన నద్దేవదేవుండు సాక్షాత్కరించినంగాంచి సామంతమంత్రిపురోహితప్రముఖపరివారసహితంబుగాదిగ్గన లేచి దండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమలుండై యెద్దియుంబలుకనేరక మిన్నకున్నంగని యాపన్నశరణ్యుం డగునప్పన్నగశయానుండు నరనాథునిముఖంబునఁ గరుణాతరంగితంబులగునిజకటాక్షవీక్షణంబులొలయ మృదుమధురగంభీరస్వనంబున నిట్లనియె. 150

శా. సత్సంతానఫలామరద్రుమముసంసారక్రియామూలమా
పత్సంపత్సదృశావలంబనముసౌభాగ్యాలవాలమ్ముని
త్యోత్సాహంబులపట్టుఁగొమ్ముసుకృతోద్యోగానుసంధానమో
వత్సా యిట్టిపతివ్రతాతిలకమున్వంచించెదే బేలవై. 151

ఆ. నీమనోరథంబు నెఱవేర్చిపిదపనీ, సేమమరయఁగోరికోమలాంగి
బాలుతోడనిన్నుఁబ్రాపింపవచ్చిన, నవగణింపఁదగునె యవనినాథ. 152

సీ. అభినవస్వర్గక్రియారంభమున నుగ్ర, దీక్షఁగావించుగాధిజుఁడు తండ్రి
లోకోపకారార్థమాకౌశికునితప,స్స్థితిమాన్పుమేనకాదేవితల్లి

భూతలమ్ముననూర్ధ్వరేతుఁడై తగుకాశ్యపుఁడుభయత్రాతయుఁ బోషకుండు
చిత్రవిచిత్రసృష్టికళాధురీణుఁడై, తగుకశ్యపబ్రహ్మతండ్రితండ్రి
తే. యనదుగాఁ జూడఁగూడదీయతివయతివ, రాశ్రమంబుననీశ్రమంబపనయింపఁ
గలిగెనీచక్రవర్తిలక్షణముఁదాల్చు, బాలుఁడష్టాదశద్వీపపాలకుండు. 153
వ. అనుచు దుష్యంతమహీకాంతునకు నాజ్ఞాపించి యానందకందళితహృదయారవింద
యై యున్నశకుంతల ననునయించుచు నద్దేవదేవుం డిట్లని యానతిచ్చె. 154
తే. మానినీలమహీపాలమౌళియత్త, గణితవృత్తరవంతసద్గుణనిశాంత
పరఁగదుష్యంతభూభర్తభర్తనీకు, భయమెడలుమమ్మనీకేమిభాగ్యవతివి. 155
వ. అనియిట్లు సజలజలధరగంభీరమధురఘోషంబుతో సంతోషింపంజేయునత్తోయ
జాక్షు నుపలక్షించి సవినయంబుగా దుష్యంతుం డిట్లని వినుతించె. 156

దండకము. శ్రీమద్రమావిద్రుమోష్ఠీసమారూఢవక్షా శమారూపితాక్షా సమీచీనవీక్షానిమీల
ద్విపక్షా నమత్త్రాణదక్షా పయోజాతజాతాండతండోదయస్థేమభంగాదిలీలావిచిత్రా
నిరాలంబచిత్రా మరున్నీలగాత్రా సరోజాతనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా హితానందమూలా
శతానందఖేలా సహస్రారహస్తా బహుస్ఫారశస్త్రాయదండంబులండంబులండంబులున్
వస్తుకాండంబు యద్వృద్ధశాంశోత్తరావారముల్ యద్గుణంబుల్ ప్రధానంబునం
బూరుషుండున్ ద్రిపాద్భూతియున్ యత్పరబ్రహ్మమున్ యుష్మదంశాంశలేశప్రతి
ష్ఠాగరిష్ఠంబులంమన్ ద్రయీతత్త్వవాదుల్ ప్రబోధింతు రీశా పృథివ్యాదులం గార్య
ముల్ కారణస్థానమున్ జేరసంహారకేలీకళాశీలివై హాలిభూతప్రపంచంబులోఁ గొంచు
నవ్యాకృతిన్ శుద్ధసత్త్వావృతిం గూడి క్రీడింపుమున్ ద్రష్టరిన్ విస్తరింపన్ యదృచ్ఛా
నియుక్తిందదచ్ఛాభలజ్ఞానశక్తిత్రయిన్ జూట్కుఁలన్నింపఁ బెంపై యసన్నామరూప
ప్రసక్తిన్ మహత్తై యహంకారమై పంచతన్మాత్రమై పంచభూతంబులై దేవతిర్యఙ్మను
ష్యాదికవ్యక్తులై వస్తులన్ జాలమన్నం గృపం జీవులన్ దావులం జేర్చి పాలాబ్ధియం
దుం బరేశుండవై ప్రోచుమున్ వ్యూహభేదంబులం గాంచుమున్ దివ్యలీలావతారంబులం
దీర్చుచుం బ్రాఁతిమైనంతరాత్మస్వరూపంబునం జేర్చుచుం బొంగి శ్రీరంగకాంచీజగన్నాథ
శేషాచలాది ప్రతిష్ఠానిదేశంబు లౌదివ్యదేశంబులన్ భక్తవారంబులన్ సంతతా
నందపూరంబులం దేల్చుధీరుండ వీవేకదా ఘోరమానీరథింజొరనై తూఁటి వేదాపహా
రిన్ విదారింపవా, పేర్మిమైఁ గూర్మమై కూర్మిమై యొప్పులన్ మెప్పులన్ గుప్పఁగా సుం
దరామందరాగంబునన్ మందరాగంబుఁ బెన్ గోపునన్ మూపునం దాల్పవా, క్రీడమై
క్రోడరూపంబునం బ్రోడవై యాహిరణ్యాక్షుపై నోహరిన్ సాహరిన్ దూఱుచున్ దా
రుచున్ బోరుచున్ జేరిచెండాడవా, భైరవం బౌనృకంఠీరవంబై భుజాగౌరవంబున్
నిజోగ్రారవంబుం దివంబెల్ల ఘూర్ణిల్లఁ జేయన్ బయోజాతభూజాతభూరిప్రభాఖర్వ
గర్వోదయా జేయుఁడై తేయ ముంగోరులం బేరుమ్మున్ వడిన్ జీరి గారించి ప్రహ్లాదు

సాహ్లాదుఁ గావింపవా! గుజ్జవై వెజ్జవై హజ్జనిమ్ముజ్జగంబుజ్జగింపన్ బలిన్ వేఁడవా! జామదగ్న్యుండవై ఘోరధారాసముద్యత్కుఠారంబుచేఁ బూనిముయ్యేడుమాఱుల్ మహాక్రోధులన్ ధారుణీనాథులం గూల్చుచున్ సాధులన్ వైభవామోదులం జేయవా! రామరూపంబునన్ భీమకోపంబునన్ లోకవిద్రావణున్ రావణున్ ధాటిచేఁ గీటణంగింతువంచున్, మహింగామపాలుండవై శ్యామచేలుండవై సామలోలుండవై భీమశీలుండవై శత్రుహాలాహలంబున్ లలింబూని ఘోరం బ్రలంబాదులన్ మేదినిం గూల్తువంచున్, సురత్వన్మఖప్రార్థనాబద్ధరోషంబునన్ బుద్ధవేషంబునన్ దానవస్త్రీనవామోదసంధాయివై దేవతాజీవితంబుల్ ధృతిం గాతువంచున్, గలింగల్కిభావంబునన్ బల్ రవాల్గుజ్జుప్రస్తైటిరాహుత్తవై హత్తిదుర్వృత్తులౌమత్తులన్ గుత్తుకల్ గత్తినువ్వేత్తుగన్ గోసిబాహాలసద్ధోరణిన్ ధారుణిన్ బ్రోతువంచున్, బురాణంబులున్ శాస్త్రముల్ వేదముల్ వేదశీర్షంబులున్ బల్కనంచున్ మహాయోగివర్యుల్ రచింపన్ బఠింపన్ వినం గాంతునబ్జోదరా! సంవిదేకాంతమై యాద్యమై హృద్యమై భవ్యమై దివ్యమై యాగమాగమ్యమై సౌమ్యమై నిర్మలంబై నిరాకారమై సారమై శుద్ధమై బుద్ధమై నిష్కలంబై జయంబై నిజంబౌ భవద్దివ్యతేజం బిడాపింగళామధ్యవీథిన్నిరోధించి భావించి సేవింతుధీరుల్ గదా నిత్యసూరుల్ సదానంద గోవింద మావిందవై యిందిరాదేవితో నందిరాశీవితో నింపురా నెప్పుడుర్విం దిరంబై కడున్ సుందరంబయ్యె మద్గోత్రమున్ బాత్రమయ్యెన్ మదాచారమున్ సంతతోగారమయ్యెన్ గృతార్థుండనైతిన్ ద్రయీతత్త్వపారాయణా యాదినారాయణా దేవతుభ్యన్నమస్తే నమస్తే నమః. 157

వ. అని యనేకప్రకారంబుల వినుతించి షెండియు నిట్లనియె. 158

శా. దేవా కాశ్యపు నాశ్రమంబునకు నర్థింబోవనీ లేమతో
దైవంబున్ బెరరేఁపఁ గానొదవె గాంధర్వక్రమోద్వాహమీ
భావంబన్య లెఱుంగమిన్ వెఱచితిన్ బాలామణిన్ గైకొనన్
నావృత్తాంతము నేనెఱుంగనటవే నాళీకపత్త్రేక్షణా. 159

ఉ. ఏనిక తేనికట్లభయమిచ్చితిరిచ్చలు నిచ్చలున్ బర
ధ్యానపరాయణుండనక తావకపావ పయోజయుగ్మమి
మ్మానినిసాక్షిగా నొడివిమత్సహచారిణియయ్యెనయ్యెడన్
దీనశరణ్య మీర లరుదెంచుటచిత్రమె తత్రసాక్షివై. 160

క. మెచ్చితిరాత్మన్ సాక్షికి, వచ్చితిరిందుల జనాపవాదము దీఱన్
దెచ్చితిరి మాకువిశ్రుతి, నిచ్చితిరభయప్రదానమిమ్మానినికిన్. 161

వ. ఇత్తెఱంగున హరినుద్దేశించి పలుకుచు సగౌరవంబుగా శకుంతలం గలిపికొని శ్రీభూనీళాసహితుం డగునద్దేవదేవునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లాచరించి. 162

ఉ. దండము పార్వతీపతికి దండము వాగ్రమణీవినోదికిన్
దండము వాసవాగ్నియమ దానవముఖ్యదిగీశరాజికిన్
దండము నారదాదులకు దండము చారణసిద్ధకోటికిన్
దండమటంచు దేవియును దానును మ్రొక్కెను దేవతాళికిన్. 163

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూవరులు హరిహరవిరించిబృందారకమునిబృందారకబృందంబులకుం గ్రమంబున వందనంబు లాచరించి సవినయంబుగా భరతుని మ్రొక్కించిన నక్కుమారుండును విష్ణుదేవునకుం బ్రణమిల్లి పశుపతికిం బ్రణిపాతంబు గావించి చతురాననునకు దండప్రణామం బాచరించి యింద్రాది దిక్పాలురకుం జోహారు గావించి నారదాది మహామునులకు నమస్కరించిన నద్దేవదేవుం డక్కుమారకంఠీరవు గాంభీర్యధైర్యౌదార్యాదివిశేషంబులకు మెచ్చి శకుంతలాదుష్యంతులం గాంచి యితండు వాజపేయాధ్వరశతంబుఁ గావించి యష్టాదశద్వీపంబులం దనశాసనంబు నిరర్గళంబుగా వర్తిలంజేయుచు వంశకర్తయై కీర్తిపౌరుషంబులు సంపాదింపంగలవాఁడని యాదేశించి కరుణాతరంగితకటాక్షవీక్షణంబులం గృతార్థులం గావించి యంత నయ్యనంతుండు సపరివారంబుగా నంతర్ధానంబు చేసె నయ్యవసరంబున. 164

క. ఆడిరి రంభాదులు రహిఁ, బాడిరి గానంబు నూనఫణితిన్ ఖచరుల్
వీడిరి ఖేదము పౌరులు, కూడిరి దుష్యంతుఁడును శకుంతలయు ధృతిన్. 165

వ. ఇవ్విధంబున దుష్యంతుండును శకుంతలాసమేతుఁడై కుమారునకు యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకోత్సవంబు నిర్వర్తించి బ్రాహ్మణుల నానావిధమహార్హవస్తుప్రదానంబుల దనిపి మహోన్నతవిభవంబున శకుంతలయుం దానును యథేష్టభోగంబులఁ దనరుచు రాజ్యంబు పాలించుచుండె నని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుం జెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

ఫలశ్రుతి.

సీ. ధర్మార్థులకు భూరిధర్మప్రదంబగు, నర్థార్థులకు నగు నర్థదంబు
కామార్థులకు భవ్యకామప్రదంబగు, మోక్షార్థులకు నగు మోక్షదంబు
పరిణయార్థులకును బరిణయప్రదమగుఁ, బుత్రార్థులకు నగుఁ బుత్రదంబు
సంపదర్థులకును సంపత్ప్రదంబగు, విజయార్థులకు నగు విజయకరము

తే. వేడ్కఁ జదివిన వ్రాసిన వినిన యట్టి, ఘనుల కఖిలార్థలాభంబు గలుగుచుండు
నవని నాచంద్రతారార్కమలఘులీలఁ, బరిఢవిల్లు శకుంతలాపరిణయంబు. 167

తే. అని శకుంతలాకల్యాణ మనువు మీఱ, మౌనినాథుండు చెప్పిన మనుజవిభుఁడు
వీనులారంగ వినుచుండి విస్మయమునఁ, బొంగి సంతోషభరితాంతరంగుఁ డయ్యె. 168

ఆశ్వాసాంతము.

చ. హరిహరినాగనాగపశతారకతారకతారతారకా
శరశరదిందుకుందహరిచందనచందనభారభారతీ

వరవరవాజివాజిరథవాసభనాసమ్మృణాళనాళవి
స్తరతరకీర్తికీర్తితసదానసదానన వేంకటేశ్వరా. 169

భుజంగప్రయాతము.—

కృపాధారదాసేరకృష్ణార్తిదూరా, విపశ్చిజ్జనారాధ్య వేదాంతబోధ్యా
కపాలిస్తుతిస్థేమకల్యాణధామా, రిపుధ్వాంతఘస్రేశ శ్రీవేంకటేశా. 170

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందనప్రసాద సమాసాదితకవితా విచిత్రమైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతంబైన శకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు శకుంతలాదుష్యంతసంవాదంబును శ్రీవిష్ణుసాక్షాత్కారంబును శ్రీవిష్ణుసంకీర్తనంబును భరతయావరాజ్యపట్టాభిషేకంబును శకుంతలాదుష్యంతపునస్సుభోగోపాఖ్యానంబు ననుకథలంగలసర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శకుంతలాపరిణయము

సమాప్తము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రితము—1916.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్రభారతము—			
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము ,,	...	1	12
ఆరణ్యపర్వముగలసంపుటము ,,	...	1	12
విరాటోద్యోగపర్వములుగలసంపుటము,,	...	1	12
శాంతిపర్వము ,, ,,	...	1	12
ఆదిపంచకము, ఒకచేసంపుటము ,,	...	5	0
ఆంధ్రభారత విమర్శనము	...	0	8
(గ్రంథము 7 సంపుటములలో పూర్తియగును.)			
లంకావిజయము, సటీక	...	1	8
కృష్ణరాయవిజయము, కుమార.ధూర్జటి	...	0	8
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు	...	2	8
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	...	1	4
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి. పాపరాజప్రణీతము, చక్కనికూర్పు		1	8
అచ్చతెనుఁగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	...	1	4
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్కనికూర్పు	...	2	8
గోపీనాథరామాయణము, శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైనపద్యకావ్యము		4	8
మొల్లరామాయణము, చిన్నసైజున పెద్దక్షరములతో చక్కఁగముద్రితము		0	8
వసుచరిత్ర విమర్శనము, అత్యద్భుతములగు క్రొత్తవిషయము లనేకములిందుగలవు.		1	0
వసుచరిత్ర, సవ్యాఖ్యానము	...	2	8
రాఘవపాండవీయము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	1	8
శృంగారనైషధము, శ్రీనాథకవిది	...	0	10
కాశీఖండము ,,	...	1	4
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది	...	3	0
డిటో మేలుప్రతి, చక్కనిబైండు	...	4	0
డిటో అత్యుత్తమప్రతి	...	5	8
వీరభద్రవిజయము, బమ్మెర. పోతనామాత్యప్రణీతము	...	0	12
మనుచరిత్ర, సటీక	...	1	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆముక్తమాల్యద, సటీక, చక్కని ప్రతి	...	3	0
కళాపూర్ణోదయము, దళసరి కాగితములు	...	1	8
నరసభూపాలీయము, అట్టబైండు	...	0	8
విజయవిలాసము, చేమకూర. వేంకటకవి	...	0	4
హరవిలాసము, శ్రీనాథకవిది	...	0	10
బిల్హణీయము, చక్కనికూర్పు	...	0	8
వైజయంతీవిలాసము ,,	...	0	8
రంగరాయచరిత్ర, దిట్టకవి. నారాయణకవిప్రణీతము	...	0	8
రామాభ్యుదయము, అయ్యలరాజు. రామభద్రకవికృతము	...	1	8
నీలాసుందరీపరిణయము, కూచిమంచి. తిమ్మకవికృతము	...	0	8
రసికజనమనోభిరామము, శుద్ధప్రతి	...	0	8
రుక్మిణీపరిణయము ,,	...	0	8
రాజశేఖరవిలాసము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	6
పారిజాతాపహరణము	...	0	6
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవిప్రణీతము	...	0	8
అనిరుద్ధచరిత్ర, కనుపర్తి. అబ్బయామాత్యప్రణీతము	...	0	8
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము	...	1	4
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, తరిగొండ. వెంకమ్మప్రణీతము, చక్కనికూర్పు		0	14
పంచతంత్రము, నారాయణకవికృతము	...	0	12
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము, చక్కనికూర్పు	...	0	12
సారంగధరచరిత్ర, చేమకూర. వేంకటకవికృతము	...	0	8
నిరంకుశోపాఖ్యానము	...	0	6
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము	...	0	10
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱాప్రగడ	...	0	12
ఉత్తరహరివంశము, సోమనాథకృతము	...	1	4
రుక్మాంగదచరిత్ర, ఏకాదశీమాహాత్మ్యము	...	0	8
సులక్షణసారము, సటీక	...	0	8
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము	...	4	0
దసరాపద్యములు	...	0	1
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, టీకానుక్రమణికాసహితము, కాలికోబైండు		0	12
అప్పకవీయము, చక్కనికూర్పు, అట్టబైండు	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	10
బసవపురాణము, పిడుపర్తి. సోమనాథకృతము	...	2	0
వేమనపద్యములు, చక్కనికూర్పు	...	0	4
డిటో బ్రౌనుదొరగారి ఇంగ్లీషుతో	...	1	0

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
	...	0	1
మాతృశతకము	...	1	0
సప్తమస్కంధము, సటీక, చిన్నసైజు	...	0	4
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	6
డిటో ,, గట్టుప్రభువుకృతము	...	0	2
సుమతిశతకము, సటీక	...	0	2
కుమారీశతకము ,,	...	0	4
దాశరథిశతకము ,,	...	0	2
మానసబోధశతకము ,,	...	0	3
భాస్కరశతకము ,,	...	0	2
కలువాయిశతకము	...	0	2
జగన్నాయకశతకము	...	0	2
కవిచౌడప్పశతకము	...	0	2
నృసింహశతకము	...	0	1
చంద్రశేఖరశతకము	...	0	2
రామలింగేశశతకము, అడిదము. సూరకవిది	...	0	2
కాళహస్తీశ్వరశతకము, ధూర్జటికవిది	...	0	2
కుక్కుటేశ్వరశతకము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	2
దేవకీనందనశతకము	...	0	2
కృష్ణశతకము	...	0	2
నారాయణశతకము	...	0	2
కాళహస్తిశతకము ('సాంబశివా మహాప్రభో')	...	0	2
సింహాద్రినారసింహశతకము	...	0	2
భద్రాద్రిరామశతకము, పావులూరి. మల్లనకృతము	...	0	2
ప్రసన్నరాఘవశతకము	...	0	2
చిత్తబోధశతకము	...	0	3
భోగినీదండకము, బమ్మెర. పోతరాజప్రణీతము	...	0	1
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	0	6
రుక్మిణీకల్యాణము, సటీక, చక్కనిప్రతి	...	0	6
నలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్నసైజు	...	0	6
నలచరిత్ర, ద్విపద	...	0	14
మోహిని, రాజపుత్రస్త్రీసాహసపుకథ, శ్రీ ఎనమండ్ర. నారాయణమూర్తిగారిది		0	8
శ్రీవాఘువివిధినాటకము	...	0	2
రాజయోగసారము, ద్విపద	...	0	4
కన్యాశుల్కము, శ్రీగురజాడ. అప్పారాయకృతము	...	0	12

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
కృష్ణకుమారినాటకము, శ్రీసీతారామకవిగారిది	0	12

వచనకావ్యము

ఆంధ్రవచనభాగవతము, 3 సంపుటములు	7	8
సంగ్రహరామాయణము, సులభశైలి, శ్రీ శేషాద్రిశర్మకృతము	0	8
సంస్కృతనాటకకథలు, శ్రీసీతారామశాస్త్రికృతము, సులభశైలి	0	12
దశకుమారచరిత్రము, శ్రీ ఎనముచింతల. సంజీవరాయశాస్త్రికృతము	1	4
శివాజీచరిత్ర	0	6
శ్రీరామానుజాచార్యచరిత్ర	0	2
శ్రీశంకరాచార్యచరిత్ర, ప్రతిమతో	0	2
రామకృష్ణపరమహంసచరిత్ర	0	2
బాలగంగాధరతిలకుగారిచరిత్ర, ప్రతిమతో	0	2
దాదాభాయినౌరోజీచరిత్ర ,,	0	1
ఆనిబిసెంటుచరిత్ర ,,	0	1
వివేకానందస్వామి జీవితము, ప్రతిమతో	0	1
శ్రీకృష్ణదేవరాయచరిత్ర ,,	0	2
స్వామిరామతీర్థజీవితము	0	2
సూరతు కాంగ్రెస్సుఉపన్యాసములు	0	2
శ్రీ గై క్వారుగారి ఉపన్యాసములు	0	2
శాలివాహనచరిత్ర	0	2
శ్రీబుద్ధచరిత్రము	0	4
సోదరినివేదితజీవితము	0	2
లార్డుక్లైవు జీవితము	0	6
దక్కనుపూర్వకథలు, శ్రీసీతారామశాస్త్రికృతము	1	4
మర్యాదరామన్నకథలు, చక్కనికూర్పు	0	2
పరమానందశిష్యులకథలు	0	3
తెనాలిరామలింగనికథలు, జీవితము	0	4
రేచుక్కపగటిచుక్కకథలు	0	2
మైరావణచరిత్ర	0	2
ఈసబునీతికథలు, క్రొత్తకూర్పు 1-వ భాగము	0	6
,, ,, 2-వ భాగము	0	8
షేక్స్పియర్ నాటకకథలు, సులభశైలి	[illegible]	4
అరేబియన్ నైట్స్కథలు, చక్కనికూర్పు	1	4
శ్రీగురుజాడ. శ్రీరామమూర్తిగారి ఆంధ్రకవిజీవితములు	[illegible]	8
తారాభాయి, చక్కనినవల		12
ఆనందమఠ, నవల, నూతనముద్రితము		12

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్. 192. ఎస్ప్లనేడి, [illegible]

			ప్రతి 1 కి-రూ.	అ.
ఐవన్హో, నవల		...	0	
మదాలస ,,		...	0	1
టిప్పుసుల్తాన్, నూతనకవితాశైలిని, శ్రీ ఉమాకాంతముగారిచేవిరచితము			1	4
సీతారామము, శ్రీతల్లాప్రగడ. సూర్యనారాయణరావుగారిది		...	1	0
ఉన్మాదిని, నవల		...	0	4
రాధారాణి ,,		...	0	4
దుర్గేశనందిని, నవల		...	0	10
నీతిచంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది, చిన్నసైజు	,,	...	0	6
పంచతంత్రము, వచనము, సులభశైలి	,,	...	0	6
రామదాసచరిత్ర, చక్కనికూర్పు, మంచికాగితములు, ఇందు శ్రీరామదాసుగారి ప్రతిమగూడకలదు	,,	...	0	8
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, సటీక, శుద్ధప్రతి	,,	...	0	6
ఆంధ్రభాషాభూషణము	,,	...	0	[illegible]
ఆంధ్రభాషార్ణవము, చక్కనికూర్పు	,,	...	0	1[illegible]
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటిప్పణము	,,	...	0	6
బాలవ్యాకరణము, చిన్నయసూరిగారిది	,,	...	0	[illegible]
ప్రౌఢవ్యాకరణము, శ్రీసీతారామాచార్యకృతము	,,	...	0	12
అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు, చక్కనిప్రతి, చిన్నసైజు		...	0	6
అద్వైతసంగ్రహము, వచనము		...	0	2
వాసుదేవమననము, వచనము, చక్కనికూర్పు		...	0	14
శబ్దార్థచంద్రిక, అకారాది ఆంధ్రనిఘంటువు		...	2	8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.